

Hållbarhetsredovisningens relevans

— en studie ur kundens perspektiv

Charlotta Granström
Paulina Zetterholm
Erik Åkerlund

Handledare
Anne Loft
Amanda Tan-Sonnerfeldt

Sammanfattning

Uppsatsens titel	Hållbarhetsredovisningens relevans – en studie ur kundens perspektiv
Seminariedatum	2010-01-13
Ämne/kurs	FEKP01, Examensarbete magisternivå, 15 hp
Författare	Charlotta Granström, Paulina Zetterholm & Erik Åkerlund
Handledare	Anne Loft, Amanda Tan-Sonnerfeldt
Nyckelord	Hållbarhetsredovisning, Global Reporting Initiative - GRI, triple bottom line, supply chain management, kundperspektiv, intressentteori, legitimitetsteori
Syfte	Syftet med denna uppsats är att ur ett kundperspektiv undersöka användandet av hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör. Uppsatsen syftar även till att undersöka vad som krävs av hållbarhetsredovisningar för att de skall kunna ligga till grund för en leverantörsbedömning.
Metod	Uppsatsen har en abduktiv ansats. Information är inhämtad genom kvalitativa intervjuer och telefonintervjuer. Kompletterande information är inhämtad via epostkorrespondens.
Teoretiska perspektiv	En egenkomponerad referensram ligger som grund för analys. Referensramen består av intressentteori, legitimitetsteori, supply chain-teori, svensk lagstiftning samt redovisningsprinciper och GRI:s riktlinjer.
Empiri	Det empiriska materialet behandlar hur ett antal stora svenska företag arbetar med hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan. Efter intervjuer med ansvariga på företagen har vi fått en bild av hur hållbarhetsredovisningsarbetet ser ut idag och vad som förväntas av framtiden. Även en expert inom området har bidragit med information kring ämnet.
Slutsats	Hållbarhetsredovisningar används sällan som beslutsunderlag vid val av leverantör. Det krävs ökad standardisering och reglering kring hållbarhetsredovisning för att de skall kunna användas i detta syfte.

Abstract

Title	The relevance of sustainability reporting – a customer perspective
Seminar date	2010-01-13
Course	FEKP01, Master thesis in Business Administration, 15 University Credits Points (15 ECTS)
Authors	Charlotta Granström, Paulina Zetterholm & Erik Åkerlund
Advisors	Anne Loft, Amanda Tan-Sonnerfeldt
Key words	Sustainability reporting, Global Reporting Initiative - GRI, triple bottom line, supply chain management,
Purpose	The purpose of this thesis is to examine the use and relevance of sustainability reports when choosing a supplier. The purpose is further to examine what is required of sustainability reports in order to be able to form the basis of a supplier assessment.
Methodology	The thesis has an abductive approach. Empirical evidence has been collected through interviews and telephone interviews. Additional information is acquired via mail with respondents.
Theoretical perspective	The study uses a self-composed frame of reference as a basis for analysis. The framework consists of stakeholder theory, legitimacy theory, supply chain theory, Swedish legislation and accounting principles and the GRI guidelines.
Empirical foundation	The empirical evidence deals with how a number of Swedish companies work with sustainability reports through the supply chain. Through interviews with managers in the field, we have made an understanding of how work is done today and what is expected of the future. One expert in the field has also provided information on the topic.
Conclusions	Sustainability reports are rarely used as a decision basis when choosing suppliers. We find that sustainability reports require greater standardization and legislation for them to fully support this purpose.

Förord

Begreppet hållbarhet är något som allt fler människor förmodligen kommer att höra talas om framöver. Företag och samhället i övrigt ansvarar gemensamt för att bevara jordens resurser. Våra tidigare studier den här terminen väckte vårt intresse för att närmre undersöka hur företag arbetar med hållbarhet i praktiken. Arbetet med denna studie har sedan varit mycket givande och vi är tacksamma för de insikter studien har gett oss.

Först och främst vill vi tacka våra handledare Anne Loft och Amanda Tan-Sonnerfeldt för deras värdefulla råd och engagemang under studiens gång. Vi vill även tacka alla våra respondenter för nödvändig information och kloka åsikter. Utan dem hade denna studie inte gått att genomföra.

Lund, den 13 januari 2011

Charlotta Granström

Paulina Zetterholm

Erik Åkerlund

Innehållsförteckning

INLEDNING	7
1.1 BAKGRUND.....	7
1.1.1 Hållbar utveckling.....	7
1.1.2 Hållbarhetsredovisning.....	8
1.1.3 Principer och standarder.....	9
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	10
1.3 SYFTE	13
1.4 MÅLGRUPP.....	13
1.5 AVGRÄNSNINGAR.....	13
1.6 DISPOSITION	14
METOD	15
2.1 VETENSKAPLIGT FÖRHÅLLNINGSSÄTT	15
2.2 FORSKNINGSANSATS.....	15
2.3 FORSKNINGSMETOD	16
2.4 UNDERSÖKNINGSDESIGN.....	16
2.5 UNDERSÖKNINGSMETOD	17
2.6 DATAINSAMLINGSMETOD.....	18
2.6.1 Val av respondenter.....	18
2.7 VAL AV REFERENSRAM	20
2.8 TROVÄRDIGHET	20
2.8.1 Tillförlitlighet.....	21
2.8.2 Överförbarhet.....	21
2.8.3 Pålitlighet	21
2.8.4 Bekräftelse.....	21
2.9 KÄLLKRITIK	22
REFERENSRAM	23
3.1 GLOBAL REPORTING INITIATIVE, GRI	23
3.1.1 Del 1 – Redovisningsprinciper.....	24
3.1.2 Del 2 – Standardupplysningar.....	26
3.1.3 Tillämpningsnivåer	28
3.1.4 GRI och kundperspektivet	30
3.2 SVENSK LAGSTIFTNING OCH RIKTLINJER GÄLLANDE HÅLLBARHETSREDOVISNING.....	31
3.2.1 Årsredovisningslagen och FAR SRS	31
3.3 INTRESSENTTEORI.....	32
3.3.1 Intressentmodellen	34
3.4 LEGITIMITETSTEORI	35
3.4.1 Legitimitetsbegreppet	36
3.5 SUPPLY CHAIN-TEORI.....	37
3.5.1 Supply chain management och hållbarhet.....	39
3.6 SAMMANFATTNING	39

EMPIRI	41
4.1 PERSTORP HOLDING AB.....	41
4.1.1 Perstorps hållbarhetsredovisning.....	41
4.1.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan.....	42
4.2 TERACOM AB.....	44
4.2.1 Teracoms hållbarhetsredovisning.....	44
4.2.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan.....	45
4.3 TRELLEBORG AB.....	46
4.3.1 Trelleborgs hållbarhetsredovisning.....	47
4.3.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan.....	48
4.4 CARDO AB.....	50
4.4.1 Cardos hållbarhetsredovisning.....	50
4.4.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan.....	51
4.5 LUNDS ENERGIKONCERNEN AB.....	51
4.5.1 Lunds Energitkoncernens hållbarhetsredovisning.....	52
4.5.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan.....	52
4.6 TORBJÖRN BRORSON, IIIIEE.....	53
4.6.1 Företagens arbete med hållbarhetsredovisning.....	53
4.6.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan.....	54
4.7 SAMMANSTÄLLNING AV EMPIRISKA RESULTAT.....	56
ANALYS	57
5.1 HÅLLBARHETSREDOVISNING OCH LEVERANTÖRER.....	57
5.1.1 Kundperspektivet i hållbarhetsstandarder.....	59
5.2 BAKOMLIGGANDE ORSAKER.....	60
5.2.1 Resurskrävande.....	60
5.2.2 Koppling mellan redovisning och produkt.....	61
5.2.3 Jämförbarheten.....	61
5.2.4 Säkerställandet.....	62
5.2.5 Brister i standarder.....	63
5.3 NÖDVÄNDIG UTVECKLING.....	64
SLUTSATS	66
6.1 Förslag till vidare forskning.....	67
KÄLLFÖRTECKNING	68
BILAGOR	73
BILAGA 1 – INTERVJUFORMULÄR.....	73
BILAGA 2 – INTERVJUER.....	74
Perstorp Holding AB.....	74
Teracom AB.....	76
Trelleborg AB.....	78
Torbjörn Brorson, IIIIEE.....	81
Cardo AB.....	83
Lunds Energitkoncernen AB (Mailintervju).....	86
BILAGA 3 – KOMPLETTERANDE FRÅGOR.....	88

KAPITEL 1

INLEDNING

I det inledande kapitlet får läsaren en inblick i bakgrunden till hållbarhetsredovisning och dess innebörd. Vidare följer problemdiskussionen som mynnar ut i uppsatsens frågeställning och syfte. Till sist redogörs för målgrupper, avgränsningar och uppsatsens disposition.

1.1 Bakgrund

Klimatförändringar, den allmänna hälsan, utbildning och utveckling samt affärsmässig hållbarhet är några av vår tids mest trängande problem (KPMG, nr. 2, 2008). Varje år växer kraven på företag att engagera sig i hållbarhetsfrågor och med detta följer ökade krav på att redovisa väsentliga hållbarhetsaspekter. Årsredovisningar som historiskt sett främst har förknippats med en presentation av företagets ekonomiska resultat börjar i högre grad inkludera även icke-finansiella aspekter (Larsson & Ljungdahl, 2008). Denna utveckling har lett till att korrekt och transparent hållbarhetsredovisning fått allt större betydelse (KPMG, nr. 2, 2008).

1.1.1 Hållbar utveckling

Då ett långsiktigt hållbart samhälle diskuteras inom ekonomikretsar har begreppet hållbar utveckling blivit vanligt förekommande. Med hållbar utveckling avses att sund ekonomisk utveckling och social välfärd förenas med god miljö. Hållbar utveckling fokuserar alltså inte uteslutande på god miljö utan innefattar ett ömsesidigt beroende samspel mellan ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Begreppet har definierats på ett flertal olika sätt men den vanligast förekommande definitionen av hållbar utveckling återfinns i FN-rapporten ”Vår gemensamma framtid” från 1987, även benämnd som Brundtlandrapporten. Där beskrivs hållbar utveckling som;

"en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov"

(Larsson & Ljungdahl, 2008)

I slutet av 1980-talet fastslog World Commission on Environment and Development, WCED, att ett långsiktigt hållbart samhälle bara kan uppnås genom ett engagemang som inte begränsar sig till reglerare, utan även inkluderar affärsvärlden (Wilson, 2003). Företag har historiskt sett varit den främsta drivkraften bakom ekonomisk tillväxt och utveckling men nu krävs det att de även visar intresse rörande andra väsentliga typer av utveckling (KPMG, nr. 2, 2008). WCED nådde slutsatsen att företag måste vara mer proaktiva när det kommer till att balansera ekonomiska intressen med social jämställdhet och god miljö. Företagsledningar världen över tog WCED:s uttalanden på allvar och började så småningom aktivt implementera arbetet med hållbar utveckling. Sedan dess har fler och fler företagsledare och organisationer framträtt för att visa sitt engagemang i arbetet mot ett hållbart samhälle (Wilson, 2003) och år 2008 rapporterade nästan 80 procent av världens 250 största företag om sociala och miljömässiga aspekter hänförliga till verksamheten (KPMG, nr. 2, 2008).

1.1.2 Hållbarhetsredovisning

Affärsvärldens arbete rörande hållbar utveckling förmedlas genom hållbarhetsredovisningar. Vedertagna principer för hållbarhetsredovisning har inte alltid funnits. För drygt tjugo år sedan ansåg företagsledare att miljöfrågor och frågor om socialt ansvar inte kunde redovisas då de bedömdes som ”mjuka”. Företag började dock sakteligen publicera miljöredovisningar men då som bildrika subjektiva redovisningar (Larsson & Ljungdahl, 2008).

Den första delen av 2000-talet kantades av diverse företagsskandaler där företag granskades på grund av tveksamma redovisningsprinciper, vilket ledde till att reglerare, aktieägare, anställda och konsumenter krävde ännu större insyn i företagens ställning. Intressenternas krav begränsade sig inte till insyn i företagets finansiella ställning utan de begärde även information om företagets påverkan på samhället i stort (KPMG, nr. 2, 2008). Därefter har hållbarhetsredovisning utvecklats från att ha varit ett ambitiöst projekt till att vara ett konkret verktyg som i allt större utsträckning används av företag för att redovisa sociala och miljömässiga aspekter av rörelsen (O'Dwyer & Owen, 2005).

Hållbarhetsredovisningen gör det möjligt att utvärdera resultaten av ett företags hållbarhetsarbete med hänsyn till lagar, regler & standarder och underlättar jämförelsen med andra företags resultat som verkar inom samma sektor (Global Reporting Initiative, RG, 2006). Vidare presenterar hållbarhetsredovisningen företagets miljörelaterade och sociala förhållanden samtidigt som den redovisar den ekonomiska utvecklingen som är knuten till dessa förhållanden (Fransson, KPMG,

2008). Modellen för dessa tre dimensioners samverkan kallas triple bottom line. Det miljörelaterade ansvaret handlar om att företag måste driva sin verksamhet på ett sätt så att världens naturresurser på lång sikt inte påverkas negativt. När det kommer till företagets sociala ansvar är det viktigt att företaget visar ansvar genom att ta hänsyn till sina intressenter, allt från anställdas hälsa och kompetensutveckling till underleverantörernas villkor. Det ekonomiska ansvaret handlar om att göra val som inte påverkar framtida generationer negativt och att marknadsföra produkter med ett långsiktigt ekonomiskt värde (Grankvist, 2009). Vissa hållbarhetsparametrar är somliga företag enligt lag tvungna att redovisa men fler och fler företag väljer även att frivilligt upprätta mer utförliga hållbarhetsredovisningar. Den frivilliga hållbarhetsredovisningen kan antingen ingå i företagets årsredovisning eller upprättas separat (Fransson, KPMG, 2008).

År 2009 publicerades en rapport av European Sustainability Reporting Association, ESRA som visar den svenska utvecklingen över mängden företag som upprättar frivilliga hållbarhetsredovisningar. Företagen i undersökningen består av företag på Large Cap och Mid Cap samt ett antal statliga företag. Av undersökningen framgår att 90 procent av 175 undersökta företag redovisar någon form av hållbarhetsinformation antingen i sin årsredovisning eller i en separat hållbarhetsredovisning. Undersökningen visar även att mängden information kring hållbarhet som publiceras av företagen ökar men också att svenska företag är mindre bra på att marknadsföra sina hållbarhetsredovisningar utåt. Undersökningen ger också exempel på ett antal utmaningar företagen står inför. Några av dessa är till exempel att utveckla rapporteringen av ansvar i leverantörskedjan samt att försöka öka intresset för hållbarhetsredovisningar till samma nivå som för finansiella årsredovisningar (ESRA, 2009).

1.1.3 Principer och standarder

Principer och standarder gällande hållbarhetsredovisning utvecklas ständigt. Utvecklingen påverkar i hög grad upprättandet av hållbarhetsredovisningar och rapporter. Mest påverkan på hållbarhetsredovisning har Global Reporting Initiative, GRI, som år 2006 utgav den tredje versionen av Sustainability Reporting Guidelines, G3 Guidelines (KPMG, nr. 2, 2008). G3 Guidelines från 2006 är den senast utgivna versionen av GRI:s riktlinjer (Globalreporting.org, 2010). Ramverket som innehåller utvecklade riktlinjer för hur ett företag bör redovisa sina hållbarhetsfrågor har nu ännu större betoning på rapporteringsprocessen, ytterligare utvärdering samt metoder för beräkning av indikatorer, vilket skall öka redovisningarnas jämförbarhet och materialitet. Vikten av transparens och ansvarsfull redovisning har även förstärkts av United

Nations Global Compact, UNGC, vilka har upprättat tio principer rörande företags engagemang i hållbarhetsfrågor (KPMG, nr. 2, 2008). De tio principerna behandlar mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö och korruption (Regeringskansliet, nr. 2, 2010). År 2008 fick nästan 1000 företag påbackning om att de inte kommunicerade hur de uppfyller kraven kring de tio principerna på ett tillfredställande sätt (KPMG, nr. 2, 2008).

The International Organization for Standardization, vidare benämnt ISO, ger ut ISO-standarder. Standarderna är ett sätt för företag att säkerställa att produkter och tjänster håller önskvärd kvalitet, miljövänlighet, säkerhet, tillförlitlighet, effektivitet och utbytbarhet (International Organization for Standardization, ISO, 2010). Bland annat har de utvecklat den väl använda standarden ”ISO 14001- environmental management standard” vilken följts av ”ISO 26000 Guidance Standard on Social Responsibility”, vilken visserligen inte är en certifieringsstandard men ändå väntas ha stor påverkan på företag och deras hållbarhetsarbete (KPMG, nr. 2, 2008). I en artikel publicerad av Dagens Industri den 18 november 2010 presenteras dessutom en ny internationell standard för ekoeffektivitet, ISO 14 045. Standarden fungerar som ett gemensamt mått för hållbarhet och har sedan 2008 arbetats fram inom standardiseringsorganet (Ottoson, 2010).

I Sverige har särskilda riktlinjer gällande hållbarhetsrapportering för företag med statligt ägande utvecklats. Även Sveriges “Finansanalytikers Förenings rekommendation om Corporate Responsibility” från 2008 behandlar ämnet. Svenska aktiebolag ska dessutom redovisa enligt kraven i FAR SRS och Årsredovisningslagen. De mest använda riktlinjerna, både i Sverige och internationellt, är dock Global Reporting Initiative (Fransson, KPMG, 2008).

1.2 Problemdiskussion

Redovisningen har av vissa beskrivits som affärsvärldens språk vilket möjliggör kommunikation mellan företag i olika länder (Hayes, 1983). Falkman (2000) menar att den traditionella redovisningen har tre huvudsakliga funktioner, nämligen redovisning som historia, redovisning som ekonomi samt redovisning som information. Redovisning som historia innebär att redovisningen skall presentera företagets transaktioner bakåt i tiden. Vad som presenteras skall anpassas efter intressenternas krav. Med redovisning som ekonomi åsyftas att redovisningen skall återge företagets finansiella ställning. Slutligen innebär redovisning som information att redovisningen skall vara tillräckligt informativ för att tillgodose intressenternas behov. Vidare har

den traditionella redovisningen beskrivits som ett verktyg för kontroll där den används för att reducera osäkerheten i kontroll- och beslutsprocessen.

Gray (1992) hävdar att den nya redovisningsformens funktioner inte alltid kan jämföras med den traditionella redovisningens funktioner. Hållbarhetsredovisningens främsta funktion anses istället vara att påvisa företagens miljömässiga och sociala ansvarstaganden. Det finns ett antal möjliga incitament för ett företag att lämna frivillig information av hållbarhetskaraktär. Påtryckningar från olika intressenter om ökad transparens är en bakomliggande orsak (Larsson & Ljungdahl, 2008). Redovisningen kan även användas som ett verktyg för företag att legitimera verksamheten gentemot intressenterna (Mellempvik, Monsen & Olson, 1988). Kritik har riktats mot att frivillig hållbarhetsinformation i dagsläget främst används i marknadsföringssyfte (Gray, 1993). Vidare har undersökningar, gjorda utifrån olika teoretiska ansatser, behandlat varför företag hållbarhetsredovisar. Garcia och Larrinaga (1998) menar i en studie som grundar sig i legitimitetsteori att hållbarhetsredovisning endast är ett resultat av omvärldens påtryckningar, och att den frivilliga informationen som redovisas är subjektiv och inte alltid rättvisande.

Mycket tyder på att det inte längre är tillräckligt att företag tillfredsställer sina aktieägares krav, utan företag måste vara medvetna om samtliga intressenters behov. Enligt intressentperspektivet måste hänsyn tas till alla företagets intressenter, och så även vid utformningen av redovisningar (Ax, Johansson & Kullvén, 2005). I en allt mer klimatorienterad debatt märks det att flera av företagets intressenter kräver och förväntar sig att företag skall ta ansvar i sitt sätt att göra affärer (Busco, 2010). Henrik Dahlström, programchef Ansvarsfulla Inköp, Electrolux Group Sustainability Affairs, skriver i sin artikel att de “sociala och miljömässiga villkoren var av stor betydelse för hela affären” vid tecknandet av ett större kundkontrakt. Vidare menar Dahlström att det “inte råder någon tvekan om att ansvarsfrågorna nu i högsta grad är affärsrelaterade, värdepåverkande och högt på företagets agenda” (Öhrlings PriceWaterhouseCoopers, 2008). Ansvarsfulla inköp inkluderar således ett hållbarhetstänk genom hela leverantörskedjan. En utmanande aspekt av hållbarhetsarbetet ligger därmed i att företagets ansvar ofta sträcker sig utanför företagets direkta ägande och kontroll. Företag har under större delen av detta decennium arbetat med att stärka miljö- och arbetsförhållandestandarden genom leverantörskedjan. Nästan alla av världens 250 största företag har uppförandekoder när det kommer till leverantörer men bara hälften av dessa vill avslöja hur koden faktiskt implementerats och hur den följs upp (KMPG, nr. 2, 2008).

Ett sätt för företagen att kontrollera sina leverantörer skulle kunna vara att granska deras hållbarhetsredovisningar. Med granskning av hållbarhetsredovisning menas det genomgående i denna uppsats att intressenter grundligt läser hållbarhetsredovisningar i syfte att bedöma företags hållbarhetsarbete. Vi åsyftar således inte en oberoende granskning av tredje part i syfte att bestyrka hållbarhetsredovisningen, sådan granskning benämns tredjepartsgranskning.

För att företagen, i egenskap av kund, skall kunna kontrollera sina leverantörer krävs det att hållbarhetsredovisningen innefattar information som företagen anser relevant. Det har tidigare forskats kring vem som läser hållbarhetsredovisningar och hur informationen som anges i redovisningen används. Det har klart framgått att en frivilligt publicerad hållbarhetsredovisning har en positiv inverkan på intressentens bild av företaget. Däremot är det många intressenter som anser att hållbarhetsredovisningen inte är tillräckligt anpassad efter deras specifika önskemål (KPMG, nr. 1, 2008). Vi anser att en kund skall kunna avgöra om leverantören delar företagets värderingar, göra en leverantörsbedömning och därmed fatta beslut om nytt eller förlängt avtal genom att granska leverantörens hållbarhetsredovisning. Kunderna bör ses som några av företagets viktigaste intressenter och hållbarhetsredovisningen bör därför innehålla information som tillgodoser både potentiella och befintliga kunders krav. En kund skall även kunna jämföra olika leverantörers hållbarhetsredovisningar.

Hittills har ett resonemang förts kring att hållbarhetsredovisningar bör kunna användas som ett verktyg för att granska leverantörer. Frågan är om företag i dagsläget använder hållbarhetsredovisningar i detta syfte. Vi vill undersöka om och i så fall hur svenska företag, i egenskap av kund, använder leverantörers frivilliga hållbarhetsredovisningar och om redovisningarna har någon relevans vid val av leverantör. En annan intressant aspekt är huruvida företagen i så fall jämför olika leverantörers hållbarhetsredovisningar i syfte att besluta om vilken leverantör som är bäst lämpad.

Denna problemdiskussion mynnar ut i följande frågeställning;

Använder företag, i egenskap av kund, leverantörers hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör samt vad krävs av hållbarhetsredovisningar för att de skall kunna användas i detta syfte?

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att ur ett kundperspektiv undersöka användandet av hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör. Uppsatsen syftar även till att undersöka vad som krävs av hållbarhetsredovisningar för att de skall kunna ligga till grund för en leverantörsbedömning.

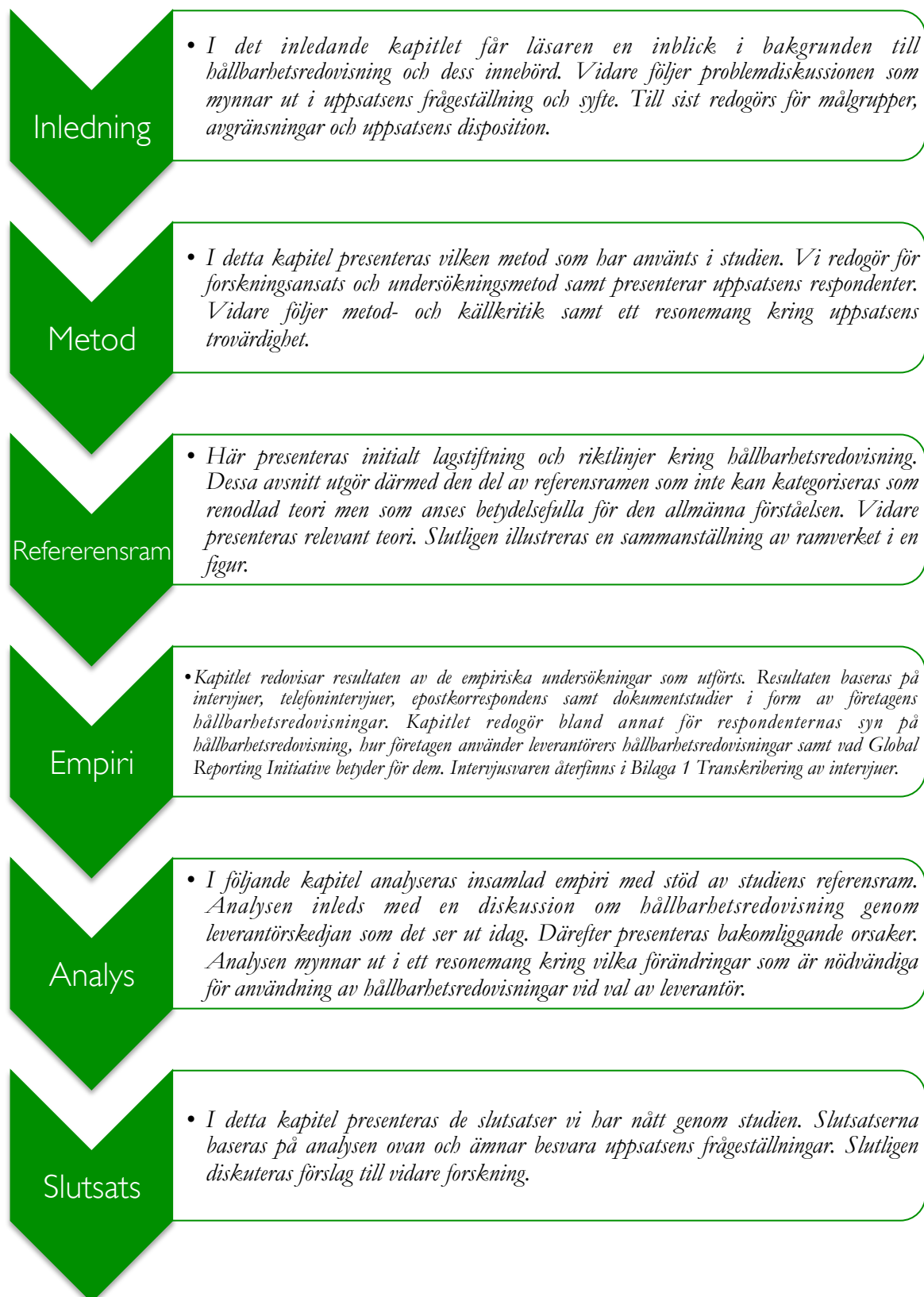
1.4 Målgrupp

Uppsatsen riktar sig främst till de personer på svenska företag som aktivt jobbar med hållbarhetsredovisningar men riktar sig även till affärsvärlden i stort och de ekonomistudenter som vill lära sig mer inom detta område. Avsikten är att öka förståelsen för hållbarhetsredovisningens relevans vid val av leverantör.

1.5 Avgränsningar

Uppsatsen avgränsas genom att undersöka hur företag använder sig av leverantörers frivilliga hållbarhetsredovisningar. Fokus ligger således på vilket mervärde den extra information som företagen själva väljer att redovisa har och inte på sådan information som krävs enligt lag.

1.6 Disposition

KAPITEL 2

METOD

I detta kapitel presenteras vilken metod som har använts i studien. Vi redogör för forskningsansats och undersökningsmetod samt presenterar uppsatsens respondenter. Vidare följer källkritik samt ett resonemang kring uppsatsens trovärdighet.

2.1 Vetenskapligt förhållningssätt

För att framgångsrikt kunna bedriva forskning krävs det att forskaren är väl medveten om det förhållningssätt som kommer att antas i studien. Som nämnts ovan syftar denna uppsats till att på ett djupare plan undersöka hållbarhetsredovisningens relevans vid val av leverantör. Undersökningen kräver därför förståelse och tolkning. Den subjektiva rollen möjliggör för oss att få en helhetsbild av forskningsproblemet.

2.2 Forskningsansats

För att kartlägga och utforska ett problem behövs en strategi för att forskaren skall kunna bilda sig en uppfattning och slutligen förstå verkligheten (Jacobsen, 2002). För att kunna få en uppfattning av verkligheten är det även viktigt att relatera teori och verklighet till varandra (Patel & Davidson, 2003), vilket görs genom användning av antingen en deduktiv eller induktiv forskningsansats. Då en deduktiv ansats används analyseras empirin utifrån redan befintliga teorier och principer och därefter formas hypoteser som testas genom studiens gång (Bryman & Bell, 2005). Fara med den deduktiva ansatsen är att den kan påverka forskaren i en speciell riktning så att forskaren inte upptäcker nya rön. I denna studie används befintlig teori som stöd för vissa diskussioner och för att öka förståelsen för problemet. Den deduktiva ansatsen är dock inte förenlig med uppsatsens samtliga mål. Om forskaren vill göra nya upptäckter används en induktiv ansats som utgår från empirin och genom detta utformas ny eller befintlig teori. Risken med att använda den induktiva ansatsen är att forskaren inte vet räckvidden av den nya teorin då den baseras på en insamlad empiri av forskaren själv. Vi vill under studiens gång ha möjligheten att göra nya upptäckter och därmed är studien också av induktiv karaktär.

Om forskaren vill använda sig av båda ansatserna sker detta genom abduktion, vilket är en växelverkan mellan deduktion och induktion. Genom abduktion formulerar forskaren hypoteser

och från enskilda fall formuleras en preliminär teori. I denna studie används som nämnts befintlig teori för att bidra till ökad förståelse för problemet men möjligheten att kunna göra nya upptäckter anses väsentlig. Utifrån detta konstateras det att en abduktiv forskningsansats har använts, då det anses viktigt att inte låsas vid en specifik forskningsansats. En negativ aspekt av abduktion är att ingen forskning startar förutsättningslöst (Patel & Davidson, 2003). Vi måste således under hela forskningsprocessen vara försiktiga så att denna studie inte färgas av våra tidigare erfarenheter, vilket kan leda till att alternativa tolkningar förbises.

2.3 Forskningsmetod

Det finns två vanliga metoder att använda sig av vid analys av den information som samlats in under forskningsprocessen; kvantitativ eller kvalitativ forskningsmetod. Vid kvantitativ metod utgår forskaren från statistisk data som ligger till grund för uppställning av testbara hypoteser som används för att besvara frågeställningen. Kvantitativ forskningsmetod anses inte bidra med tillräckligt djupgående och analyserande information för denna studie och har därför valts bort. Den kvalitativa metoden är däremot ett metodiskt synsätt som utgår från ord och tolkningar snarare än kvantifiering. Den kvalitativa forskningen fokuserar på ”mjuk” data där observationer och intervjuer är vanliga metoder för att studera det formulerade problemet. Då djupgående och analyserande information är betydande för undersökningen anses kvalitativ forskningsmetod bäst lämpad. Vid kvalitativ undersökning är forskaren nära det studerade objektet och forskaren kan således få en djupare förståelse för det som skall studeras (Bryman & Bell, 2005). Viktigt att tänka på när forskaren använder sig av den kvalitativa forskningsmetoden är att göra löpande analys under studiens gång för att inte glömma viktiga detaljer och för att ny eller oväntad information kan berika undersökningen och detta har vi varit medvetna om under hela studiens gång (Patel & Davidson, 2003).

2.4 Undersökningsdesign

För att erhålla relevant information till uppsatsen krävs en studie av och jämförelse mellan olika företags användande av hållbarhetsredovisningar i eventuella inköpsprocesser, varför sju respondenter har intervjuats. Målet är att identifiera eventuella likheter och skillnader i företags användande av leverantörernas hållbarhetsredovisningar för att slutligen kunna dra en slutsats. Därmed används en komparativ undersökningsdesign med ett kvalitativt angreppssätt. Genom komparativ undersökningsdesign får forskaren en bättre förståelse av en viss social företeelse vid jämförelse med två eller flera olika fall. Denna jämförelse kan kompletteras med antingen ett

kvantitativt eller ett kvalitativt angreppssätt, där det kvantitativa angreppssättet förutsätter att forskaren samlar in data med hjälp av strukturerade standardfrågor som forskaren inte kan manipulera i särskild riktning. Det kvalitativa angreppssättet utgörs istället av en multipel fallstudie där alla fall som undersöks studeras på samma sätt för att betydande jämförelser ska kunna göras (Bryman & Bell, 2005).

2.5 Undersökningsmetod

Det finns olika sätt att samla empiri till det forskaren vill studera. Forskaren kan exempelvis använda sig av befintliga dokument, tester eller prov, självrapporteringar, observationer, enkäter samt intervjuer (Patel & Davidson, 2003). Till denna undersökning har information främst insamlats med hjälp av intervjuer då studien anses kräva såväl breda som djupgående svar, vilka är svåra att erhålla vid exempelvis enkätutskick. Viss kompletterande information har även erhållits genom hållbarhetsredovisningar och epostkorrespondens.

Genomförda intervjuer har varit av kvalitativ karaktär. Huvudargumentet för detta är att vi vill ha möjlighet att avvika från frågeschemat, variera ordningsföljden av frågorna samt ställa följdfrågor för att få intervjun mer levande och berikande. Detta är intervjuegenskaper som hör samman med kvalitativa intervjuer. Kvantitativa intervjuer är av hög grad strukturerade med frågor som är standardiserade utifrån ett fastställt intervju- och frågeschema (Bryman & Bell, 2005), något som inte anses önskvärt för denna studie. Tillvägagångssättet vid en kvalitativ intervju är däremot betydligt mindre strukturerat. En kvalitativ intervju används oftast tillsammans med induktiv eller abduktiv forskningsansats. Forskaren kan då aldrig i förväg formulera svarsalternativen för respondenten och kan således inte veta vad denne kommer att svara eller vad det "sanna och rätta" svaret är (Patel & Davidson, 2003). Medvetenhet om detta problem anses nödvändig men har inte påverkat valet av undersökningsmetod.

Det finns två olika huvudtyper av kvalitativa intervjuer; ostrukturerade och semi-strukturerade intervjuer. En ostrukturerad intervju kan liknas vid ett vanligt samtal, där intervjuaren enbart reagerar på de punkter som verkar värda att uppmärksamma. Respondenten får analysera fritt och intervjuaren har enbart hjälp av lösa minnesanteckningar. Vid semi-strukturerade intervjuer använder sig däremot intervjuaren av en frågeguide samtidigt som respondenten får svara fritt på frågorna med egna ord. Frågorna ställs i stort sett i den ursprungliga ordningsföljden men intervjuaren kan vara flexibel och avvika från guiden om så önskas (Ibid).

Denna studies djupgående karaktär gör att semi-strukturerade kvalitativa intervjuer anses mest lämplig som undersökningsmetod. Det efterfrågas en relativt flexibel intervjuprocess där intervjun, under intervjuns gång, skall kunna styras i önskvärd riktning. Intervjun fokuserar på respondentens egen uppfattning, vilket gör att frågorna inte är standardiserade utan tillräckligt öppna för att respondenten ska kunna svara med egna ord. Detta har valts för att ge respondenten möjligheten att svara mer utvecklande och för att inte styra in intervjun på ett oönskat spår.

2.6 Datainsamlingsmetod

Uppsatsens sekundärdata insamlades genom en mängd sökningar i Lunds Universitets databaser ELIN och Lovisa i syftet att erhålla relevant bakgrundsinformation till ämnet. Andra internetbaserade sökmotorer så som Google har också använts. För att identifiera lämplig information har även betydande forskares källhänvisningar i viss mån använts. Vi besökte även en rad olika företags hemsidor för att undersöka om de där presenterade någon form av hållbarhetsinformation. Som nämnts ovan kräver studien ett analytiskt djup som gör att primärdata består av intervjuer och således inte standardiserade enkäter. Detta val gjordes på grund av att enkäter kan ha en tendens att underminera mer utvecklande svar.

2.6.1 Val av respondenter

Genom att undersöka vilka företag i Sverige som redovisat enligt GRI:s riktlinjer erhöles snabbt en överblick över vilka företag som först skulle kontaktas. Dessa företag kompletterades sedan med ytterligare något företag. När det bestämts vilka företag som var intressanta skickades en förfrågan ut om intervju via mail där det kort presenterades vad studien ämnar undersöka. I vissa fall har frågorna skickats ut innan intervjutillfället men för de flesta intervjuer har respondenten inte haft kännedom om vilka frågor som kan komma att ställas. Anledningen till att frågorna i vissa fall har skickats ut i förväg är att somliga av respondenterna bad om detta. De personliga intervjuerna har skett med respondenter på företag i Skåne-regionen men en enstaka telefonintervju har skett med företag på annan ort. Kompletterande svar till intervjuerna har även erhållits via epost.

Gemensamt för de flesta av respondenterna är att de arbetar på företag som har kommit relativt långt i upprättandet av hållbarhetsredovisningar, där respondenterna på ett eller annat sätt varit delaktiga. Ett par företag som inte har upprättat hållbarhetsredovisningar än har även intervjuats,

då de anses bidra med en nyanserad bild av hållbarhetsredovisningens relevans vid val av leverantör. Företagen i studien är kunder till leverantörer och ambitionen har således varit att intervjua respondenterna ur ett kundperspektiv. Vi har förutom respondenter på företag även intervjuat en expert inom hållbarhetsområdet.

I de flesta fall etablerades den initiala kontakten med kommunikationsansvarig på respektive företag. I vissa fall vidarebefordrades ärendet till, enligt företagen, rätt person. Det har många gånger varit svårt att veta vilken person som är bäst lämpad att tala med. I de fall vi talat med kommunikationsansvariga har det noterats att de gärna talar mycket och väl om det egna företagets arbete med hållbarhet, vilket i vissa fall har lett till mindre utvecklande svar angående deras användande av sina leverantörers hållbarhetsredovisningar. Att få tala direkt med den som hanterar inköp hade kanske i somliga fall genererat mer utvecklande svar men det har inte varit möjligt i det flesta fall. Det mest optimala hade dock varit om vi fått chansen att intervjua både en som arbetar aktivt med hållbarhetsredovisningen och en inköpsansvarig på respektive företag. Detta för att få en helhetsbild av företagets användning av leverantörernas hållbarhetsredovisningar.

De sex företagsrepresentanter som intervjuats är;

Cecilia Nilsson, Communications Director, Perstorp Holding AB

Urban Svensson, Director Global Procurement, Perstorp Holding AB

Börje Karvonen, Miljöchef, Teracom AB

Rosman Jahja, Communications Director, Trelleborg AB

Per-Olof Nyquist, Director Organizational Development, Cardo AB

Maria Pettersson, Tillförordnad miljöchef, Lunds Energikoncernen AB

Experten som intervjuats är;

Torbjörn Brorson, adjungerad professor, International Institute for Industrial Environmental Economics, Lund

2.7 Val av referensram

I kapitel tre redogörs för uppsatsens referensram. Denna består av teori, principer, riktlinjer och lagstiftning som anses relevanta för studiens frågeställning och syfte. Betoningen ligger på principer, riktlinjer och standarder kring hållbarhetsredovisning, vilka läsaren bör ha en övergripande förståelse kring för att kunna skapa sig en helhetsbild av ämnet. Detta för att förse läsaren med rätt förutsättningar för att kunna ta till sig empirin och den tillhörande analysen. GRI-riktlinjerna redogörs det för särskilt utförligt då de anses högst väsentliga i sammanhanget och då det är de mest använda riktlinjerna vid hållbarhetsredovisning. I Sverige står det lagstadgat att viss icke-finansiell information ska presenteras i årsredovisningen. I och med detta redogörs det i referensramen även för relevanta paragrafer.

Vidare presenteras de teorier vilka anses betydande för analysen av företagens användande av hållbarhetsredovisningar. Intressentteorin och legitimitetsteorin adresserar båda frågan om påverkan och anses därmed viktiga för en diskussion angående varför företagen hållbarhetsredovisar, vem hållbarhetsredovisningen riktar sig till och vilket fokus hållbarhetsredovisningarna har. Supply chain-teorin ses som en addition till det teoretiska ramverket och syftar främst till att ge en ökad förståelse för företags arbete genom leverantörskedjan. Därmed redogörs det relativt yligt för denna teori där fokus ligger på hur hela leverantörskedjan kan inkluderas i ett företags hållbarhetsarbete.

2.8 Trovärdighet

Vid kvalitativ forskning är det problematiskt att diskutera studiens validitet och reliabilitet då data inte kan mätas på samma sätt som vid en kvantitativ studie. Dessa begrepp är således olämpliga vid ett kvalitativt forskningsområde (Bryman & Bell, 2005). Detta kan vara speciellt problematiskt om forskaren använder sig av intervjuer som undersökningsmetod. Om en respondent intervjuas flera olika gånger men ger olika svar varje gång kommer studien för en kvantitativ forskare anses vara av låg validitet. En kvalitativ forskare delar inte denna syn med den kvantitativa forskaren, då informationen fortfarande kan vara av hög validitet trots att den ändras (Patel & Davidson, 2003). Vid kvalitativ studie talas det istället om trovärdighet som ett kriterium för hur pass väl undersökningen stämmer. Trovärdigheten delas vidare in i fyra underkriterier som beskrivs nedan (Bryman & Bell, 2005).

2.8.1 Tillförlitlighet

Enligt Bryman & Bell (2005) motsvaras tillförlitligheten av hur rimliga resultaten är. För att få så tillförlitliga resultat som möjligt har vi, som nämnts ovan, intervjuat sju respondenter. De personliga intervjuerna har spelats in för att kunna lyssnas igenom och transkriberas, allt för att undvika felaktigheter i empirin. Har det senare under studiens gång funnit oklarheter kring vad respondenterna har svarat har vi verifierat uppgifterna genom en andra kontakt med respondenterna. Efter de första två intervjuerna gjordes frågorna om en aning, då frågorna ansågs ge alldeles för breda och utsävande svar. Under studiens gång uppkom även ytterligare frågor. Respondenter kontaktades då ännu en gång för att få svar på de kompletterande frågorna. Detta tillvägagångssätt anses öka studiens tillförlitlighet.

2.8.2 Överförbarhet

Med överförbarhet avses om studiens resultat kan generaliseras och tillämpas i andra sammanhang (Ibid). Mängden data i denna studie är begränsad vilket kan försvåra eventuell generalisering av resultaten. Den något snäva tidsramen ledde till att mängden data var tvungen att begränsas, vilket har gjort att slutsatsen inte kan appliceras på alla företag. Det har således inte funnit någon möjlighet att uppnå empirisk generaliserbarhet.

2.8.3 Pålitlighet

För att säkerställa att pålitliga svar från alla respondenter har vi kontrollerat de olika svaren på likartade frågor. Om svarens trovärdighet har ifrågasatts har en bedömnings gjorts huruvida svaret skall inkluderas i empirin eller ej. Vi anser således att våra svar är pålitliga och trovärdiga. Vidare anses att uppsatsens slutsats är pålitlig då likartade svar har erhållits från samtliga respondenter.

2.8.4 Bekräftelse

Som nämnts ovan är det viktigt vid en studie att undersökningen inte påverkas av egna värderingar och tidigare erfarenheter. Till följd av att uppsatsens empiri främst grundar sig på intervjuer med personer som själva är inblandade i respektive företags hållbarhetsarbete är det svårt att erhålla objektivitet. Risken att respondenterna har förskönat verkligheten går därmed inte att bortse ifrån. Det finns även en risk i att vi själva skulle försköna svaren för att kunna vinkla slutsatsen åt önskat håll och därmed har det ansetts viktigt att försöka vara så objektiva som möjligt under intervjuernas gång.

2.9 Källkritik

Primärdata har många positiva egenskaper såsom tillgång till originalkällan och koppling till undersökningens syfte och frågeställnen. Däremot bör det beaktas att primärdata främst insamlats genom respondenternas svar från intervjuerna. Därmed har det varit nödvändigt att lita på att det som uppges av respondenterna är korrekt. Medvetenhet bör, som ovan nämnts, finnas om att respondenten, antingen avsiktligt eller oavsiktligt, kan ha gett missvisande svar. Respondenten kan även ha varit försiktig i sina svar för att skydda sig själv om denne tror att den information som ges ut kommer att skada företaget eller personen i fråga. Som nämnts fick vissa av respondenterna efter förfrågan se intervjuguiden i förväg. Ett sådant tillvägagångssätt har både positiva och negativa aspekter. Dels kan svaren bli mer utförliga och mer precisa, dels kan svaren påverkas negativt av att de hunnit tänka efter. Det faktum i att de i förväg sett alla frågorna kan ha lett till att de inte besvarar de enskilda frågorna. Det bör även poängteras att det i detta sammanhang kunde vara lockande för respondenten att framföra viss information i marknadsföringssyfte. Det har därför varit nödvändigt att särskilja sådan information ifrån väsentlig data. I slutet av studien konstaterades det att kopior på de enkäter som företagen skickar ut till sina leverantörer, i syfte att erhålla information om leverantörens hållbarhetsarbete, hade kunnat tillföra relevant data till studien. Vid denna tidpunkt fanns dock ingen möjlighet att hinna samla in och sammanställa sådan information.

Publicerade artiklar och böcker av framstående författare har varit de främsta källorna till uppsatsens sekundärdata. Trots att uppsatsens sekundärkällor anses vara av hög kvalitet så är det nödvändigt att överväga huruvida källan är relevant för undersökningen i fråga. Sekundärdata kan ha samlats in för andra ändamål vilket kan ge en missvisande bild. Vi är medvetna om att många av de artiklar och böcker som använts är skrivna ur ett perspektiv som inte helt stämmer överens med denna studies perspektiv, och att vissa källor dessutom är något gamla men att de ändå anses bidra med relevant information. Kritik kan också riktas mot att det i vissa fall inte refererats till förstahandskällor. Detta motiveras med att forskningsområdet är relativt stort och att alltid identifiera originalkällan hade varit mycket tidskrävande.

KAPITEL 3

REFERENSRAM

Här presenteras initialt lagstiftning och riktlinjer kring hållbarhetsredovisning. Dessa avsnitt utgör därmed den del av referensramen som inte kan kategoriseras som renodlad teori men som anses betydelsefulla för den allmänna förståelsen. Vidare presenteras relevant teori. Slutligen illustreras en sammanställning av ramverket i en figur.

3.1 Global Reporting Initiative, GRI

Global Reporting Initiative, vidare benämnt GRI, var från början ett FN-initiativ som startades år 1997 och är idag en icke-vinstdrivande organisation med sekretariatet i Amsterdam. Organisationen startades av två amerikanska initiativtagare som var medlemmar i organisationen Coalition for Environmentally Responsible Economies, CERES. De två grundarna såg behovet, värdet och efterfrågan av att företag skulle uppfylla CERES principer för ansvarsfullt miljöledarskap. Vidare skapade de GRI som nu är ett internationellt accepterat ramverk för hållbarhetsredovisning med utvecklade riktlinjer för hur ett företag bör redovisa sina hållbarhetsfrågor. Initiativtagarna ville att arbetet med hållbarhetsfrågor skulle ”do more than the environment” (Öhrlings PriceWaterHouseCoopers, 2008). Visionen var att hållbarhetsredovisningen skulle inkludera ekonomiska, miljömässiga samt sociala faktorer och att den skulle bli lika accepterad och standardiserad som den finansiella redovisningen (Larsson & Ljungdahl, 2008). GRI:s riktlinjer har nu kommit att bli de mest använda riktlinjerna vid upprättande av hållbarhetsredovisning (Fransson, KPMG, 2008).

GRI är således ett ramverk som syftar till att möjliggöra en förändringsprocess som hjälper företaget att nå hållbar utveckling och med hjälp av GRI:s riktlinjer kan företaget strukturera denna process (Larsson & Ljungdahl, 2008). De företag som använder sig av GRI som ramverk vid upprättandet av en hållbarhetsredovisning skall redovisa företagets resultat mot bakgrund av företagets åtaganden, strategier och hållbarhetsstyrning (Global Reporting Initiative, RG, 2006). Precis som nämnts ovan har GRI som vision att hållbarhetsredovisningen skall bli lika accepterad som den finansiella redovisningen är. GRI anser även att dessa redovisningar går hand i hand och att den ekonomiska redovisningsprocessen kan bidra till en förändring mot hållbar utveckling. Genom den finansiella redovisningen får företaget nämligen kunskap om verksamhetens miljö- och samhällspåverkan, vilket bidrar till vikten av en välutvecklad hållbarhetsredovisning. Denna hållbarhetsredovisning ger förhoppningsvis i sin tur ett gott rykte

och ökad trovärdighet för företaget, vilket möjliggör starkare intressentrelationer och konkurrensfördelar på marknaden (Larsson & Ljungdahl, 2008).

GRI:s riktlinjer, som lanserades år 2006 i en tredje version (Ibid), består av ett antal principer som är till för att definiera hållbarhetsredovisningens innehåll och säkerställer genom detta kvaliteten på informationen. Riktlinjerna består även av så kallade standardupplysningar som tar upp resultatindikatorer och upplysningskrav samt vägleder företaget genom tekniska delar i hållbarhetsredovisningen (Global Reporting Initiative, RG, 2006). Det finns även vissa branschspecifika redovisningsfrågor (Larsson & Ljungdahl, 2008). Nedan följer två delar som behandlar redovisningsprinciperna och standardupplysningarna.

3.1.1 Del 1 – Redovisningsprinciper

GRI:s riktlinjer som återfinns i del 1 vägleder företaget genom bestämmelser av hållbarhetsredovisningens innehåll. GRI anger fyra principer för hållbarhetsredovisningens innehåll; väsentlighet, intressenthänsyn, hållbarhetssammanhang samt fullständighet. Nedan redogörs för dessa principer, undantaget principen angående intressenthänsyn, vilken redogörs för under rubrik 3.2.4. GRI testar att dessa principer är uppfyllda och att de tillämpas tillsammans med standardupplysningarna i del 2 av GRI:s riktlinjer. Detta för att företaget på bästa sätt skall kunna fastställa ett lämpligt innehåll av hållbarhetsredovisningen (Ibid).

GRI betonar att hållbarhetsredovisningen enbart bör innehålla redogörelser och rapporteringar som är väsentliga för företaget och dess bransch för att intressenterna skall få rätt uppfattning av företagets verksamhet. Vad som är väsentligt är dock ibland väldigt svårt att avgöra. GRI har därför formulerat ett visst antal ”tester” för väsentliga frågor. Exempelvis är hållbarhetsfrågor som lyfts fram av intressenter och som även konkurrenter inom samma bransch har redovisat väsentliga och bör därför redovisas av företaget i dess hållbarhetsredovisning. Det kan även vara av vikt att redovisa experters uppfattningar om relevanta hållbarhetsfrågor, exempelvis växthuseffekten, HIV/AIDS samt fattigdom. Andra viktiga kriterier att redovisa är företagets interna värderingar, strategier och målsättningar. Företaget har även förväntningar på sig av nyckelintressenterna och företaget bör därför redovisa sådana hållbarhetsfrågor som intressenterna anser relevanta. De anställdas kompetens bör även redovisas då de bidrar till hållbar utveckling (Ibid).

För att få ett sammanhang i hållbarhetsredovisningen och för att redovisningen skall vara fullständig räcker inte en rapportering av företagets prestanda. Företaget måste även presentera vad hållbar utveckling betyder för verksamheten samt hur företaget bidrar till hållbar utveckling i samhället. Därför måste även företagets egna mål och strategier avseende hållbar utveckling finnas med i hållbarhetsredovisningen. Det skall tydligt framgå hur företaget bidrar till hållbar utveckling i samhället genom att relatera företagets prestanda och göra relevanta jämförelser med andra företag inom samma bransch (Ibid).

En hållbarhetsredovisning måste vara så pass fullständig att en intressent skall kunna läsa ett företagets hållbarhetsredovisning och få en uppfattning av företagets ekonomiska, miljömässiga och sociala påverkan. Det är även viktigt att företaget redovisar hela kedjan av verksamheter, både uppströms och nedströms, samt hur dessa påverkar företagets arbete med hållbar utveckling. För att hållbarhetsredovisningen skall vara så fullständig som möjligt är det viktigt att företaget redovisar alla betydande aktiviteter och händelser som inträffat under redovisningsperioden samtidigt som de framtida effekterna av dessa skall kunna uppskattas på ett rimligt sätt (Ibid).

De fyra ovan nämnda principerna är specifika för hållbarhetsredovisningens innehåll, men det finns även sex principer för redovisningens kvalitet; balans, jämförbarhet, noggrannhet, läglighet i tid, tillförlitlighet samt tydlighet. Är dessa sex principer väl uppfyllda stärker det således kvaliteten på hållbarhetsredovisningen. En balanserad hållbarhetsredovisning gör redovisningen mer trovärdig och på detta sätt uppnås en högre kvalitet. Det är således viktigt att företaget tar upp både fördelaktiga som ofördelaktiga upplysningar i hållbarhetsredovisningen. När det kommer till jämförbarhet är det viktigt för intressenterna att kunna jämföra företagets resultat med tidigare år för att få en bild av hur företaget presterar i hållbarhetsfrågor samtidigt som de kan jämföra företaget med andra företag i samma bransch. Prestandaindikatorer eller nyckeltal bör då även innefattas i hållbarhetsredovisning för att lättare ge jämförbara resultat, både i absoluta och relativa termer. För att intressenterna skall få en jämförande bild av företaget är det även viktigt att hållbarhetsredovisningen är noggrann och detaljerad med sakliga och tydliga beskrivningar av företagets hållbarhetsarbete. Företagets intressenter uppskattar gärna om hållbarhetsredovisningen publiceras med någorlunda regelbundenhet och att den ges ut kort efter slutet av den period informationen avser. Principen om tydlighet är även den viktig då intressenterna skall kunna ta del av begriplig information på ett tillgängligt sätt (Ibid).

3.1.2 Del 2 – Standardupplysningar

Standardupplysningarna i GRI hjälper företaget att strukturera upp hållbarhetsredovisningens innehåll samt anger lämpliga indikatorer som hjälper företaget att mäta hållbarhetsprestandan (Ibid s. 84). Standardupplysningarna delas upp i tre avdelningar; strategi och profil, hållbarhetsstyrning samt resultatindikatorer (Global Reporting Initiative, RG, 2006).

Strategi- och profilupplysningarna syftar till att ge en övergripande bild av företagets hållbarhetsarbete kopplat till strategi, profil och styrning (Global Reporting Initiative, RG, 2006). För det första är det viktigt att företagets intressenter får en så detaljerad bild av företaget som möjligt. Företaget bör lämna en verksamhetsbeskrivning som beskriver företagets produkter och tjänster, hur verksamheten är strukturerad, var huvudkontoret är placerat, hur många länder verksamheten bedrivs i samt hur många och vilka som är ägare i företaget (Larsson & Ljungdahl, 2008). När det kommer till företagets strategiska mål förväntas företagets VD göra ett uttalande om företagets vision med avseende på lång-, medel- och kortsiktig hållbar utveckling. Exempelvis kan detta uttalande handla om betydelsefulla trender som påverkar företaget, viktiga händelser och aktiviteter under årets gång samt framtida strategiska planer och målsättningar (Global Reporting Initiative, RG, 2006). Denna del i standardupplysningarna bör även innehålla en beskrivning av företagets ekonomiska, miljömässiga och sociala påverkan. De trender, risker och möjligheter inom hållbarhetsområdet som påverkar företaget bör även diskuteras. Företaget skall även beskriva hur intressenterna påverkas av företagets verksamhet och vad företaget gör för att hantera denna påverkan (Larsson & Ljungdahl, 2008).

Förutom delarna som berör strategi och organisationens profil bör även företaget ge information om redovisningsperiod för hållbarhetsredovisningen, publiceringsdatum, redovisningscykel samt kontaktperson om intressenten har frågor eller synpunkter angående hållbarhetsredovisningens innehåll. Företaget skall även ge tydlig förklaring till de områden som har tagits med i redovisningen och hur prioritering har skett mellan olika områden samt vilka begränsningar som finns för redovisningens omfattning. En viktig del att ta med är en förklaring till eventuella förändringar som gjorts från tidigare års hållbarhetsredovisningar och varför förändringarna gjordes. Denna förklaring behövs då jämförelse med tidigare år skall underlättas (Global Reporting Initiative, RG, 2006).

Den fjärde kategorin under strategi- och profilupplysningar behandlar frågor som rör företagets bolagsstyrning samt intressentdialoger. Bolagsstyrningsfrågor som bör redogöras för är

exempelvis huruvida företagets styrelseordförande även sitter i företagsledningen, hur många i styrelsen som är oberoende ledamöter samt belöningsystem för högt uppsatta ledare. När det kommer till upplysningar om intressentdialoger förväntas företaget beskriva hur kontakten med intressenterna sköts samt hur dessa prioriteras (Larsson & Ljungdahl, 2008).

Vad gäller delen av GRI som berör hållbarhetsstyrningen och resultatindikatorerna anser GRI, som nämnts ovan, att företaget bör redovisa hur de arbetar med hållbarhet inom ekonomi, miljö samt socialt ansvar (Global Reporting Initiative, RG, 2006). Det sociala ansvaret är i sin tur uppdelat i fyra kategorier; anställningsförhållanden, mänskliga rättigheter, företagets roll i samhället samt produktansvar (Larsson & Ljungdahl, 2008). För dessa kategorier finns två typer av indikatorer; kärnindikatorer, som redovisas för alla företag, samt tilläggsindikatorer som är branschspecifika (Global Reporting Initiative, RG, 2006).

Företagets anställningsförhållanden är den mest omfattande underkategorin till det sociala ansvaret. Den bygger på internationellt erkända standarder, bland annat Förenta Nationernas deklaration om mänskliga rättigheter och Internationella arbetsorganisationens, ILO, uttalande om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet (Global Reporting Initiative, RG, 2006). GRI anser att företaget skall redovisa sammansättningen av personalen samt hur många av dessa som är kollektivanslutna. Det skall även finnas uppsatta principer för hur de anställda förvarnas om verksamhetens förestående förändringar. Företaget bör även lämna upplysningar som rör de anställdas hälsa och säkerhet, däribland antal olyckor på arbetsplatsen och sjukfrånvaro. En annan viktig kärnindikator som bör redovisas är hur företaget stödjer deras anställda och familjemedlemmar om dessa råkar ut för HIV/AIDS eller annan allvarlig sjukdom (Larsson & Ljungdahl, 2008).

Förutom att beakta anställningsförhållanden bör företaget även redovisa sitt ansvar gentemot resten av samhället och den påverkan de har på den lokalbefolkning där verksamheten bedrivs. Företaget bör redovisa hur de hanterar diskriminering, barnarbete samt göra ett erkännande mot föreningsfriheten. Det är således viktigt att företaget redovisar hur de ser på mänskliga rättigheter och vad det betyder för dem. När det kommer till företagets ansvar för produkterna bör företaget redovisa hur produkten eller tjänsten påverkar slutkundens hälsa och säkerhet (Ibid).

3.1.3 Tillämpningsnivåer

Alla företag, oberoende av hur länge de har verkat i branschen och hur länge de har upprättat hållbarhetsredovisningar, kan enligt GRI tillämpa de uppsatta riktlinjerna för hållbarhet (Ibid). Det är upp till företaget att välja vilken nivå de vill lägga sig på och de gör således en egen bedömning. Vissa företag väljer att enbart redovisa utvalda hållbarhetsaspekter medan andra väljer att redovisa hela uppsättningen av GRI:s riktlinjer. Syftet med tillämpningsnivåerna är att intressenterna skall kunna veta i vilken utsträckning företaget tillämpar riktlinjerna samtidigt som de motiverar företaget att utvidga tillämpningen av riktlinjerna (Global Reporting Initiative, AL, 2006).

De nivåer ett företag kan välja att tillämpa är A, B eller C, där A är den högsta nivån och innebär att alla riktlinjer följs. Som visas i tabellen nedan ställer GRI allt högre krav på hållbarhetsredovisningens fullständighet ju högre nivå som tillämpas. Följer företaget GRI:s riktlinjer på C-nivå räcker det att företaget redovisar tio, av totalt 79, valfria resultatindikatorer. En resultatindikator måste dock vara redovisad i varje huvudgrupp - ekonomisk, miljömässig och social prestanda. Det är således endast vissa standardupplysningar som redovisas på denna nivå, så även på B-nivå (Larsson & Ljungdahl, 2008).

Till varje nivå kan ett plus tilläggas, vilket upplyser intressenten om att redovisningen är granskad och bestyrkt av en objektiv tredje part. Än så länge är det inget strikt krav på att företag skall ha en tredjepartsgranskning. Förutom att låta hållbarhetsredovisningen bli granskad av en tredje part kan företaget även vända sig till GRI för att få den granskad, allt för att hållbarhetsredovisningen skall vara så trovärdig som möjligt. Företag kan även vända sig till andra experter på området för att få en granskad. Det är dock värt att notera att det extra plusset enbart ges då redovisningen är granskad av en tredje part, antingen revisor eller expert. Att den är granskad av GRI menas inte med att hållbarhetsredovisningen ligger på "plus-nivå" (Global Reporting Initiative, AL, 2006).

Redovisningens tillämpningsnivå		C	C+	B	B+	A	A+
Standardupplysningar	G3 Upplysningar om profil	Redovisa: 1.1 2.1 - 2.10 3.1 - 3.8, 3.10 - 3.12 4.1 - 4.4, 4.14 - 4.15	Redovisningen bestyrkt av utomstående	Redovisa alla punkter för nivå C och: 1.2 3.9 - 3.13 4.5 - 4.13, 4.16 - 4.17	Redovisningen bestyrkt av utomstående	Samma krav som för nivå B	
	G3 Upplysningar om hållbarhetsstyrningen	Behövs ej		Upplysningar om hållbarhetsstyrningen för varje indikatorkategori		Upplysningar om hållbarhetsstyrningen för varje indikatorkategori	
	G3 Resultatindikatorer & branschspecifika resultatindikatorer	Redovisa minst tio resultatindikatorer, och åtminstone en från vardera: social, ekonomisk och miljöpåverkan		Redovisa minst 20 resultatindikatorer, och åtminstone en från vardera: ekonomisk påverkan, miljöpåverkan, mänskliga rättigheter, anställningsförhållanden och arbetsvillkor, organisationens roll i samhället, produktansvar.		Redovisa varje kärnindikator i G3 och varje branschspecifik* indikator med hänsyn till väsentlighetsprincipen genom att antingen a) redovisa indikatorinformation eller b) förklara skälen för att inte redovisa	

*Branschspecifika tillägg i slutlig version

Figur 3.1 Tillämpningsnivåer inom GRI (Global Reporting Initiative, AL, 2006)

För att redovisningen skall vara godkänd av GRI måste hållbarhetsredovisningen inkludera en tabell över GRI:s tillämpningsnivåer (Ibid). Granskning av tredje part eller GRI är inte ett krav för att redovisningen skall bli godkänd, då detta är frivilliga åtgärder (Ernst & Young, 2010).

		Enligt GRI 2002	C	C+	B	B+	A	A+
Obligatoriskt	Egen bedömning				☑			
	Uttalande från tredje part				☑			
Frivilligt	Granskat av GRI							

Redovisningen bestyrkt av utomstående

Redovisningen bestyrkt av utomstående

Redovisningen bestyrkt av utomstående

GRI:s ikon att kontroll skett

Figur 3.2 Tillämpning av GRI på B-nivå (Global Reporting Initiative, AL, 2006)

Bildexemplet ovan visar att företaget tillämpar GRI:s riktlinjer på B-nivå samt att den är granskad av en tredje part och GRI. Ikonen ovan visar att hållbarhetsredovisningen är granskad av GRI och denna ikon kan då användas i nätbaserade eller tryckta redovisningar (Ibid).

3.1.4 GRI och kundperspektivet

Som nämnts ovan är intressenthänsynen en viktig princip i GRI:s ramverk då den utgör en betydelsefull utgångspunkt för hållbarhetsredovisningens innehåll. Företaget bör identifiera de viktigaste intressenterna och förklara hur hänsyn tagits till deras intressen och förväntningar. För att identifiera de absolut viktigaste intressenterna måste således en avvägning göras av de olika intressenternas inverkan på företaget. Efter denna avvägning bör en dialog hållas med intressenterna för att engagera dem i hållbarhetsredovisningen då det stärker trovärdigheten av redovisningen. Intressenter definieras av GRI som andra organisationer eller personer som kan påverkas väsentligt av organisationens aktiviteter, produkter och/eller tjänster, och vars handlingar kan påverka organisationens möjligheter att uppnå sina mål. Till intressenter räknas alltså bland annat företags kunder (Global Reporting Initiative, RG, 2006).

Kundperspektivet behandlas inte direkt i GRI:s riktlinjer men vissa delar kan vara indirekt hänförliga till en kunds användande av hållbarhetsredovisningar. Främst återfinns viss information som är hänförlig till kundperspektivet i kapitlet om principer för redovisningen. Principerna skall bland annat gemensamt bidra till att uppnå transparens, vilket i sin tur skall möjliggöra för intressenterna, däribland kunder, att fatta beslut. Transparens beträffande ekonomisk, miljömässig och social påverkan är grundläggande för effektiva relationer till intressenter, investeringsbeslut och andra marknadsförhållanden. Principerna betonar därmed vikten av att hållbarhetsredovisningen skall vara så pass utförlig att den skall kunna ligga till grund för insamlandet av information inför en beslutsprocess. I GRI-standarderna fastslås det att hänsyn skall tas till organisationens påverkan på intressenter såväl uppströms som nedströms, det vill säga både på exempelvis leverantörer som på kunder. Intressenterna kan vidare ha olika förväntningar på vad som skall redovisas (Ibid). Företagets kunder kan alltså efterfråga information som andra intressenter anser oväsentlig och som därmed kanske åsidosätts.

3.2 Svensk lagstiftning och riktlinjer gällande hållbarhetsredovisning

Den 29 november 2007 beslutade regeringen om ”riktlinjer för extern rapportering för företag med statligt ägande”. Dessa riktlinjer har kompletterats med utökade och tydligare informationskrav angående hållbarhetsinformation. Vidare är riktlinjerna tänkta som ett komplement till gällande redovisningslagstiftning och god redovisningssed. Från och med den 1 januari 2008 skall de statligt ägda företagen rapportera enligt riktlinjerna, vilket bland annat innebär att en hållbarhetsredovisning enligt GRI:s riktlinjer skall publiceras på varje företags hemsida i anknytning till publiceringen av företagets årsredovisning. Hållbarhetsredovisningen kan antingen presenteras i en fristående rapport eller ingå som en del i årsredovisningen (Regeringskansliet, nr. 1, 2010). Aktiebolag skall också uppfylla kraven i Årsredovisningslagen och FAR SRS: RedR 1 Årsredovisning i aktiebolag. FAR SRS RevR 6 ger rekommendationer kring hur revisorn skall genomföra en tredjepartsgranskning av en hållbarhetsredovisning. En annan publikation är Sveriges Finansanalytikers Förenings Rekommendation om Corporate Responsibility från 2007. I denna återfinns lagar, regler och riktlinjer kring svenska företags hållbarhetsarbete (Fransson, KPMG, 2008).

3.2.1 Årsredovisningslagen och FAR SRS

I årsredovisningslagen, vidare benämnt ÅRL, återfinns ett antal lagar som direkt berör hållbarhetsfrågor (SFF, 2007). Enligt ÅRL (1995:1554) skall företagen genom årsredovisningen ge en rättvisande bild av utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. Detta inkluderar exempelvis företagets affärsidé, strategi, verksamhet, marknad, kunder, konkurrenter samt organisation. Årsredovisningen skall inte bara inkludera finansiell information utan även information om företagets etiska principer, uppförandekod, jämställdhetspolicy samt företagets arbete med hållbarhetsfrågor (Regeringskansliet, nr. 1, 2010).

Sjätte kapitlet i ÅRL innehåller krav på att noterade företag skall upplysa om olika hållbarhetsfrågor i förvaltningsberättelsen. Informationskraven inkluderar tre perspektiv; ett allmänt, ett miljöfokuserat samt ett specifikt perspektiv som fokuserar på icke-finansiella förhållanden. Det allmänna perspektivet behandlas i ÅRL 6 kap 1§ 2 st. och fokuserar på information om omständigheter som är centrala för att bedöma utvecklingen av företagets verksamhet, ställning och resultat. Perspektivet inbegriper viktiga miljö- och hållbarhetsfrågor. Miljöperspektivet behandlas i ÅRL 6 kap 1§ 4 st. andra meningen och fokuserar på hur

verksamheten påverkar miljön. Det tredje och sista perspektivet, det icke-finansiella perspektivet, behandlas i ÅRL 6 kap 1§ 4st. första meningen och avser att synliggöra sociala och miljörelaterade aspekter av företagets verksamhet. Här stadgas att förvaltningsberättelsen skall inkludera icke-finansiella upplysningar som är nödvändiga för att förstå företagets ställning, utveckling och resultat och som även inkluderar miljö- och personalfrågor.

Området för vad som skall behandlas i årsredovisningen har med tiden utvidgats så att gränsen mellan finansiella och icke-finansiella faktorer inte är lika tydlig. I dagsläget finns dock inga specifika kriterier eller normer för vad som skall redovisas gällande vissa icke-finansiella omständigheter. Vägledning återfinns istället i texter kring lagarbetet. Kravet angående upplysningsskyldighet innebär att information ska lämnas om omständigheter som är väsentliga för att intressenterna skall få en helhetsbild av företagets ställning. Det är således inte företagets egen bedömning som är väsentlig utan det är intressenternas informationskrav som skall tillgodoses. Kravet angående upplysningsskyldigheten omfattar även utländska dotterbolag. Några exempel som lagstiftaren ger på upplysningar som ett företag kan vara skyldiga att lämna är; personalomsättning, åtgärder vad gäller jämställdhet, arbetsmiljö & kompetensutveckling samt etiska riktlinjer. Gällande miljöfrågor så finns det än så länge inte något allmänt krav på sifferupplysningar. Lagstiftaren påpekar dock att det i många fall kan vara lämpligt att redovisa kvantifierade uppgifter om till exempel mål och resultat för utsläpp, avfall och energianvändning. (SFF, 2007)

I FAR SRS standard RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisning ges det vägledande beskrivningar till revisorn när denne skall bestyrka svenska företags frivilliga hållbarhetsredovisningar. Rekommendationen är baserad på de internationella råden *Assurance Standard 3410N Assurance Engagements Relating to Sustainability Reports*. I rekommendationen beskrivs det att revisorn skall bedöma hållbarhetsredovisningens helhetsintryck för att avgöra om informationen ger en rättvisande bild av företagets hållbarhetsarbete. Efter tredjepartsgranskningen beskrivs det i RevR 6 att revisorn skall göra ett uttalande om hållbarhetsredovisningen.

3.3 Intressentteori

Intressentteorin är en systemorienterad teori vilket innebär fokus på informationens roll i förhållandet mellan organisationer, staten, individer och grupper. Företagsrelaterade avslöjanden ses som en viktig del i hur företaget uppfattas av omvärlden. Ur ett systemorienterat perspektiv

antas företaget både påverkas av och påverka omgivningen det verkar i. Intressentteorin grundar sig i politisk ekonomisk teori, vilken lyfter fram de maktkonflikter som existerar i samhället och de kamper som kan uppstå mellan olika aktörer på marknaden. Ur ett sådant perspektiv är samhället, politiken och ekonomin oskiljbara och därmed bör ekonomiska beslut inte fattas utan att hänsyn tas till den politiska-, institutionella- och sociala miljön i vilken beslutet skall fattas (Deegan, 2002).

Trots att intressentkonceptet diskuterades redan av Follett (1941) anses många gånger Freeman (1984) vara den som introducerade intressentteorin för den akademiska världen (Garvare & Johansson, 2010). I Sverige introducerades teorin i mitten av 1960-talet. Intressentteorin baseras på förutsättningen att företag strävar efter att uppnå ett stabilt förhållande till sin omgivning (Ax, Johansson & Kullén, 2005). Vidare fokuserar teorin på att skapa bättre förutsättningar och möjligheter för att hantera problem ur ett företagsledningsperspektiv (Lundahl & Skärvad, 1982).

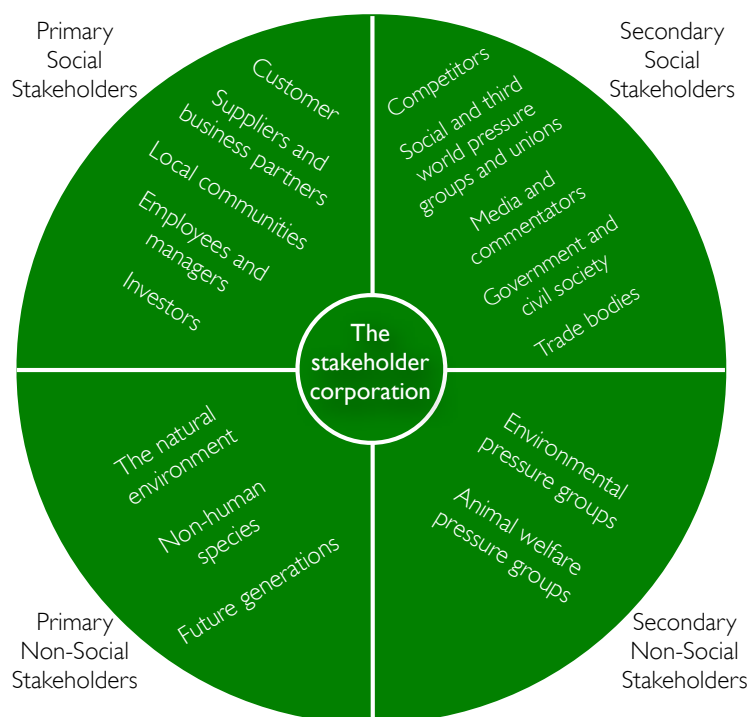
Intressentteorin används som bas för en diskussion kring ett företags mål och hur mål formuleras i en organisation (Ibid). Ur ett intressentteoretiskt perspektiv är företagets mål att tillgodose intressenternas krav. Slutmålet kan därmed sägas utgöra en kompromiss mellan de dessa olika mål. Varje företag har ett antal olika intressenter, till exempel ägare, kunder och leverantörer. Mellan varje företag och intressent finns ett ömsesidigt beroendeförhållande (Ax, Johansson & Kullén, 2005). Störst inverkan på ett företags mål har de intressenter som har störst möjlighet att hota företagets framtid och/eller kan verkställa diverse sanktioner mot företagsledningen (Lundahl & Skärvad, 1982). Det kan även hävdas att ett företag inte har ett samstämmigt mål utan flera olika. Detta leder till att intressentkraven ofta står i konflikt med varandra och att kraven kan vara för stora för att kunna tillgodoses. En utav företagsledningens huvuduppgifter blir då att kompromissa så att en balans uppnås mellan intressenternas krav (Ax, Johansson & Kullén, 2005). Roberts (1992) anser att fokus i den frivilliga hållbarhetsredovisningen kan indikera vilka intressenter som väger tyngst för företaget.

Intressentteorin har tolkats på ett antal olika sätt och en rad olika grenar har uppstått. Något som kan konstateras är dock att teorin kan vara användbar för att förklara ett företags struktur och verksamhet, likväl som att den kan fungera som ett hjälpmedel för att styra en verksamhet. (Russo & Francesco, 2010) Intressentteorin kan delas upp i tre grenar; en normativ, en deskriptiv och en instrumental (Friedman & Miles, 2006). Ur det normativa perspektivet anses alla intressenter ha rätt att bli behandlade rättvist av ett företag. Företaget skall bete sig etiskt mot sina intressenter oberoende av intressenternas styrka och påtryckningar. Denna gren beskriver

hur ett företag skall behandla sina intressenter och understryker företagets ansvar mot samhället. Teorins beskrivande karaktär gör dock att den inte är speciellt användbar för att förutspå en företagslednings beteende (Deegan, 2002). Deskriptiv intressentteori behandlar istället hur företagsledare och intressenter faktiskt agerar och hur de uppfattar sina roller. Den instrumentala grenen fokuserar på hur företagsledare bör agera i det fall de avser att öka egenintresset i företaget. Med detta avses ofta långsiktig vinstmaximering. Detta kan ses som den mest strategiska ansatsen vilken menar att i det fall företagsledningen behandlar sina intressenter i linje med intressentkonceptet så är chanserna för framgång större (Friedman & Miles, 2006).

3.3.1 Intressentmodellen

Det finns ett antal olika varianter av den så kallade intressentmodellen. Johansson (2007) redogör för några av dessa modeller och menar att det råder konsensus kring att intressentbegreppet bör inkludera kunder, anställda, ledning, aktieägare, långgivare, leverantörer, samhället och ibland även konkurrenter. Däremot inkluderar vissa modeller även miljön och andra ”icke-mänskliga” intressenter. Wheeler och Sillanpää (1997) har utformat en modell som kategoriserar intressenter som primära & sekundära likväl som sociala och icke-sociala. Denna modell anses passande som underlag till denna studie.

Figur 3.3 The stakeholder model with primary, secondary, social and non-social stakeholders (Wheeler & Sillanpää, 1997)

3.4 Legitimitetsteori

I likhet med intressentteorin är legitimitetsteorin en systemorienterad teori som härstammar från politisk ekonomisk teori. Därmed grundar sig även legitimitetsteorin i antagandet att företag påverkas av omgivningen de verkar i, samt i det att samhället, politiken och ekonomin är oskiljbara. I linje med synsättet att ett företag är en del av ett större socialt system, indikerar legitimitetsteorin att företag inte har någon naturlig rätt till resurser eller till att överhuvudtaget existera. Organisationer existerar endast till den grad samhället anser dem legitima (Deegan, 2002). Tidigare baserades ett företags legitimitet nästan uteslutande på finansiella aspekter, det vill säga så länge företaget var lönsamt så ansågs det legitimt av intressenterna. Detta har på senare tid kommit att ändras och numera räknas även vissa icke-finansiella aspekter in (Patten, 1992).

Medan intressentteorin fokuserar på intressentgrupper i samhället och hur organisationer bör behandla dessa intressenter, fokuserar legitimitetsteorin alltså på företagets interaktion med samhället. Teorierna bör dock inte behandlas som två fristående teorier utan bör snarare ses som två överlappande perspektiv. Perspektiven bidrar var för sig med något differentierade insikter, men tillsammans kan de användas för att dra meningsfulla slutsatser (Cunningham, 2002). Legitimitetsteorin kan till exempel ses som ett komplement till intressentteorin där legitimitetsteorin fokuserar på olika strategier för att legitimera företagets aktivitet i förhållande till intressenternas krav. Intressenter har olika intresse i företag och därmed gör de olika bedömningar av huruvida företagets handlingar är legitima. För att företaget skall uppnå legitimitet krävs det att samtliga intressenter anser företagets verksamhet legitim (Ljungdahl, 1999).

Legitimitetsteorin grundar sig i antagandet att det finns ett ”socialt kontrakt” mellan en organisation och samhället i vilken organisationen opererar. Det sociala kontraktet grundar sig i att samhället ställer vissa krav på organisationer i gengäld för att organisationerna skall erhålla rätten till väsentliga resurser. Inte minst anses företagets överlevnad hotat i det fall detta sociala kontrakt bryts. Detta kan till exempel ske på det sätt att kunder visar sitt missnöje genom att inte längre efterfråga företagets produkter eller att leverantörer inte längre vill erbjuda sina produkter (Deegan, 2002).

Legitimitetsteorin kan delas in i ett flertal nivåer. Makroperspektivet av legitimitetsteorin, även kallat institutionell legitimitetsteori, behandlar hur organisatoriska system som helhet har

accepterats av samhället. Nästa nivå är organisatorisk legitimitet, vilken bygger på en process där legitimitet uppnås genom det att företag söker godkännande från grupper i samhället. Denna aspekt av legitimitet är den mest utforskade och de flestas förståelse för legitimitet grundar sig i detta synsätt. Den sista nivån är en förfinad variant av den organisatoriska nivån av legitimitet och här definieras specifika faser av legitimitet som ett företag går igenom. Fyra specifika faser kan urskiljas ur denna strategiska process vilka är; etablering av legitimitet, upprätthållande av legitimitet, utvidgning av legitimitet och skydd av legitimitet (Tilling & Tilt, 2010).

En stor del av legitimitetsteorilitteraturen fokuserar på legitimitetsstrategier i relation till samhället i stort. Det finns dock även de som hävdar att en bra legitimitetsmodell måste undersöka vilka de relevanta intressenterna är och hur var och en av dessa influerar flödet av resurser som är fundamentala för företagets grundande, tillväxt och överlevnad. Detta resonemang stämmer särskilt bra överens med undersökningar kring redovisning av sociala och miljömässiga förhållanden då många av dessa har utvecklats från ett ”legitimitet gentemot samhället-perspektiv” till ett ”legitimitet gentemot intressenterna- perspektiv” (Ibid).

3.4.1 Legitimitetsbegreppet

Ett problem med legitimitetsteorin är att begreppet legitimitet har använts relativt lättvindigt. Detta bör dock inte ses som ett problem som påverkar teorin i sig, utan snarare som ett problem i det att många forskare använder legitimitetsbegreppet utan att definiera vad som faktiskt avses (Ibid). Legitimitet kan enkelt beskrivas som ett berättigande till att existera (Ihlen, van Ruler & Fredriksson, 2009). Legitimitet kan något mer utförligt definieras som en generaliserad uppfattning att ett företags handlingar är önskvärda, korrekta eller lämpliga i ett visst socialt konstruerat samhälle av normer, värderingar, övertygelser och definitioner (Tilling & Tilt, 2010). Ytterligare en definition är att legitimitet är synsättet att en norm eller ett normativt system bör styra ens handlingar. Detta synsätt betonar legitimitetsprocessens kollektiva natur. Det framhåller även en kognitiv och en utvärderande dimension av legitimitet (Johnson, Dowd & Ridgeway, 2006). Ur ett perspektiv liknande det resursbaserade perspektivet fastslås det att legitimitet även bör definieras som en organisatorisk resurs. Enkelt uttryckt hävdas det att legitimitet är en operationell tillgång som företag tävlar om och som används för att nå uppsatta mål. Legitimitet anses då precis som pengar en essentiell resurs som företag behöver för att drivas. Vissa handlingar och händelser kan öka företagets legitimitet medan andra kan minska den (Tilling & Tilt, 2010).

3.5 Supply chain-teori

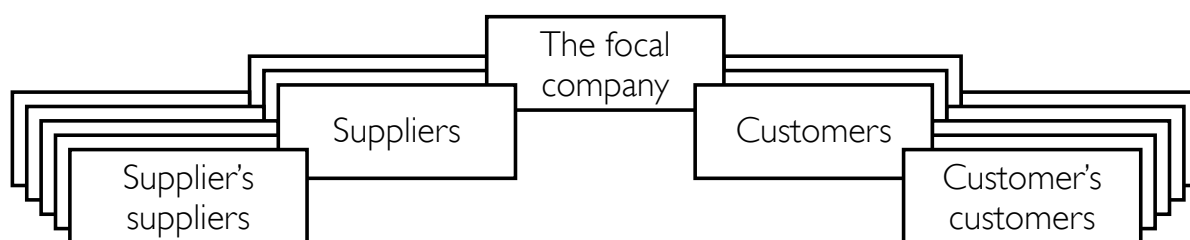
De senaste decennierna har termen ”supply chain management”, fått en betydande position inom ekonomikretsar. Supply chain management, inköp och övriga processer är alla delar av ”supply chain- temat” (Tate, Ellram & Kirchoff, 2010). Begreppet används ofta för att beskriva ledningars ansvar i förhållande till leverantörskedjor. Det finns många orsaker bakom konceptets popularitet. Några av dessa är; globalisering, skift i konkurrensfokus och större osäkerheter. Framförallt vänder sig företag i allt större utsträckning utanför hemlandets gränser för leveranser. Detta har gjort att företag i högre grad måste se över effektiviteten av sina leverantörskedjor, vilket i sin tur kräver ett närmre samarbete med leverantörerna (Mentzer, DeWitt & Keebler, 2001). I takt med att ett företags konkurrenskraft beror mer och mer på dess förmåga att leverera skraddarsyddade produkter snabbt, har fokus flyttat från konkurrens mellan företag på samma nivå i en produktionsprocess till konkurrens mellan olika leverantörskedjor. Ett företags förmåga att skapa långsiktiga och förtroendebaserade relationer med leverantörer och andra intressenter har därför blivit en avgörande faktor för att vara konkurrenskraftiga (Dam Jespersen & Skjøtt-Larsen, 2005).

I likhet med tidigare presenterade teorier finns det ingen universalt accepterad definition av vad som avses med supply chain management utan ett flertal perspektiv har utvecklats. Gemensamt för alla perspektiven är dock;

- Alla perspektiv betonar koordination och samarbete med leverantörer och kunder;
- Alla understryker vikten av jämvikt mellan utbud och efterfrågan och;
- Alla innefattar ett flödesperspektiv (Esper, Defee & Mentzer, 2010).

En vanligt förekommande definition av Supply chain management är; ”den systematiska, strategiska koordinationen av de traditionella företagsenheterna och metoderna som används mellan dessa företagsenheter inom ett särskilt företag och mellan företag inom leverantörskedjan i syfte att förbättra den långsiktiga prestationen både för företaget och leverantörskedjan som en helhet” (Mentzer, DeWitt & Keebler, 2001, sid.18) De traditionella företagsenheterna hanterar flödena ända från första ledets leverantör till att slutligen förse slutkunden med en värdegenererande produkt (Ibid). The Council of Supply Chain Management Professionals, ofta benämnt CSCMP, menar att supply chain management innefattar planering och hantering av alla

aktiviteter som är involverade i anskaffningsprocessen, omvandlingen och alla logistikhanteringsaktiviteter. Det inkluderar även koordination och samarbete med partner i kedjan, vilka kan vara leverantörer, mellanhänder och kunder (Dam Jespersen & Skjøtt-Larsen, 2005). Ytterligare en definition är att supply chain management är ”integrationen av viktiga affärsprocesser från slutkonsument till ursprungliga leverantörer, vilka tillhandahåller produkter, tjänster och information som bidrar med värde för kunder och andra intressenter” (Carter & Rogers, 2008).

Figur 3.4 The supply chain (Dam Jaspersen & Skjøtt-Larsen, 2005)

Som figur 3.4 visar så är ett flertal aktörer involverade i leverantörskedjan. Varje aktör bidrar på sitt sätt för att nå slutmålet. Leverantörskedjans slutmål är att uppfylla kundens behov och förväntningar på ett kostnadseffektivt sätt. Detta mål kan dock brytas ner i diverse olika delmål vilka även kan vara mer kvalitativa mål så som marknadsflexibilitet och produktkvalitet eller miljömässigt hänsynstagande (Dam Jespersen & Skjøtt-Larsen, 2005).

Utifrån supply chain- teorin har även begreppet ”supply chain orientation” vuxit fram som en definition av det intraorganisatoriska fenomen som är förutsättningen för framgångsrik supply chain management. Supply chain orientation definieras som ett företags erkännande av de systematiska och strategiska implikationerna av de aktiviteter och processer som är involverade i hanteringen av de olika flödena inom leverantörskedjan. Det vill säga, medan supply chain management fokuserar på hanteringen av flöden inom och mellan leverantörskedjans aktörer, betonar supply chain orientation den strategiska medvetenheten inom ett särskilt företag inom kedjan (Esper, Defee & Mentzer, 2010).

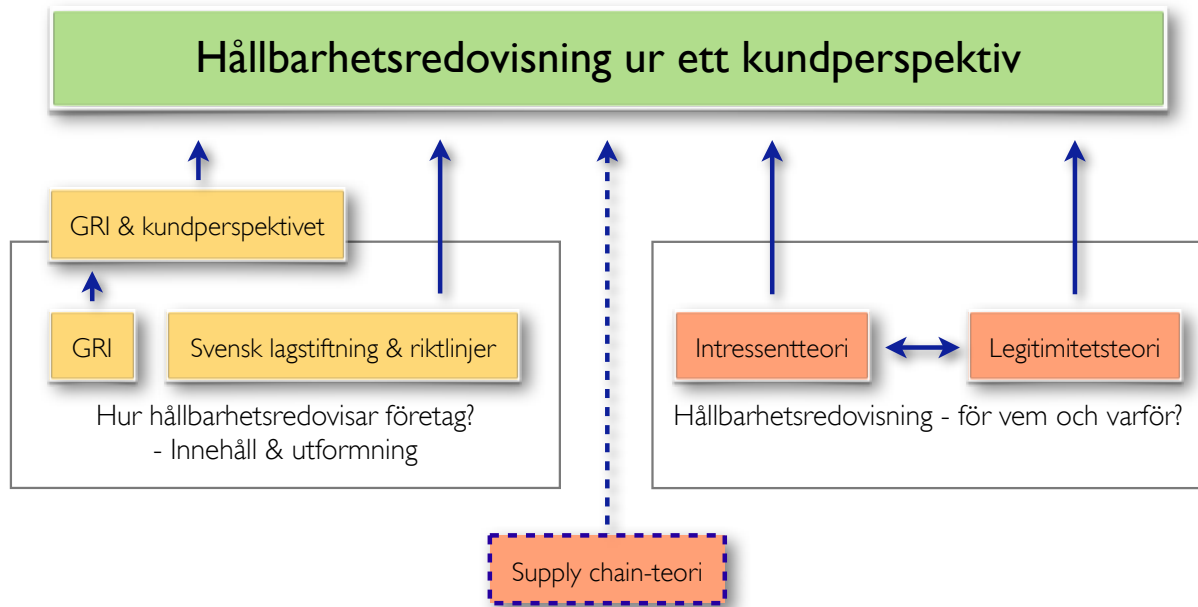
3.5.1 Supply chain management och hållbarhet

För många företag är hanteringen av leverantörskedjerelaterade frågor i allra högsta grad viktig i arbetet med hållbar utveckling genom val av leverantörer, material, teknologier och så vidare (Tate, Ellram & Kirchoff, 2010). Baserat på supply chain-teorier har teorier kring integrationen av hållbarhetsfrågor genom leverantörskedjan uppstått. Carter och Rogers (2008) talar om ”sustainable supply chain management”, vilket beskrivs som den strategiska integrationen av ett företags sociala, miljömässiga och ekonomiska mål i den systematiska koordinationen av viktiga interorganisatoriska affärsprocesser. Syftet med sustainable supply chain management är att förbättra både det enskilda företags men även hela leverantörskedjans långsiktiga ekonomiska resultat. Carter och Rogers (2008) har utifrån definitionen av sustainable supply chain management utformat ett ramverk som grundar sig i ”the triple bottom line”, samt fyra andra aspekter av hållbarhet, nämligen riskhantering, transparens, strategi och kultur. Ramverket är tänkt att öka förståelsen för hur hållbarhetsfrågor kan integreras i leverantörskedjeprocessen.

3.6 Sammanfattning

I Sverige skall statligt ägda företag sedan 1 januari 2008 rapportera enligt ”riktlinjer för extern rapportering för företag med statligt ägande”. Aktiebolag skall även uppfylla kraven i Årsredovisningslagen och FAR SRS: RedR 1 Årsredovisning i aktiebolag. FAR SRS RevR 6 innehåller rekommendationer kring hur en revisor skall granska en hållbarhetsredovisning. Internationellt sett har GRI blivit ett accepterat ramverk för hållbarhetsredovisning med utvecklade riktlinjer för hur ett företag bör redovisa sina hållbarhetsfrågor. Kundperspektivet behandlas inte direkt i GRI:s riktlinjer men vissa delar kan vara indirekt hänförliga till en kunds användande av hållbarhetsredovisningar. Intressentteorin och legitimitetsteorin är båda teorier vilka behandlar vad och vilka som kan påverka ett företag och därmed hållbarhetsredovisningens utformning. Intressentteorin kommer i denna uppsats användas i syfte att förklara ett företags struktur och verksamhet i stort. Därmed görs ingen distinktion mellan hur intressentteorins olika grenar kan tänkas påverka företagen, utan teorin används i ett övergripande syfte. Organisatorisk legitimitetsteorin kommer användas för att undersöka hur företag använder hållbarhetsredovisningen som en legitimitetsstrategi för att legitimera sig gentemot samhället. För många företag är hanteringen av leverantörskedjerelaterade frågor viktiga i arbetet med hållbar utveckling. Supply chain- teorin ger viss förståelse för hur hållbarhetsfrågor kan integreras i leverantörskedjeprocessen.

För att åskådliggöra referensramen har en figur utformats. Figuren visar på vilket sätt referensramens olika delar samverkar för att ge en ökad förståelse och för att kunna besvara uppsatsens frågeställning. Ju högre upp i figuren ett avsnitt är placerat ju högre relevans anses det ha. Referensramen är tänkt att användas som komplement till den empiri som presenteras i kapitel fyra, vilken ligger till grund för studiens analys.

Figur 3.5 Referensram (Källa: Egen)

KAPITEL 4

EMPIRI

I följande kapitel redovisas resultaten av de empiriska undersökningar som utförts. Resultaten baseras på intervjuer, telefonintervjuer, epostkorrespondens samt dokumentstudie av ett företags hållbarhetsredovisning. Kapitlet redogör bland annat för respondenternas syn på hållbarhetsredovisning samt hur företagen använder leverantörers hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör. Intervjusvaren återfinns i Bilaga 2 Intervjuer.

4.1 Perstorp Holding AB

Perstorp Holding AB är ett världsledande företag inom specialkemiindustrin och styrs idag av PAI Partners, ett av Europas ledande private equity- företag. Perstorp hade år 2009 en omsättning på 12,5 miljarder SEK och har ungefär 2200 anställda världen över. Perstorps produkter används inom bland annat flyg-, plast-, kemikalie- och byggindustrin och kan också identifieras i produkter som till exempel mat, förpackningar, textilier och papper. Perstorps produktionsfaciliteter är belägna i Asien, Europa och Nordamerika och företaget bedriver säljverksamhet på alla större marknader (Perstorp.com, 2010).

Vi har intervjuat Cecilia Nilsson, Communications Director, på Perstorp AB. Hon har sedan år 1990 arbetat med Perstorp AB:s hållbarhetsfrågor och hjälpt till vid upprättandet av företagets miljö- och hållbarhetsredovisningar. Då Cecilia inte kunde svara på alla våra frågor blev vi vidarebefordrade till Urban Svensson som är inköpsansvarig på företaget.

4.1.1 Perstorps hållbarhetsredovisning

På grund av att Perstorp verkar inom kemikaliebranschen har de vissa krav på sig från myndigheter att redovisa olika parametrar i deras verksamhet. Företaget började med miljöredovisning under 1990-talet men år 2005 slogs miljöredovisningen ihop med HR-redovisningen och år 2006 upprättades för första gången en hållbarhetsredovisning. År 2009 valde dock Perstorp att minska ner omfånget i hållbarhetsredovisningen. Cecilia Nilsson, Communications Director på Perstorp, menar att de har minskat ner texten men valt att behålla de viktiga mätetalen.

“Våra produktionstillstånd gör att vi måste redovisa och uppfylla vissa krav och vi arbetar mycket med säkerhet för våra anställda och redovisar hur vi arbetar med det. Men det finns mycket annat som vi redovisar, som man ibland kan fråga sig om det är någon som efterfrågar.”

Cecilia Nilsson, Perstorp Holding AB

Cecilia talar om vikten av att känna av vad intressenterna vill läsa och att allt kanske inte är nödvändigt att redovisa, förutom det som företaget är skyldiga att redovisa enligt gällande lagstiftning och regler. För Perstorp är det viktigt att redovisa miljöekonomiska data, det vill säga vad företaget investerar i för att minska sin miljöpåverkan. Perstorp redovisar dock också hur företaget arbetar med kompetensutveckling och säkerhet för anställda. Med andra ord - en redovisning i enlighet med triple bottom line.

Perstorp redovisar själva enligt GRI och Cecilia Nilsson menar att det är ett mycket bra hjälpmedel för att styra innehållet i hållbarhetsredovisningen för att minska risken att vissa viktiga saker glöms bort. Perstorp ligger i dagsläget på en C-nivå och tycker att det passar företaget bra. Cecilia Nilsson betonar att vissa aspekter inte är relevanta för företaget och hävdar att de varje år reflekterar över vad som faktiskt är relevant i just deras fall och vad de därmed skall redovisa. I dagsläget har Perstorp valt att inte be en extern part granska redovisningen.

4.1.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan

Enligt Cecilia granskar Perstorp alltid leverantörernas uppförandekod men kan inte svara på om det sker en regelbunden utvärdering av de befintliga leverantörerna och deras hållbarhetsredovisningar. Urban Svensson, Director Global Procurement på Perstorp Holding AB, förklarar att han väldigt sällan har lusläst hållbarhetsredovisningen för ett företag som de köper råvaror eller logistiktjänster ifrån, men menar att det å andra sidan även gäller årsredovisningen.

”Orsaken är att det oftast är allt för dålig koppling mellan respektive redovisning och den/de produkter vi köper eftersom det beskriver koncernen i stort och inte produkten specifikt.”

Urban Svensson, Perstorp AB

Vidare menar Urban att i upphandlingen av den enskilda produkten så är ”upplösningen” för dålig för att de ska kunna få fler detaljer kring både den enskilda produkten de ska köpa och kring den/de specifika anläggningar där den produceras. Detta på grund av att sådan information oftast inte kan/vill publiceras av företagen. Det kan vara känslig information ur konkurrenssynvinkel eller det kan vara data som är svår att tolka för den som inte är insatt i ämnet, och som därför kan leda till missförstånd.

Cecilia Nilsson pekar på det faktum att det fortfarande inte är särskilt många företag som upprättar hållbarhetsredovisningar, särskilt inte bland de mindre företagen, vilket givetvis gör att andra sätt får användas för att utvärdera dessa leverantörer. Samtidigt så är de hållbarhetsredovisningar som faktiskt produceras så pass olika att de knappt är jämförbara, beroende på vad företagen väljer att redovisa. Cecilia tror att om hållbarhetsredovisning hade varit mer kontrollerat och lagstadgat så hade det sett annorlunda ut, och tror dessutom att företagsvärlden närmar sig ett sådant scenario.

”Jag tror att utvecklingen kan gå ditåt, att det faktiskt blir obligatoriskt att redovisa den typen av data, likväl som de ekonomiska måttal som måste redovisas till exempelvis bolagsverket.”

Cecilia Nilsson, Perstorp AB

Urban Svensson tillägger att för att ha nytta av hållbarhetsredovisningar i inköpsprocesser så krävs det att detaljvärden avseende de aktuella produkterna redovisas, något som han tror är näst intill omöjligt att uppnå. Urban använder inköpet av kaustiksoda som ett praktiskt exempel. Han förklarar att ämnet tillverkas bland annat genom en process som innefattar metalliskt kvicksilver. I ett sådant fall är det viktigt att få detaljer om kvicksilverutsläpp för den anläggning varifrån Perstorp gör sina inköp, inte något ”koncernmedelvärde per ton”.

”Jag är realist och inser att vi förmodligen aldrig kommer att kunna få all den information vi behöver redovisat i en allmänt publicerad hållbarhetsredovisning, för skulle vi få det så skulle vi drunkna i data!”

Urban Svensson, Perstorp AB

Slutligen understryker Cecilia att det är resurskrävande att upprätta en hållbarhetsredovisning. Visserligen skulle företag kanske spara resurser genom att läsa andra företags

hållbarhetsredovisningar istället för att själva samla in relevant information om sina leverantörer, men besparingen är förmodligen inte tillräcklig. Dessutom så krävs det i så fall att alla företag sätter sig in i frågeställningen så att de är medvetna om vad de faktiskt bör redovisa.

”Med tydliga riktlinjer, som är reglerade, så hade den typen av frågor aldrig behövt dyka upp utan då skulle företagen veta vad de skulle redovisa och läsaren av en hållbarhetsredovisning hade vetat vad han/hon kan förvänta sig i rapporten.”

Cecilia Nilsson, Perstorp AB

4.2 Teracom AB

Teracomkoncernen verkar i teknikbranschen och har sedan starten 1921 erbjudit medie- och kommunikationslösningar till svenska allmänheten. Företaget äger och driver utsändningsnät för radio och tv och sänder ut digital-TV och radio via AM, FM, DAB, DAB+, radiotidningar samt olika radiodatatjänster. Teracom AB ägs av staten och huvudkontoret är beläget i Stockholm. Då Teracom är ansvarigt för att all information skall nå allmänheten är det viktigt att de agerar som ett ansvarsfullt företag. De arbetar därför aktivt med hållbarhetsfrågor för att kunna erbjuda kvalitet och leveranssäkerhet (Teracom.se, 2010). Vi har intervjuat Börje Karvonen som är miljöchef vid Teracom AB.

4.2.1 Teracoms hållbarhetsredovisning

Teracom AB har ett gediget hållbarhetsarbete sedan många år tillbaka men upprättade inte sin första hållbarhetsredovisning förrän år 2008 då de började redovisa enligt triple bottom line. Enligt Börje Karvonen, miljöchef på Teracom, är de väl medvetna om att deras verksamhet påverkar vilket gör det ännu mer viktigt för Teracom att arbeta aktivt med hållbarhetsfrågor för att minska miljöpåverkan. Det har således varit väldigt viktigt att hela verksamheten är väl medvetna om företagets hållbarhetsarbete.

“Då koncernen finns i flera olika länder har det påverkat hur vi arbetar med hållbarhetsfrågor. Det har varit väldigt viktigt att lära nya personer hur företaget arbetar med hållbarhetsfrågor så att det genomsyrar hela organisationen.”

Börje Karvonen, Teracom AB

Teracom insåg tidigt vikten av att göra en prioritering av vilka hållbarhetsfrågor som var särskilt relevanta att ta med i företagets första hållbarhetsredovisning. Teracom beslutade 2008 att en styrgrupp skulle ta de strategiska besluten att avgöra vilka frågor som är viktigast. Börje anser att denna relevansanalys är viktig, då företagets största intressenter skall få ta del av de viktigaste frågorna som rör företagets hållbarhetsarbete. Enligt Börje är det viktigt att intressenterna är medvetna om företagets ambition med hållbarhetsarbetet och vilka åtaganden arbetet medför organisationen.

4.2.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan

Teracom införde år 2009 rutiner för hållbarhetsgranskning av sina leverantörer och har under detta år arbetat hårt för att implementera de nya rutinerna. Denna hållbarhetsgranskning kallar Teracom för leverantörsbedömningsprojektet. De nya rutinerna i detta projekt har tillämpats på både nya och befintliga leverantörer där utvärdering sker av hur de arbetar med hållbarhetsfrågor. Teracom's mål är att alla deras leverantörer skall bedömas utifrån kvalitet, miljöskydd och socialt ansvar (Teracom Hållbarhetsredovisning 2009). Enligt Börje gör Teracom detta för att säkerställa att leverantörerna tar hållbarhetsfrågor på allvar då deras ansvar påverkar hela kedjan.

”Vi vill även kunna dra lärdom av de leverantörer som kommit längre i arbetet med hållbarhetsfrågor.”

Börje Karvonen, Teracom AB

Förutom granskning av leverantörernas hållbarhetsredovisningar använder Teracom sig av frågeformulär innehållande beskrivning av Teracom's arbete med hållbarhetsfrågor samt frågor som rör leverantörens hållbarhetsarbete. Skulle det visa sig att en befintlig leverantör uppvisar brister i hållbarhetsarbetet leder inte detta nödvändigtvis till att kontraktet sägs upp. Teracom påpekar att dessa brister kan leda till förbättringar (Hållbarhetsredovisning 2009). Börje anser

vidare att en leverantör som inte alls är intresserad av att arbeta med hållbarhetsfrågor inte är tänkbar som leverantör då Teracom måste kunna stå för alla samarbeten de ingår i.

Trots att Teracom har kommit en bit på vägen med arbetet av leverantörsgrensning anser Börje att det fortfarande är många bitar som måste falla på plats för att företag aktivt skall använda hållbarhetsredovisningen i en inköpsprocess. Börje anser att det är viktigt att hållbarhetsredovisningen är transparent och att alla rapporterade företag använder samma rapporteringsmall, exempelvis GRI:s ramverk, för att öka jämförbarheten företag emellan. För att öka transparensen ytterligare anser han även att fler företag bör vara skyldiga att upprätta hållbarhetsredovisning.

“Jag tycker faktiskt att alla bolag som idag är skyldiga att upprätta årsredovisning också borde omfattas av rapporteringskrav avseende hållbarhet och då mot vissa minsta kriterier. Det skulle kunna vara GRI:s ramverk.”

Börje Karvonen, Teracom AB

Börje ser även gärna en strikt tvingande ”sifferdel” för vissa speciellt viktiga hållbarhetsparametrar som alla rapporterade företag måste redovisa. Risken finns dock att redovisningarna blir mer svårlästa men Börje tror ändå att ett sådant krav skulle göra det enklare att jämföra olika leverantörers hållbarhetsredovisningar. Börje avslutar med att säga att så som hållbarhetsredovisningarna ser ut idag är det svårt för ett företag att hitta relevant information om leverantörens hållbarhetsarbete då det är ett resurskrävande verktyg.

4.3 Trelleborg AB

Trelleborg AB är en global koncern som verkar i industribranschen och leder utvecklingen i tillverkningen av högpresterande lösningar som skall täta, dämpa och skydda investeringar, processer samt människor i industriella miljöer. Trelleborgskoncernen omsätter runt 27 miljarder kronor, har över 20 000 anställda och verkar i mer än 40 länder. Huvudkontoret är beläget i Trelleborg, Sverige. I dagsläget har de en tredjepartsgranskad hållbarhetsredovisning på B+-nivå (Trelleborg.com, 2010).

Respondenten Rosman Jahja är kommunikationsdirektör på Trelleborg AB och har under flera år arbetat med frågor som rör hållbar utveckling. Han har även varit med och upprättat flera av Trelleborgs hållbarhetsredovisningar.

4.3.1 Trelleborgs hållbarhetsredovisning

Trelleborg är ett av de företag som tidigt började arbetet med att hållbarhetsredovisa. Redan på 1990-talet började de miljöredovisa och sedan begreppet har utvecklats med fler dimensioner har de även börjat redovisa faktorer som etik och mänskliga rättigheter. Kring åren 2002-2003 började Trelleborg kalla sin miljöredovisning för just 'hållbarhetsredovisning' och Rosman Jahja, Communications Director på Trelleborg menar att den breddas hela tiden.

Rosman Jahja definierar hållbarhet i tre olika dimensioner; miljö, ekonomi, etnisk eller människomässig dimension, vilka sedan kan delas upp i underdimensioner. Trelleborg kallar företagets arbete med hållbarhet för Corporate Responsibility. De delar upp deras hållbarhetsarbete enligt den klassiska triple bottom line-modellen. Rosman menar vidare att ett företag ensamt inte kan åstadkomma hållbarhet utan delar ansvaret med samhället som måste hjälpa till för att uppnå hållbar utveckling. Corporate Responsibility däremot är företagets eget ansvar mot hållbar utveckling.

När det kommer till företagets eget ansvar jobbar Trelleborg väldigt mycket med deras interna uppföljning och deras Code of conduct, vidare benämnt uppförandekod. De är nogga med att se till att deras anställda får utbildning och för att veta hur duktiga de själva är på att leva efter deras uppförandekod har de utbildat ett antal anställda som fungerar som företagets interna revisorer. Dessa åker sedan ut och besöker Trelleborgs olika enheter världen över för att säkerställa att koden följs.

“I vissa länder som till exempel Kina, Brasilien och Sri Lanka, kan vår code of conduct ibland innebära problem då det kan vara svårt för dessa enheter att leva upp till vår kod i alla lägen. Det kan röra arbetsmiljö, säkerhet etcetera och därför behöver vi tätare uppföljning.”

Rosman Jahja, Trelleborg AB

Enligt Rosman redovisar Trelleborg enligt GRI:s väsentlighetsanalys och väljer således att redovisa de frågor som de anser extra viktiga. För Trelleborg är det viktigt att deras redovisning

är tydlig vad gäller nyckeltal och presentation av företagets olika mål, allt för att intressenterna snabbt kan få en bild av hur det går för företaget.

4.3.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan

Rosman Jahja anser att det i dagens läge inte spelar så stor roll om företaget har en hållbarhetsredovisning eller ej. Hållbarhetsredovisningen är ett relativt nytt sätt att redovisa. Företag i allmänhet är inte mogna att jobba på det sättet ännu. Trelleborg har, i de fall då leverantören inte upprättat en hållbarhetsredovisning, valt den klassiska vägen genom enkätutskick där leverantören får svara på frågor om sitt hållbarhetsarbete. I vissa fall har även inspektion av leverantören skett genom en revision där Trelleborg har åkt ut till leverantören. Han anser vidare att en granskning av en leverantörs hållbarhetsredovisning är mycket resurskrävande och att alla leverantörer inte är mogna att jobba på det sättet än men att många av deras större leverantörer har bra hållbarhetsredovisningar som de tar del av.

När det kommer till utvärdering av befintliga leverantörer har Trelleborg nu på senare år försiktigt börjat utvärdera deras leverantörer och funnit att 80-90 procent klarar sig utan anmärkning. Övriga måste de titta lite närmare på men påpekar samtidigt att de inte avslutar ett samarbete på grund av att leverantören inte har en hållbarhetsredovisning. Rosman menar att leverantören måste få tid på sig att förbättra hållbarhetsarbetet då det är ett nytt sätt att arbeta på och att de hellre hjälper leverantören med hållbarhetsfrågor än att bara ställa krav på dem. Samtidigt som Trelleborg hjälper deras leverantörer påpekar Rosman att de har en lägsta nivå och om leverantören inte uppfyller deras uppförandekod är de egentligen inte tänkbara som leverantörer. Han anser vidare att det är viktigt att företag börjar arbeta hårdare med hållbarhetsfrågor och att det inte borde vara så svårt för företag att ta till sig hållbarhetsarbetet.

Det är inte bara Trelleborg som ställer krav på sina leverantörer utan Trelleborgs kunder ställer även krav på dem. Flera av Trelleborgs kunder tycker det är mycket viktigt att Trelleborg arbetar aktivt med hållbarhetsfrågor.

”Framförallt att vi har en god uppförandekod, att vi lever upp till den och att vi i vår tur följer upp våra leverantörer. Det är en kedja där kraven sprids bakåt i kedjan. Katten på rätten och rätten på repet.”

Rosman Jahja, Trelleborg AB

Ett exempel som nämns är Ford som enligt Rosman ställer höga krav på sina leverantörer. Idag tillhör Trelleborg de 20 procent av Fords leverantörer som lever upp till Fords krav. De leverantörer som inte uppfyller Fords krav får, enligt Rosman, tre år på sig att bättra sig. Rosman påpekar även att, trots att Trelleborg är väldigt duktiga på hållbarhetsredovisning, så är det inte på plats i varje del av organisationen.

”Redovisningen är en sak och själva arbetet en annan... att vi är duktiga på redovisning innebär inte att vi är bäst i världen på det interna arbetet och vi har jättemycket kvar att göra. Jag skulle aldrig kalla vårt företag för hållbart eller så men de här två sidorna driver varandra. Kravet att redovisa driver det interna arbetet framåt.”

Rosman Jahja, Trelleborg AB

Trots att Trelleborg har börjat utvärdera sina leverantörer menar Rosman att de inte kan garantera granskning av hållbarhetsredovisningar i varje process.

”I och med att vi finns på så många ställen så kan det finnas någon eller några personer som inte är medvetna om vad som gäller.”

Rosman Jahja, Trelleborg AB

Han säger dock att rutinerna börjar falla på plats och att leverantörsgranskningen håller på att bli bättre. Rosman Jahja tror även att hållbarhetsredovisningen inom ett par år kommer att vara så pass erkänd att den blir ett självklart sätt att granska en leverantör på. Han tror dock att det behövs standardisering av alla viktiga frågor för att öka jämförbarheten vid val av leverantör. Rosman anser att GRI är på god väg mot en mycket bra standard som ökar jämförbarheten, då företag kan dra lärdom av hur andra företag arbetar med hållbarhet. Han säger även att det är många företag idag som använder sig av ett system som kallas SEDEX, vilken fungerar som en slags databas där företagen skickar ut egna enkäter. Rosman menar att detta är ett steg mot standardisering.

När det kommer till säkerställande av information i en hållbarhetsredovisning menar Rosman Jahja att det är lättare att säkerställa informationen i en hållbarhetsredovisning än vad det är i en enkät, då hållbarhetsredovisningen ibland är tredjepartsgranskad, vilket visar att den håller måttet. Trots att en person på heder och samvete har skrivit under enkäten och lovat att

informationen som delges är korrekt, menar Rosman att det fortfarande kan vara svårt att avgöra hur mycket tid och energi leverantören har lagt på enkäten och om informationen verkligen stämmer. Rosman anser att en tredjepartsgranskning är ett kvitto på att rutinerna är på plats.

4.4 Cardo AB

Cardo är en leverantör av industriportar, logistiksystem, system för vattenrening, processutrustning för massa- och pappersindustri samt garageportar. Företaget omsätter nio miljarder kronor och har cirka 5500 anställda över hela världen. Cardo levererar lösningar som hjälper till att lösa stora utmaningar inom vatten, transport och energi (Cardo.com, 2010). På Cardo fick vi kontakt med Per-Olof Nyquist som är ansvarig för långsiktig organisationsutveckling, hållbarhetsstrategier, innovation samt internutbildning på Cardo AB.

4.4.1 Cardos hållbarhetsredovisning

Per-Olof Nyquist på Cardo AB talar om hållbarhet som en väg ett företag måste ge sig ut på med små eller stora steg. Han talar också om synsätt; det handlar inte om att bestämma sig för vad som skall göras och sedan göra det och tro att det räcker. Det är ett arbete som aldrig tar slut och som kräver underhåll och hängivenhet. Per-Olof förklarar att företaget gärna undviker ordet CSR och liknar det med att företaget gör "vanliga affärer måndag till torsdag och på fredag så skall företaget vara snälla och göra en massa andra saker". Han påpekar självklart att detta är en överdrift men förklarar att världen inte fungerar på det sättet. Hållbarhet är för Cardo en central del av hela deras verksamhet även om de just påbörjat arbetet.

"Vi får inte ens leverera om vi inte kvalificerar oss med hållbara lösningar framtagna på ett hållbart sätt, så hållbarhet är centrum i vår affär egentligen."

Per-Olof Nyquist, Cardo AB

Två av de stora problemen Per-Olof ser det, är transport av människor och gods samt transport och rening av avloppsvatten. Per-Olof säger att både transport och vattenrening ingår i Cardos verksamhet, vilket gör att hållbarhetsarbetet blir en självklar del i vårt arbete.

Cardo arbetar mycket med kompetensutbildning och har ett så kallat "executive program" där grunden är att företaget skall lära sig verktyg och metoder för hur en chef skall leda organisationen. Hållbarhetsfrågan har varit en central del av detta program och genom

programmet har 20 chefer blivit insatta i ämnet hållbarhet. Dessa chefer har sedan haft som uppgift att sprida medvetenheten kring hållbarhet ner i organisationen.

“Helt plötsligt hade vi 130 personer som hade fått en ganska stor djupdykning inom hållbarhet i hela världen och som genererade bra feedback till ledningen. Sedan försökte vi kartlägga de initiativ som redan pågick och så småningom började kunderna ställa frågor och krav på oss för att vi skulle få leverera.”

Per-Olof Nyquist, Cardo AB

4.4.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan

På Cardo har Per-Olof startat en speciell styrgrupp för hållbarhet där en rad personer sitter med. Representanter från försäljning, intern och extern kommunikation, finansavdelningen samt ansvarig för leverantörskedjan är delaktiga i arbetet. Styrgruppen ses var tredje månad och går igenom och planerar hållbarhetsarbetet. Denna grupp skall träffas fram till juli 2012 för att sedan flytta ut i linjeorganisationerna.

Per-Olof menar även att de följer deras nya inköspolicy där det står skrivet att de alltid ställer fullständiga krav på sina leverantörer. Med detta menas att Cardo ställer krav på leverantörerna vid alla inköp, direkta som indirekta. Även om det är svårare när det gäller indirekta inköp, så som tjänster, så hävdar Per-Olof att Cardo lägger stor vikt vid att inköspolicyn följs i alla lägen. Ibland måste Cardo köpa in en speciell produkt som bara finns hos en leverantör. Således har de då inte någon möjlighet att välja mellan olika leverantörer. Om leverantören då inte har en hållbarhetsredovisning menar Per-Olof att Cardo får ta sitt ansvar genom att hjälpa leverantören att inse vikten av hållbarhetsarbete.

4.5 Lunds Energikoncernen AB

Lunds Energikoncernen AB är en skånsk leverantör av energi- och kommunikationstjänster. Företaget ägs av holdingbolaget Krafringen AB som i sin tur ägs av fyra skånska kommuner. Företaget har som ambition att bidra till ett bättre klimat, vilket sätter stor press på företagets produkter (Lundsenergikoncernen.se, 2010). Vi fick på Lunds Energi kontakt med Maria Pettersson som är tillförordnad miljöchef på företaget.

4.5.1 Lunds Energikoncernens hållbarhetsredovisning

Lunds Energi har som energibolag ett stort samhällsansvar. Enligt Maria Pettersson, tillförordnad miljöchef, innebär hållbar utveckling att företaget måste ta ett etiskt, miljömässigt och socialt ansvar. Hon anser vidare att det är viktigt att företagets värderingar genomsyrar hela företaget och att de anställda är väl medvetna om hur företaget arbetar med miljöfrågor. Därmed arbetar Lunds Energi aktivt med att förebygga verksamhetens miljöpåverkan. Det systematiska miljöansvaret innefattar exempelvis frågor som rör hälsa och säkerhet för de anställda, arbetsplatsrelationer samt mångfald och jämställdhet. Maria nämner även att det är viktigt att de anställda utbildas och utvecklas för att säkra kompetensen i företaget.

Förutom ansvar för företagets arbetsmiljö anser Maria att det även är viktigt att Lunds Energi tar ansvar för samhället i den miljö de verkar i. För att genomföra de absolut bästa miljöförbättringarna har Lunds Energi ingått samarbete med flera intresseorganisationer, myndigheter, universitet och högskolor samt andra företag. Trots att Lunds Energi arbetar aktivt på olika sätt med miljö- och hållbarhetsfrågor har de ännu inte upprättat en separat hållbarhetsredovisning. Maria hänvisar istället till företagets årsredovisning där de redovisar hur de arbetar med miljön.

4.5.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan

När det kommer till användande av leverantörers hållbarhetsredovisningar säger Maria att Lunds Energi ibland granskar redovisningarna men att det inte sker särskilt ofta. Det är således inte avgörande om leverantören i fråga har en hållbarhetsredovisning, men Maria menar att företaget ser det som positivt om leverantören har upprättat en hållbarhetsredovisning. Maria säger vidare att det inte sker någon säkerställning av den information som ges men att en oberoende tredjepartsgranskning ger ”större tyngd till redovisningen”. Hon anser även att hållbarhetsredovisningen är mycket resurskrävande och att det ibland kan vara mycket enklare att få information om leverantörens hållbarhetsarbete genom frågeformulär. Förutom frågeformulär granskar även Lunds Energi leverantörernas årsredovisningar och miljöredovisningar för att hitta information om hållbarhetsarbetet. De ser även över om leverantören är miljöcertifierad samt hur miljöpolicyn ser ut.

Vid de tillfällen då Lunds Energi använder leverantörens hållbarhetsredovisning tittar de extra mycket på de områden som är mest relevanta för respektive tjänst eller produkt som skall köpas

in. Maria menar vidare att detta kan vara väldigt olika för olika tjänster eller produkter men att det viktigaste är att de får information om hur leverantörens verksamhet påverkar miljön.

Som nämnts ovan anser Maria att en granskning av en leverantörs hållbarhetsredovisning är mycket resurskrävande. Hon betonar att för att företag aktivt skall kunna använda sig av leverantörers hållbarhetsredovisningar måste de vara enklare och mer tydliga. På det viset skulle möjligheten att jämföra olika leverantörers hållbarhetsredovisningar öka. Hon menar vidare att hållbarhetsredovisningen bör följa en viss standard så intressenten vet var denne skall leta efter relevant information.

4.6 Torbjörn Brorson, IIIIEE

Torbjörn Brorson är adjungerad professor vid Internationella Miljöinstitutet, IIIIEE, vid Lunds universitet. Torbjörn har sedan tjugo år arbetat med miljö- och hållbarhetsfrågor samt skrivit flera artiklar som berör ämnet. Vid sidan av forskningen vid Lunds universitet har Torbjörn sedan femton år arbetat som osynlig miljöchef i olika börsbolag. Torbjörn har även medverkat vid upprättandet av Trelleborg AB:s första åtta hållbarhetsredovisningar. Torbjörn skiljer sig från övriga respondenter och har intervjuats i egenskap av expert.

4.6.1 Företagens arbete med hållbarhetsredovisning

Torbjörn Brorson på IIIIEE känner ett starkt intresse för hållbarhetsredovisningsfrågor i de bolag han jobbar för och menar att dessa företag har tryck på sig både från analytiker och från investerare. Han påpekar att de index som sätts upp, vilka mäter kvaliteten på årsredovisningar, även inkluderar hållbarhetsfrågor.

”Ett av de börsbolagen jag är miljöchef för fick dåligt index för att de inte rapporterade enligt GRI. Jag fick då några timmar med bolagets styrelse att berätta om min erfarenhet av hållbarhetsredovisningar och vikten av dessa. Nu hjälper jag dem att få koll på hållbarhetsfrågorna så att de till nästa år skall rapportera enligt GRI.”

Torbjörn Brorson, IIIIEE

Som nämnts ovan menar Torbjörn att det finns ett tryck från omgivningen när det kommer till hållbarhetsfrågor, vilket gör det viktigt för företag att redovisa hur de arbetar med hållbarhet. Analytiker och investerare värderar det sociala arbetet och hållbarhetsarbetet tillsammans med

den finansiella redovisningen. Torbjörn kommenterar GRI och tycker att det är en bra tankeapparat som hjälper företaget att strukturera hållbarhetsredovisningen. För honom är de olika nivåerna inom GRI ingen tävling företag emellan. Torbjörn menar att C-nivån kan räcka långt för ett företag och för ett annat passar B-nivån bättre.

4.6.2 Hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan

Torbjörn bekräftar att utvärdering av underleverantörer självklart kan vara relevant för ett företags hållbarhetsarbete. Företagen brukar då använda sig av frågeformulär där de bland annat frågar om miljösystem. Han påpekar att om underleverantören dessutom upprättar en hållbarhetsredovisning så är det ett kvitto på att företaget insett vikten av hållbarhetsarbete.

”Jag är även väldigt inblandad i företags köp- och försäljningsprocesser och om kunden eller leverantören är bekant med hållbarhetsarbete eller har en hemsida med en hållbarhetsredovisning med relevant information, så inser man att detta företag har en viss styrning på sin verksamhet. Från det kan man tanka ur väldigt värdefull information.”

Torbjörn Brorson, IIIIE

Torbjörn poängterar att det är främst i uppföljningen det brister. Företag åker sällan fysiskt ut och observerar leverantören. I vissa fall skickar företagen en kvalitetsspecialist ut till leverantören. Denna specialist är visserligen duktig på kvalitet men när det kommer till hållbarhetsfrågor så vet specialisten i fråga ingenting. Torbjörn nämner däremot att Sony Ericsson har en uppförandekod för sina leverantörer och att de i somras hade en uppföljning i Kina. Där undersöktes flera olika aspekter av leverantörernas hållbarhetsarbete.

”Revisionen och inspektionen är egentligen den bästa uppföljningen av leverantörer. Då lägger man sig på en helt annan nivå än då man bara skickar ut ett frågeformulär som leverantörerna skall svara på och ingen säkring görs av informationen.”

Torbjörn Brorson, IIIIE

Torbjörn menar att det givetvis vore fantastiskt bra om hållbarhetsredovisningen var så pass trovärdig att det räckte att få in leverantörernas ikryssade enkäter. Då slipper företaget åka ut till leverantören på inspektion men så är tyvärr inte fallet. Han har under de senaste åren funderat mycket på betydelsen av verifiering av hållbarhetsredovisningar. Han menar att

tredjepartsgranskning, av exempelvis en revisor, i vissa fall kan tillföra tillförlitlighet till hållbarhetsredovisningen. Torbjörn tror på en positiv utveckling gällande företags hållbarhetsarbete genom leverantörskedjan.

”Jag tror garanterat att hållbarhetsredovisningen kommer att vara en viktig aspekt att titta på vid beslutsprocesser. Många företag har uppförandekoder och på pappret har de ofta leverantörsutvärdering. Mycket ligger självklart på de klassiska faktorerna pris, kvalitet och leveransförmåga men hållbarhetsredovisningen kommer att spela större roll i framtiden.”

Torbjörn Brorson, IIIIEE

4.7 Sammanställning av empiriska resultat

	Företag	Perstorp	Teracom	Trelleborg	Cardo	Lunds Energi
Hållbarhetsredovisning & leverantörer	Inkluderas hållbarhetsfrågor vid inköpsbeslut?	Ja Viktigt med uppförandekod.	Ja Leverantörsbedömning inkl. miljögranskning.	Ja I allt högre grad, har uppförandekod.	Ja Ställer krav via egen inköbspolicy.	Ja Miljögranskning sker av leverantör
	Används leverantörers hållbarhetsredovisningar vid inköp?	Sällan, ses som kvitto	Då de upprättas, samt tittar på hur leverantörer svarat på vissa frågor.	Sällan	Inte aktivt	Sällan
	Primära källor för information angående leverantörers hållbarhetsarbete	Uppförandekod, enkäter.	Begär info från leverantör.	Enkäter, eventuell egen revision.	Uppförandekod, eventuell egen revision.	Årsredovisning, miljöredovisning, miljöcertifikat, policys.
Bakomliggande orsaker	Anledning till att andra informationsinsamlingsmetoder dominerar?	Alla företag har inte resurser att upprätta hållbarhetsredovisning Dålig koppling redovisning/produkt.	Lättare då all info inte kan hittas i redovisningen. Svårt att jämföra redovisningarna. Svårt att hitta relevant information.	Resurskrävande Alla företag upprättar inte hållbarhetsredovisning Lätt att bearbeta fakta från enkäter.	-	Resurskrävande Alla företag upprättar inte hållbarhetsredovisning Enklare att få svar genom konkreta frågeformulär.
	Brister i standarder?	Ej obligatoriskt. Behöver vara tydligare.	Ingen gemensam rapporteringsmall. Inget strikt krav på säkerställd kvantitativ data.	Inte tillräckligt specificerat.	GRI känns provisoriskt.	-
Nödvändig utveckling	Vad krävs för att hållbarhetsredovisningar aktivt skall börja användas som ett verktyg i en inköpsprocess?	Behöver behandla produkter på detaljnivå. Måste vara lagstadgat för samtliga företag. Tydliga, reglerade riktlinjer.	Transparens. Gemensam rapportmall. Vissa minsta redovisningskriterier. Ordentlig relevansanalys.	Standardisering. Sökbar och ordnad fakta Gemensamt system → ökar jämförbarheten.	Hållbarhetsredovisning måste bli en självklarhet för alla företag.	Redovisningen måste vara tydlig och enkel. Standardisering underlättar.

Figur 4.1 Sammanställning av empiriska resultat (Källa: Egen)

KAPITEL 5

ANALYS

I detta kapitel analyseras insamlad empiri med stöd av studiens referensram. Analysen inleds med en diskussion om hållbarhetsredovisning genom leverantörskedjan som det ser ut idag. Därefter presenteras bakomliggande orsaker. Analysen mynnar ut i ett resonemang kring vilka förändringar som är nödvändiga för användning av hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör.

5.1 Hållbarhetsredovisning och leverantörer

I dagsläget råder stora skillnader i de förhållanden som företag runt om i världen verkar under. I ett leverantörskedjesammanhang måste det rimligtvis tas hänsyn till att företag runt om i världen inte alltid har kommit lika långt i sin utveckling och därmed inte kan förväntas prioritera dessa frågor. Vi anser dock inte att detta bör hindra företag, i ett land som Sverige, blir föregångare genom att engagera samtliga företag i arbetet mot ett hållbart samhälle.

Gemensamt för företagen i denna studie är att de alla har insett vikten av att själva upprätta en hållbarhetsredovisning. De är överens om att utvärdering av underleverantörer är en väsentlig del av arbetet mot hållbarhet. Att leverantörerna delar företagets värderingar angående ekonomiska, sociala och miljömässiga frågor är starka önskemål. Trots att företagen anser det viktigt att utvärdera sina leverantörer kan det konstateras att det i de allra flesta fall görs på andra sätt än genom att använda leverantörernas hållbarhetsredovisningar. Det vanligaste är att företagen använder sig av enkäter med standardiserade frågor, ser över leverantörens uppförandekod och i vissa fall följer upp detta med egen revision. Respondenterna anser dock att det är positivt om leverantören i fråga upprättar en hållbarhetsredovisning men det ses snarare som ett kvitto på att leverantören jobbar för ett hållbart samhälle. I de fall där leverantören upprättar en hållbarhetsredovisning kan de ibland användas men då i väldigt liten utsträckning. Ingen närmre analys av rapporten görs. Vi kan därmed fastställa att hållbarhetsredovisningen i dagsläget inte fungerar som ett primärt verktyg för att utvärdera hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör.

Ur ett intressentteoretiskt perspektiv är, som nämnts tidigare, ett företags mål att tillgodose intressenternas krav. Den traditionella redovisningen kan antas vara baserad på sedvanliga intressentmodeller, vilka vanligen inkluderar intressenter som kunder, anställda, ledning och aktieägare. Wheeler och Sillanpääs intressentmodell, vilken illustreras i figur 3.3, inkluderar de

traditionella sociala intressenterna men inbegriper också icke-sociala intressenter som framtida generationer och miljön. Vi menar att modellen kan bidra till diskussionen kring varför företag upprättar hållbarhetsredovisningar. Enligt Wheeler och Sillanpääs modell måste hänsyn dels tas till de sociala intressenterna men hänsyn måste även tas till intressenter som miljön och framtida generationer. Företags hållbarhetsredovisningar är upprättade i syfte att tillfredsställa de traditionella intressenternas krav men de tillgodoser även de icke-sociala intressenternas behov. Den finansiella årsredovisningen tar således endast hänsyn till sociala intressenters behov, medan hållbarhetsredovisningen integrerar de sociala intressenternas anspråk med de icke-sociala intressenternas behov.

Företagen inkluderade i denna studie, i egenskap av kund och därmed intressenter, bör baserat på intressentteorin ha möjlighet att ställa krav på sina leverantörer. Tidigare har företagen i sina inköpsprocesser endast ställt krav avseende pris, leveransförmåga och andra sedvanliga konkurrensfaktorer. Utvecklingen har dock gått mot att företagen i inköpsprocesser även ser till andra parametrar, så som sociala och miljömässiga. Denna utveckling ser vi som ett tecken på att företags krav på deras leverantörer mer och mer överensstämmer med de icke-sociala intressenternas behov.

De krav som olika intressenter har på leverantören kan även stå i konflikt med varandra. Vilka intressenters krav som främst tillgodoses beror enligt intressentteorin på respektive intressents förmåga att påverka leverantörens framtid. Företagen inkluderade i denna studie ställer visserligen krav på leverantörerna angående hållbarhetsfrågor men det betyder nödvändigtvis inte att alla leverantörens intressenter, eller ens kunder, gör det. Leverantören måste då ta ställning till vems krav som skall tillgodoses. Detta kan i sin tur kopplas till att hållbarhet inte kan uppnås genom enskilda företags engagemang, utan samhället måste tillsammans verka för dessa frågor. Vi menar att företagen i denna studie, i egenskap av kund, och med tanke på deras storlek, bör ha rätt förutsättningar för att i viss mån påverka de val deras leverantör gör. Leverantörerna bör därmed, i och med kundernas ökade efterfrågan på redovisning av hållbarhetsfrågor, så småningom bli tvungna att i högre grad ta hänsyn till detta krav. Detta bör i sin tur leda till att leverantörerna mer och mer måste kompromissa mellan att tillgodose intressenternas rent finansiella krav och att tillfredsställa deras krav avseende sociala och miljömässiga aspekter.

Ovanstående diskussion kan även kopplas till ”legitimitet gentemot intressenterna- perspektivet”. Hållbarhetsredovisningar kan ses som ett instrument för företag att erhålla legitimitet. Vi menar att hållbarhetsredovisningarna ger intressenterna möjlighet till ökad insyn i företag. På det viset

skapar hållbarhetsredovisningen förtroende, vilket anses grundläggande för att erhålla legitimitet från intressenterna. Vi menar vidare att en legitimitetsanalys baserad på Wheeler och Sillanpääs intressentmodell skiljer sig från en traditionell legitimitetsanalys i det att företagen behöver uppfylla fler intressenters krav för att erhålla legitimitet. Garcia och Larrinaga menar, som nämnts, att hållbarhetsredovisningen i dagsläget endast används av företagen som ett verktyg för att legitimera sig gentemot de traditionella intressenterna. De påstår därmed att företagens hållbarhetsredovisningar egentligen inte innebär något genuint engagemang i att bidra till ett hållbart samhälle. Vi anser oss inte ha tillräcklig insyn i företags hållbarhetsarbete för att uttala oss om huruvida företagens engagemang är genuint. Däremot verkar det som att en essentiell anledning till att företag arbetar med hållbarhetsredovisning är just att legitimera sig mot sina sociala intressenter.

Det faktum att olika intressenter har olika intresse i företag leder till att de inte gör samma bedömningar av huruvida företags handlingar är legitima. För att en leverantörs verksamhet ska anses legitim krävs det alltså att samtliga intressenter anser verksamheten legitim. Med grund i legitimitetsteorin hävdar vi därmed att ifall företag, i egenskap av kund, endast legitimerade sina leverantörer i de fall de upprättade hållbarhetsredovisningar, skulle alla leverantörer tillslut upprätta sådana redovisningar. Enligt legitimitetsteorin bör kunder, i det fall de är missnöjda med leverantörernas redovisningar av hållbarhetsfrågor, visa sitt missnöje gentemot leverantörerna genom att inte längre efterfråga deras produkter. Hittills verkar dock utvecklingen inte kommit så långt att kunden förväntar sig att varje leverantör upprättar en hållbarhetsredovisning som kan granskas. Att företagen i studien oftast inte granskar leverantörernas hållbarhetsredovisningar kan tolkas som att de inte har tillräckligt stort tryck på sig från omgivningen att utföra en sådan granskning. De legitimerar sig istället genom att utvärdera leverantörerna på andra sätt. Det kan dock också tolkas som att de inte ställer tillräckligt stora krav på sina leverantörer och därmed upprättar leverantörerna inga redovisningar.

5.1.1 Kundperspektivet i hållbarhetsstandarder

Som det ser ut idag verkar det inte finnas någon standard eller några riktlinjer som direkt behandlar vad som skall inkluderas i en hållbarhetsredovisning för att den skall vara användbar vid val av leverantör. När det kommer till svensk lagstiftning finns det visserligen relativt utförliga krav avseende vissa hållbarhetsaspekter men specifika kriterier eller normer för vad som skall redovisas gällande andra icke-finansiella omständigheter saknas. Till exempel saknas det krav på sifferupplysning angående miljöfrågor. Upplysningsskyldigheten innebär att information

skall lämnas om omständigheter som är väsentliga för intressenterna, ett krav som innefattar hög grad av subjektiv bedömning. Vägledning skall sedan finnas att tillgå i texter kring lagarbetet så som standarder och riktlinjer.

Delar av GRI:s riktlinjer behandlar vikten av att hänsyn tas till företagets intressenter vid upprättandet av en hållbarhetsredovisning, men några riktlinjer kring vad som krävs för att intressenter praktiskt skall kunna använda sig av den färdiga hållbarhetsredovisningen verkar inte existera. GRI:s principer innehåller som nämnts vissa riktlinjer som kan anses indirekt hänförliga till kundperspektivet, då de behandlar vikten av att hållbarhetsredovisningarna skall kunna fungera som underlag för intressenters olika beslut angående det redovisande företaget. Transparens i redovisningen och utförlighet nämns som grundläggande för att hållbarhetsredovisningen skall kunna användas som beslutsunderlag. Däremot finns i dagsläget inga specifika krav på vad som skall redovisas för att redovisningen skall anses transparent och tillräckligt utförlig.

5.2 Bakomliggande orsaker

Vi har funnit ett antal olika anledningar till varför de företag som intervjuats inte väljer att granska hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör. Den främsta och mest självklara orsaken är att många företag helt enkelt inte upprättar någon hållbarhetsredovisning. Vi utläser av respondenternas svar att detta förmodas bero på att hållbarhetsredovisning fortfarande är relativt nytt. Som det ser ut idag är det, för de flesta företag, inte lagstadgat att upprätta hållbarhetsredovisning. Detta gör att många företag inte prioriterar att lägga sina resurser på upprättandet av en hållbarhetsredovisning. Dessutom menar Rosman Jahja på Trelleborg att leverantörer i vissa länder, på grund av bland annat kulturskillnader, till och med har svårt att följa diverse uppförandekoder. I sådana fall är det inte, i dagens läge, rimligt att kräva att leverantören har en hållbarhetsredovisning, utan andra frågor får då högre prioritet.

5.2.1 Resurskrävande

Flera av de respondenter som har intervjuats menar att en fundamental anledning till att hållbarhetsredovisningar inte upprättas, är att sammanställandet av en hållbarhetsredovisning är väldigt resurskrävande. Detta kan innebära att många av leverantörerna inte bara saknar nödvändig kunskap, utan de har inte heller den finansiella förmågan som krävs. Utifrån svaren som erhållits under intervjuerna fastslår vi att det inte bara är resurskrävande att upprätta

hållbarhetsredovisningar, utan även att som kund granska dem. Som Urban Svensson på Perstorp AB nämner vore det i dagsläget väldigt tidskrävande att sälla ut data som är väsentlig för ett specifikt inköp. Denna tid är naturligtvis kostsam. Ett resonemang kan däremot föras kring huruvida företag kan spara pengar genom att granska sina leverantörers hållbarhetsredovisningar, istället för att själva samla in informationen genom exempelvis enkäter. Som nämnts ovan håller Cecilia Nilsson på Perstorp AB med om att företag förmodligen skulle kunna spara resurser genom att granska sina leverantörers hållbarhetsredovisningar i stället för att själva samla in relevant information angående leverantörerna. Besparingen förväntas däremot inte vara tillräcklig för att täcka kostnaden för upprättandet av hållbarhetsredovisningen. Som sagt har flertalet respondenter betonat att det i dagens läge vore för resurskrävande att granska leverantörers hållbarhetsredovisningar i syfte att välja leverantörer. Det kan därmed antas att, för att hållbarhetsredovisningen skall användas som underlag vid val av leverantör, krävs det att besparingen som uppstår överstiger kostnaden.

5.2.2 Koppling mellan redovisning och produkt

Urban Svensson, Perstorp AB, belyser problemet att det i de allra flesta fall är för dålig koppling mellan respektive hållbarhetsredovisning och de produkter som skall köpas in. Hållbarhetsredovisningarna beskriver snarare företaget i stort och inte produkten specifik. Utifrån detta faktum konstaterar vi att det i dagsläget vore svårt att använda hållbarhetsredovisningar i syfte att undersöka hur särskilda produkter framställs. Hållbarhetsredovisningarna är idag alldeles för generella för att kunna användas som primär informationskälla i en inköpsprocess. Urban betonar samtidigt att en publikation av all information skulle innebära ett överflöd av data som vore svår att bearbeta.

5.2.3 Jämförbarheten

I vissa fall upprättar de större leverantörerna hållbarhetsredovisningar som företagen, i egenskap av kund, kan ta del av. Flera av respondenterna anser då att, när hållbarhetsredovisningar väl finns att tillgå, så uppstår istället problem kring jämförbarheten mellan de olika leverantörernas hållbarhetsredovisningar. I dagsläget ser dessa hållbarhetsredovisningar så olika ut att det blir svårt att ställa dem i relation till varandra. GRI ger företag stor valfrihet att välja vilka hållbarhetsparametrar som skall redovisas. Vi tror att dessa valmöjligheter kring vad som skall redovisas förmodligen bidrar starkt till problemen avseende hållbarhetsredovisningarnas jämförbarhet. För att informationen skall bli jämförbar krävs det även att företag sätter sig in i relevanta hållbarhetsfrågor, så att de är medvetna om vad de skall redovisa och hur denna

information ska presenteras. Det är lika viktigt att företag, i egenskap av kund, är tillräckligt insatta i hållbarhetsfrågor. Vi menar att om företagen är medvetna om vad som är relevant information för just deras företag granskas olika leverantörers hållbarhetsredovisningar utifrån samma kriterier, vilket ökar jämförbarheten. Baserat på detta kan ett resonemang föras kring att ytterligare problem tycks ligga i att det finns för få personer som är tillräckligt insatta i ämnet. Fler insatta personer behövs för att det ska kunna garanteras att företagen redovisar relevanta hållbarhetsaspekter på ett korrekt sätt. Detta gör att hållbarhetsredovisningarnas användningsområde blir begränsat.

5.2.4 Säkerställandet

Både i de fall där hållbarhetsredovisningar faktiskt har upprättats och i de fall där all information inhämtats på andra sätt, anses det problematiskt att säkerställa att informationen är korrekt. Flera av våra respondenter litar på att deras leverantörer har fyllt i sanningsenliga svar och gör således ingen ytterligare kontroll. Vi har utläst att säkerställandet av information verkar särskilt bekymmersamt i de fall leverantören bedriver verksamhet i ett annat land, då det blir svårt att garantera att kraven avseende hållbarhetsfrågor följs i varje process.

Respondenterna anser att en tredjepartsgranskning stärker hållbarhetsredovisningens trovärdighet. Som det ser ut idag finns inga strikta krav på hur en sådan granskning skall gå till och hållbarhetsredovisningarna kan bestyrkas av såväl revisorer som experter. I de fall hållbarhetsredovisningen bestyrks av experter har vi fått intrycket av att hållbarhetsredovisningarna i högre grad framställs i marknadsföringssyfte. Därmed menar vi att en tredjepartsgranskning i dagens läge visserligen tillskriver hållbarhetsredovisningen ökad tillförlitlighet men granskningen kan inte ses som ett fullgott kvitto på att informationen är rättvisande.

Även om hållbarhetsredovisningen inte är tredjepartsgranskad anser Rosman Jahja på Trelleborg att det är lättare att säkerställa informationen som återges i en hållbarhetsredovisning än vad det är att säkerställa informationen i enkäter och andra standardiserade frågeformulär. Den person som fyller i enkäten kan visserligen ge löfte om att informationen som delges är sanningsenlig men det är i många fall omöjligt att veta om personen är helt ärlig i sina svar. Det finns dock ingen möjlighet att helt kontrollera att informationen som anges i vare sig hållbarhetsredovisningar eller enkäter är både fullständig och korrekt. Om ett företag skulle säkerställa informationen i alla led skulle arbetet sträcka sig hur som helst, vilket skulle bli oerhört resurskrävande.

5.2.5 Brister i standarder

Som det ser ut idag är det inte obligatoriskt att redovisa alla parametrar som respondenterna anser relevanta för en kund att granska vid val av leverantör. I detta sammanhang anser vi därför befintliga standarder och riktlinjer bristfälliga. Det finns inga strikta krav på redovisning av säkerställd kvantitativ numerisk data avseende viktiga hållbarhetsparametrar. Börje Karvonen på Teracom AB anser att ett krav angående en sådan del i hållbarhetsredovisningen förmodligen skulle kunna öka redovisningarnas användningsområde. Han påpekar däremot att detta även skulle kunna leda till att hållbarhetsredovisningarna blir mer svårsläsliga. Med grund i insamlad empiri och granskning av hållbarhetsstandarder hävdar vi att befintliga standarder inte kan anses tillräckligt tydliga eller specificerade för att hållbarhetsredovisningar skall kunna tjäna sitt fulla syfte vid val av leverantör. Ett exempel är, som nämnts, att transparens framhålls av GRI som grundläggande för att hållbarhetsredovisningen skall kunna användas som beslutsunderlag. I detta fall anser vi att riktlinjerna brister i själva utformningen då det inte tillräckligt specifikt förklaras vad som krävs för att redovisningen skall anses transparent. En diskussion kan föras kring om det är sådana brister i utformningen som gör att implementeringen av standarderna ibland är problematisk, eller om problemet främst ligger hos företagen internt. Med andra ord kan det diskuteras om felet främst ligger i befintliga standarder eller om företagen ännu inte är redo att ta till sig informationen på rätt sätt. Samtliga respondenter är överens om att befintliga riktlinjer ger god vägledning men att de skulle behöva utvecklas. Baserat på studiens empiriska resultat tror vi att problemet i dagsläget dels ligger i att många företag ännu inte har de interna förutsättningarna för att ta till sig informationen, dels att GRI:s riktlinjer behöver utvecklas. Både företag och reglerare behöver således mer tid.

Det faktum att det inte finns någon gemensam redovisningsmall gör att hållbarhetsredovisningarna blir svåra att använda för att utvärdera olika leverantörsalternativ. I dagsläget finns ingen standard som adresserar jämförbarhetsfrågan och därmed kan redovisaren i stort sett själv välja vad som ska redovisas. GRI fungerar visserligen som riktlinjer för vad ett företag bör redovisa men brister som sagt i tydlighet på vissa punkter. Det finns fortfarande stora möjligheter för företag att framförallt redovisa fördelaktiga parametrar, samtidigt som de mindre fördelaktiga parametrarna kan utelämnas.

I och med att hållbarhetsredovisningen inte är lagstadgad står det, som nämnts, inte heller skrivet i lag att den skall vara tredjepartsgranskad. Detta gör att det i dagsläget enbart finns rekommendationer kring tredjepartsgranskning av hållbarhetsredovisning. Det finns således inga

tydliga bestämmelser kring vem som får bestyrka en hållbarhetsredovisning. Det finns inte heller några bestämmelser angående konsekvenser i det fall tredjepartsgranskaren gör en felaktig bedömning av hållbarhetsredovisningen.

5.3 Nödvändig utveckling

För att kunna utnyttja leverantörers hållbarhetsredovisningar på ett bättre sätt efterfrågar respondenterna högre grad av standardisering och reglering. Standardiserade redovisningar anses nödvändiga för att öka jämförbarheten företag emellan. Vi menar även att standardisering skulle göra hållbarhetsredovisningar lättare att ta fram. Genom tydligare anvisningar angående vad som skall redovisas och hur informationen skall presenteras tror vi att företag kan spara tid och därmed resurser. Det framgår av förevarande undersökning att många leverantörer till företag inkluderade i studien inte har tillräckliga resurser för att kunna producera en hållbarhetsredovisning. Standardisering och klara direktiv för hur även både stora och mindre företag kan redovisa sitt arbete inom hållbarhet ses som en nödvändighet för att i framtiden råda bot på problemet.

Börje Karvonen på Teracom AB anser att en ordentlig relevansanalys är essentiell för att besluta om vilka parametrar som skall redovisas. Nu kan parametrar inkluderas som egentligen inte är relevanta för intressenternas beslut men som framställer det redovisade företaget i god dager. För att kunna ligga till grund för intressenternas beslut och för att anses jämförbara anser vi att hållbarhetsredovisningarna måste innehålla renodlad relevant och mätbar data. Det kan visserligen uppstå problem angående just informationens mätbarhet, då många av hållbarhetsfrågorna kräver subjektiva bedömningar. Vi drar en parallell till att detta är ett problem som även existerar vid upprättandet av den traditionella finansiella redovisningen. När det gäller den finansiella redovisningen hanteras problemet bland annat genom att det vid revisionen ligger stort fokus på att granska just poster som innebär hög grad av subjektiv bedömning. För att hållbarhetsredovisningarna skall bli trovärdiga och transparenta tror vi att tredjepartsgranskningen av hållbarhetsredovisningen måste bli mer lik den som görs av den traditionella redovisningen, där särskilda revisionsprocesser alltid används för att identifiera risker avseende eventuella väsentliga felaktigheter.

Vidare efterfrågar respondenterna lättillgänglig och ordnad fakta. Rosman Jahja på Trelleborg AB menar att ett alternativ till krav på utförligare hållbarhetsredovisningar kan vara ett välutvecklat databasverktyg som tillhandahåller relevant leverantörsinformation. Ett sådant

verktyg skulle kunna göra att företag slipper det arbete som enkäter innebär och skulle dessutom kunna minska validitetsproblemet som följer med dagens tillvägagångssätt. Befintliga databaser är onekligen en bra början men de behöver utvecklas och inkludera fler företag och större mängd information.

Respondenterna menar att för att kunna jämföra olika leverantörers arbete med hållbarhetsfrågor vid val av leverantör krävs det att informationen i redovisningarna är jämförbar. För att hållbarhetsredovisningarna skall bli jämförbara krävs, som ovan nämnts, en gemensam redovisningsmall liknande de som finns för finansiell redovisning. Vad som skall redovisas bör dessutom vara lagstadgat för samtliga företag. Åtminstone måste det finnas lagstadgade krav avseende vissa minsta nivåer på vad som skall presenteras i hållbarhetsredovisningen. Börje Karvonen på Teracom AB påpekar detta och att det då behövs krav på att särskilt väsentliga parametrar skall redovisas i siffror. Sådan redovisning är essentiell för att lätt kunna jämföra med branschlika företags siffror. Kraven behöver rimligtvis variera beroende på företags storlek och vissa lättnader angående vad som måste redovisas är nödvändiga för mindre företag.

Som nämnts ovan menar Urban Svensson att en hållbarhetsredovisning endast vore relevant i en inköpsprocess om den innehöll detaljvärden avseende de produkter som köps in och att det krävs en mycket starkare koppling mellan de specifika produkterna och redovisningens utformning. Även detta bekymmer skulle kunna undvikas i viss grad genom en särskild sifferdel i redovisningen där kvantitativ data avseende vissa nyckelprodukter framställs. Vi håller med Urban om att det i många fall förmodligen vore omöjligt att publicera all produktspecifik data på detaljnivå för samtliga produkter. Vi anser dock att en publikation avseende vissa nyckelprodukter skulle medföra stora fördelar. Genom en sådan redovisning kan företagets allra flesta kunder få tillgång till relevant produktinformation på ett resurseffektivt sätt.

Ett krav på tredjepartsgranskning av hållbarhetsredovisningar underlättar, enligt respondenterna, säkerställandet av den information som återges. Ett krav liknande det angående revisorns granskning av de finansiella redovisningarna skulle enligt oss öka trovärdigheten av hållbarhetsredovisningarna och på det sättet göra dem mer användbara. Det behövs således tydliga bestämmelser angående vilka kvalifikationer den som skall revidera hållbarhetsredovisningen bör ha.

KAPITEL 6

SLUTSATS

I detta kapitel presenteras de slutsatser vi har nått genom studien. Slutsatserna baseras på analysen ovan och ämnar besvara uppsatsens frågeställningar. Slutligen diskuteras förslag till vidare forskning.

Respondenterna har överlag en positiv inställning till utvecklingen av hållbarhetsarbete och hållbarhetsredovisning. Samtidigt tyder mycket på att användningsområdena för hållbarhetsredovisningar i dagsläget är begränsade. Alla respondenter tar hänsyn till nya samt befintliga leverantörers hållbarhetsarbete och anser att en utvärdering av leverantörerna är en väsentlig del av arbetet mot hållbarhet. Däremot används sällan leverantörernas hållbarhetsredovisningar som beslutsunderlag vid val av leverantör. De primära källorna för information kring leverantörernas hållbarhetsredovisningar är istället enkätutskick, bedömning av leverantörernas uppförandekod och i enstaka fall även granskning genom egen revision. Den huvudsakliga anledningen till att hållbarhetsredovisningarna inte används är att många företag inte upprättar någon hållbarhetsredovisning. Orsaken till detta är att hållbarhetsredovisningen är en relativt ny företeelse och upprättandet är mycket resurskrävande.

I de fall då hållbarhetsredovisningar upprättas används de ändå inte som primär källa för informationsinsamlande vid val av leverantör. Det är inte bara resurskrävande att upprätta en hållbarhetsredovisning utan respondenterna anser det även allt för resurskrävande att granska dem. Den svaga kopplingen mellan hållbarhetsredovisningens innehåll och särskilda produkter som skall köpas är ytterligare en anledning till varför leverantörers hållbarhetsredovisningar inte används som primär källa för informationsinsamlande vid val av leverantör. Hållbarhetsredovisningarna beskriver oftast företagets hållbarhetsarbete i stort och inte produkten specifikt. Vidare kan vi utifrån empiriska resultat fastställa att det är alldeles för dålig jämförbarhet mellan olika leverantörers hållbarhetsredovisningar. Detta tycks främst bero på att det i dagsläget ges för stor valfrihet kring vad som skall redovisas. Ett konstaterande har även gjorts kring att de etablerade standarderna för hållbarhetsredovisning i vissa aspekter kan anses bristfälliga. Främst tycks standarderna inte tillräckligt specificerade angående vad hållbarhetsredovisningen skall innehålla. Det krävs ökad standardisering och reglering kring hållbarhetsredovisning för att redovisningarna skall kunna ställas i relation till varandra.

Trots att hållbarhetsredovisningen idag inte fungerar som ett primärt verktyg vid bedömning av olika leverantörer kan vi konstatera att det ses som något positivt om leverantörerna väljer att upprätta en hållbarhetsredovisning. Att hållbarhetsredovisningar kommer bli allt vanligare i framtiden är det nog inget tvivel om. Frågan är hur de kommer att användas av olika parter i leverantörskedjan. Hittills finns det ingenting som tyder på att marknaden i alla aspekter kommer att ”reglera sig själv” genom att företag, i egenskap av kund, kräver att deras leverantörer uppfyller vissa krav. Utifrån denna studie kan vi dock fastställa att företag i många fall ställer högre krav på leverantörer än tidigare, vilket är ett tecken på att vikten av hållbarhetsredovisning stadigt ökar. Det bästa sättet att engagera så många parter som möjligt på kortast möjliga tid är dock förmodligen mer omfattande lagstiftning på området.

6.1 Förslag till vidare forskning

Vi har, som nämnts ovan, kommit fram till att utvecklingen går mot att allt fler företag har insett vikten av att hållbarhetsredovisa, men att hållbarhetsredovisningarna inte alltid används vid val av leverantör. Respondenterna gav flera olika intressanta orsaker till varför det ser ut som det gör idag. Under studiens gång har det konstaterats att orsakerna till varför företagen avstår från att granska leverantörernas hållbarhetsredovisningar är relativt många. Med tiden insåg vi att flera omfattande förändringar var nödvändiga för att hållbarhetsredovisningarna skall komma att användas vid leverantörsbedömningar. Det har under denna studie däremot inte funnits någon möjlighet att på ett djupare plan undersöka de bakomliggande orsakerna. Orsakerna har därmed fått behandlas på en mer övergripande nivå. Som förslag till vidare forskning föreslås därför en mer djupgående analys av de orsaker till varför företag inte använder hållbarhetsredovisningar vid val av leverantör. Det vore vid en sådan analys även givande att jämföra den information som företag i egenskap av kund, i dagsläget samlar in genom enkäter, i relation med informationen som presenteras i hållbarhetsredovisningen. Detta för att identifiera vilken information hållbarhetsredovisningarna saknar för att redovisningarna skall kunna användas som primär källa för informationsinsamling vid val av leverantör.

Det vore även intressant att göra en liknande undersökning som denna om något år. Utformningen av riktlinjer och standarder är under ständig utveckling, vilket gör att det är troligt att hållbarhetsredovisningarnas utformning kan förändras mycket under en relativt kort tidsram. Därmed blir det spännande att se vilken påverkan eventuella förändringar har på företags hållbarhetsarbete genom leverantörskedjan.

KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur

Ax, C., Johansson, C., Kullén, H., (2005) *Den nya Ekonomistyrningen*, Upplaga 3:2, Malmö: Liber.

Bryman, A. & Bell, E., (2005) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Upplaga 1:1, Malmö: Liber.

Carter, Craig R., Rogers, Dale S., (2008) "A framework of sustainable supply chain management: moving toward new theory", *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, Vol. 38, Nr. 5, sid 360-387.

Cunningham, C., (2002) "Theoretical perspectives of corporate environmental disclosures in annual reports", *Central Queensland university: Faculty of Business and Law*.

Dam Jespersen, Birgit och Skjøtt-Larsen, Tage (2005) *Supply chain management - in theory and practice*, Copenhagen Business School Press.

Deegan, Craig (2002) "Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures - a theoretical foundation", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 15, Nr. 3, sid. 282-311.

Esper, Terry L., Defee, C. Clifford, Mentzer, John T. (2010) "A framework of supply chain orientation", *The International Journal of Logistics Management*, Vol. 21, Nr. 2, sid. 161-179.

Falkman, P., (2000) *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur.

Friedman, Andrew L., Miles, S., (2006) *Stakeholders: Theory and Practice*, Oxford University Press.

Garcia-Ayuso, M., Larrinaga, C., (1998) "Why spanish companies report on environmental issues: an evaluation of legitimacy theory", *Universidad de Sevilla*.

Garvare, R., Johansson, P., (2010) "Management for sustainability- A stakeholder theory", *Total Quality and Business Excellence*", Vol. 21, Nr. 7, sid. 737-744.

Grankvist, P., (2009) *CSR i praktiken: hur företaget kan jobba med hållbarhet för att tjäna pengar*, Malmö: Liber.

Gray, R., (1992) "Accounting and environmentalism: an exploration of the challenge of gently accounting for accountability, transparency and sustainability", *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 17, Nr. 5, sid. 399-425.

Gray, R., (1993) *Accounting for the environment*, London: Paul Chapman Publishers Ltd.

Hayes, D.C., (1983) "Accounting for Accounting: A Story about Managerial Accounting", *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 8, Nr. 2, sid. 241-249.

- Ihlen, Ø., van Ruler, B., Fredriksson, M., (2009) *Public Relations and Social Theory key figures and concepts*, New York: Taylor & Francis e-library.
- Johansson, P., (2007) *Quality Management and Sustainability - Exploring Stakeholder Orientation*, Luleå University of Technology: Department of Business Administration and Social Sciences.
- Larsson, L-O., Ljungdahl, F., (2008) *License to operate. CSR och hållbarhetsredovisning i praktiken*, Scandbook Falun.
- Ljungdahl, F., (1999) *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag: praxis, begrepp, orsaker*, Lund University Press.
- Jacobsen, D-I., (2005) *Vad, Hur och Varför? – Om Metodval i Företagsekonomi och Andra Samhällsvetenskapliga ämnen*, Första Upplagan, Studentlitteratur.
- Johnson, Cathryn., Dowd, Timothy J. & Ridgeway, Cecilia L., (2006) “Legitimacy as a Social Process”, *Annual Review of Sociology*, Vol. 32, sid. 53-78.
- Lundahl, U., Skärvad, P-H., (1982) *Intressentmodellen i teori och praktik*, Stockholm: Svenska arbetsgivareföreningens förlag.
- Mellemvik, F., Mosen, N., Olson, O., (1988) ”Functions of Accounting – A Discussion”. *Scandinavian Journal of Management*, Vol. 4, Nr. 3, sid. 101-119.
- Mentzer, John T., DeWitt, William., Keebler, James S., (2001) “Defining supply chain management”, *Journal of Business Logistics*, Vol. 22, Nr. 2, sid 1-26.
- Patel, R. & Davidson, B., (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Upplaga 3. Lund: Studentlitteratur.
- Patten, Dennis M., (1992) ”Intra-industry environmental disclosures in response to the Alaskan oil spill: a note on legitimacy theory”, *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 17, Nr. 5, sid. 471–475.
- Roberts, R.W., (1992) "Determinants of corporate social responsibility disclosure: An application of stakeholder theory", *Accounting, Organizations and Society*, Vol.17, Nr. 6, sid. 595-612.
- Russo, Angeloantonio & Francesco, Perrini (2010) “Investigating Stakeholder Theory and Social Capital: CSR in Large Firms and SMEs”, *Journal of Business Ethics*, Vol. 91, Nr. 2, sid. 207-202.
- Svenning, C., (2003) *Metodboken - Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*, Upplaga 5, Eslöv: Lorentz.
- Tate, Wendy L., Ellram, Lisa M., & Kirchoff, Jon F., (2010) “Corporat Social Responsibility Reports: A Thematic Analysis Related to Supply Chain Management”, *Journal of Supply Chain Management: A Global review of Purchasing Supply*, Vol. 46, Nr. 1, sid. 19-45.
- Tilling, Mathew W., & Tilt, Carol A., (2010) “The edge of legitimacy: Voluntary social and environmental reporting in Rothmans' 1956-1999 annual reports”, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 23, Nr. 23, sid. 55-81.

Ottoson, M., (2010), Ny standard för hållbarhet. *Dagens Industri*, 18 november 2010.

Wheeler, D., Sillanpää, M., (1997) *The Stakeholder corporation: a blueprint for maximizing stakeholder value*. Pitman: London.

Årsredovisningslag (1995:1554). Senast ändrad genom SFS 2009:702.

Öhrlings PriceWaterHouseCoopers, (2008) *Röster om transparens och hållbarhetsredovisning*, Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

Busco, C., (2010) *Cleaning Up - Using management control systems in implementing sustainability can profit the earth as well as a corporation*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<http://www.faqs.org/periodicals/201007/2093489441.html> (2010-11-19)

Cardo AB

Tillgänglig:

www.cardo.com (2010-12-10)

Ernst & Young (2010). *Climate change and sustainability – seven questions CEOs and boards should ask about 'triple bottom line' reporting*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Seven_things_CEOs_boards_should_ask_about_climate_reporting/\\$FILE/Seven_things_CEOs_boards_should_ask_about_climate_reporting.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Seven_things_CEOs_boards_should_ask_about_climate_reporting/$FILE/Seven_things_CEOs_boards_should_ask_about_climate_reporting.pdf) (2011-01-06)

European Sustainability Reporting Association, ESRA (2009). *European Sustainability Reporting Association for Sweden*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<http://www.sustainabilityreporting.eu/sweden> (2010-12-20)

Fransson, J., KPMG föreläsning (2008). *Hållbarhetsredovisning i svenska företag*. [Elektronisk]

Tillgänglig:

<http://www.ima.kth.se/utb/MJ1501/pdf/Jenny.pdf> (2010-11-15)

Globalreporting.org, Global Reporting Initiative, GRI

Tillgänglig:

<http://www.globalreporting.org/Home> (2010-11-16)

Global Reporting Initiative, GRI (2006). AL - *GRI:s tillämpningsnivåer*. [Elektronisk], Amsterdam

Tillgänglig:
http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/1115DCC0-7927-4BDD-BBCA-CD18185DEFC3/2778/G3_AL_Swe_FINAL.pdf (2010-12-15)

Global Reporting Initiative, GRI (2006). RG - *Riktlinjer för hållbarhetsredovisning*. [Elektronisk], Amsterdam

Tillgänglig:

http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/1115DCC0-7927-4BDD-BBCA-CD18185DEFC3/2830/GRI_RG_Swe_New_10.pdf (2010-11-15)

International Organization for Standardization, ISO (2010). *Discover ISO - Why standards matter*. [Elektronisk], Geneva: ISO headquarters.

Tillgänglig:

http://www.iso.org/iso/support/contact_iso.htm (2010-12-17)

KPMG, nr 1, (2008). *Count me in. The reader's take on sustainability reporting*. [Elektronisk], Amsterdam

Tillgänglig:

<http://www.kpmg.com/GR/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Sustainability/Documents/CountMeIn.pdf> (2010-12-02)

KPMG, nr 2, (2008). *KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2008*.

[Elektronisk], Amsterdam

Tillgänglig:

<http://www.kpmg.com/LU/en/IssuesAndInsights/Articlespublications/Documents/KPMG-International-Survey-on-Corporate-Responsibility-Reporting.pdf> (2011-01-03)

Lunds Energikoncernen AB

Tillgänglig:

www.lundsenergikoncernen.se (2010-12-22)

Perstorp Holding AB

Tillgänglig:

www.perstorp.se (2010-12-10)

Regeringskansliet

Tillgänglig:

1) <http://www.sweden.gov.se/sb/d/8739/a/94119> (2010-12-04)

2) <http://www.sweden.gov.se/sb/d/2657/a/142479> (2011-01-02)

SFF, Sveriges Finansanalytikers Förening, (2007). *SFFs rekommendation om Corporate Responsibility*.

[Elektronisk], Vingåker

Tillgänglig:

<http://bookboon.com/se/student/corporate-responsibility/sffs-rekommendation-om-corporate-responsibility> (2010-11-23)

Teracom AB

Tillgänglig:

www.teracom.se (2010-12-10)

Teracom AB, Hållbarhetsredovisning 2009

Tillgänglig:

<http://www.teracom.se/Documents/PDF/Hallbarhetsarbete/Hallbarhetsredovisning%202009.pdf> (2011-01-03)

Trelleborg AB

Tillgänglig:

www.trelleborg.com (2010-12-10)

Muntliga källor

Brorson, T., Adjunct professor, International Institute for Industrial Environmental Economics, Lund (Intervju 2010-12-01).

Jahja, R., Communications Director, Trelleborg AB, Trelleborg (Intervju 2010-11-30).

Karvonen, B., Miljöchef, Teracom AB, Stockholm (Telefonintervju 2010-11-25).

Nilsson, C., Communications Director, Perstorp Holding AB, Perstorp (Intervju 2010-11-25).

Nyquist, P-O., Director Organizational Development, Cardo AB, Malmö (Intervju 2010-12-08).

Pettersson, M., Tillförordnad miljöchef, Lunds Energikoncernen AB, Lund (Mailintervju 2010-12-21).

Svensson, U., Director Global Procurement, Perstorp Holding AB, Perstorp (Mailintervju 2010-12-14).

BILAGOR

Bilaga 1 – Intervjuformulär

TILL RESPONDENTEN:

Då redovisningar inom hållbar utveckling blivit mer eller mindre standard för de flesta stora företag kan man se en ökad ambition hos storföretagen att leverera inom detta område. För alla statliga svenska företag finns ett krav från regeringen att presentera en hållbarhetsredovisning och även ickestatliga företag hänger på denna trend. Frågan är vem som läser dessa redovisningar och vilken betydelse de har i relationen mellan en kund och en leverantör?

Vi har fått känslan av att trenden med hållbarhetsredovisningar är en typ av envägskommunikation, där företaget i fråga presenterar sin syn på hållbar utveckling och vad det arbetar med specifikt för att uppnå utställda mål men att de sällan får gensvar och erkännanden i gengäld för sin rapportering. Frågan mynnar ut i om företagets intressenter faktiskt bryr sig om denna typ av redovisning och om den får utrymme i inköpsbeslut.

Intervjun syftar därför till att reda ut dessa frågor genom att i Del 1 mer generellt diskutera vad hållbar utveckling innebär för Er som företag, medan Del 2 mer specifikt behandlar användandet av andra företags hållbarhetsredovisningar.

Del 1

1. Vad innebär hållbar utveckling för Er och hur skulle Ni definiera det?
2. På vilket sätt jobbar Ni själva med hållbar utveckling?

Del 2

1. I vilket syfte använder Ni andra företags hållbarhetsredovisningar?
2. På vilket sätt tar Ni hänsyn till hållbarhetsfrågor vid inköpsbeslut?
3. Vid val av leverantör, är det avgörande om leverantören i fråga har en hållbarhetsredovisning?
4. Hur säkerställer ni att informationen som delges i redovisningen är korrekt?
 - a. Använder ni några andra informationskällor för att skaffa mer kunskap om leverantörens hållbarhetsarbete?
5. Vilka områden tittar Ni extra mycket på i en hållbarhetsredovisning (ex utsläppsmängder etc.)?
6. Ser ni användandet av GRI (Global Reporting Initiative) eller andra standarder som viktiga riktlinjer vid hållbarhetsredovisning?
7. Hur ser ni på om redovisningen är granskad av tredje part och spelar det i så fall någon roll vem som har granskat den (konsult, revisor, expert)?

Bilaga 2 – Intervjuer

Perstorp Holding AB

Intervju: Perstorp Holding AB, 2010-11-25, Perstorp

Intervjurespondent: Cecilia Nilsson, Communications Director

Intervjuare: Charlotta Granström, Erik Åkerlund, Paulina Zetterholm

1. På vilket sätt jobbar Ni själva med hållbar utveckling?

S: Under 1990-talet började vi miljöredovisa och mest för att det var viktigt inom branschen kemi. Till en början var den interna redovisningen ett sätt att kontrollera vår egen verksamhet. År 2005 slog vi ihop vår HR-redovisning och miljöredovisningen till en rapport. Sedan ökade statusen för denna typ av redovisning och 2006 producerade vi vår första hållbarhetsredovisning. Vi hade bestämt oss för vad vi ville mäta och vad vi ville kommunicera i två olika produkter som vi nu slog ihop till en. Inom miljöredovisningen har vi krav på oss från myndigheter och andra instanser att redovisa vissa parametrar såsom vattenförbrukning, farligt avfall, övrigt avfall, utsläpp med mera. Vi är också certifierade för ISO 9001 och 14001, vilket är praxis.

År 2009 började vi minska ner omfånget på redovisningen, minska ner texten men behålla mätetalen. Vad vill intressenter läsa? Strategi, mål etcetera. Vi redovisar miljöekonomiska data, det vill säga vad vi investerar i för att minska vår miljöpåverkan. Vi jobbar mycket med säkerhet när det gäller våra anställda och redovisar hur vi jobbar med kompetensutveckling och jämställdhet. Vi redovisar också våra key relations, vilka intressenter vi har och hur vi möter dem och samhället i stort.

Vad driver rapporten? Är det arbetet som driver rapporten eller rapporten som driver arbetet? Enligt oss är det en mix där vi kan få krav på oss att redovisa vissa data som gör att vi måste ta tag i vissa saker men samtidigt ställer vi oss själva frågan - vad är det vi vill mäta? På så sätt så går rapporten och redovisningen hand i hand. Vi har tittat mycket på hur Trelleborg AB arbetar med detta då de är mycket duktiga och vinner priser år efter år så titta gärna på deras hållbarhetsredovisningar också.

2. I vilket syfte använder Ni andra företags hållbarhetsredovisningar?

S: Det gör vi faktiskt inte men vem vet, det kanske blir ett steg i utvecklingen. Vid val av leverantörer sker en utvärdering då vi vill att de skall dela vår syn på miljö, hälsa och säkerhet och det sker genom att de får fylla i en enkät. Vi tittar på deras code of conduct men jag kan inte svara på om det sker någon regelbunden utvärdering av leverantörerna eller deras hållbarhetsredovisningar. Ser man framåt i värdekedjen så måste vi även kontrollera att våra kunder använder våra produkter på rätt sätt. Den 1 januari 2011 träder en ny kemilagstiftning, Reach, i kraft inom EU som ställer krav på leverantörer av kemikalier att se till att deras kunder använder produkterna på rätt sätt. Se till att det finns dokumentation som är så fulländad så man inte kan hantera produkterna på fel sätt.

3. På vilket sätt tar Ni hänsyn till hållbarhetsfrågor vid inköpsbeslut?

S: ISO-certifikaten är en viktig del i detta samtidigt som frågor kring etik, säkerhet, miljö och hälsa är några av de saker vi försöker få leverantören att visa exempel på. Återigen är det code of conduct och enkäten som möjliggör detta.

4. Inför ett inköpsbeslut, i vilken utsträckning jämför ni respektive leverantörs hållbarhetsredovisningar?

S: Det kan jag inte riktigt svara på men i vissa situationer så kan vi jämföra viktiga aspekter såsom miljö, arbetsförhållanden, etik etcetera. Jag kan tänka mig, utan att trampa mina kollegor på fötterna, att vi skulle välja den lite dyrare leverantören mot den billigare ifall den billigare inte kan redovisa viktiga data inom hållbarhet. Vi har ju verkat under väldigt lång tid och för att vi skall kunna fortsätta verka måste vi säkerställa att det vi köper in, förädlar och säljer vidare håller en viss standard ur säkerhetsaspekt och miljöaspekt. Annars skulle vi inte kunna fortsätta bedriva verksamhet.

5. Hur säkerställer Ni att informationen som delges i hållbarhetsredovisningar är korrekt?

S: Är den granskad av en tredje part så är detta självklart bra. Ibland kan man behöva åka ut och titta lite extra på någon leverantör.

6. Använder Ni några andra källor för att hämta information om en leverantörs ståndpunkt inom hållbar utveckling?

S: Det skulle ju i så fall vara den enkäten som går ut till leverantören.

7. Vilka områden tittar Ni extra mycket på i en hållbarhetsredovisning (ex utsläppsmängder etc.)?

S: -

8. Ser ni användandet av GRI (Global Reporting Initiative) eller andra standarder som viktiga riktlinjer vid hållbarhetsredovisning?

S: Det är ett mycket bra hjälpmedel för att styra innehållet i vår hållbarhetsredovisning. Annars kan det bli att man glömmer bort eller bara tittar på andra och på så sätt missar vad som är viktigt för oss. Det är ju den mest vedertagna modellen och vi har valt att lägga oss på C-nivån vilket passar oss bra. Vissa saker är inte relevanta för oss att ha full pott på och det utvärderas år efter år. Vi ställer oss frågan; är detta ett självändamål? Sen väljer vi vad vi vill redovisa och inte redovisa. Jag tror också att detta hänger ihop med att detta arbetet är relativt nytt och att man inte har alla bitar på plats än. Har man dock gjort det några gånger så är det lättare att få svar på vad som är viktigt för företaget att redovisa och arbeta med.

Våra produktionstillstånd gör att vi måste redovisa och uppfylla vissa krav och vi jobbar mycket med säkerhet för våra anställda och redovisar hur vi arbetar med det. Men det finns mycket annat som vi redovisar, som man ibland kan fråga sig om det är någon som efterfrågar.

År 2009 valde vi att plocka bort vår redovisning enligt GRI ur vår tryckta redovisning och lade den istället på webben. I stort för att minska ner omfånget på den tryckta och för att göra den lättare att ta till sig. Detaljerna kan man läsa på nätet.

9. Hur ser ni på om redovisningen är granskad av tredje part och spelar det i så fall någon roll vem som har granskat den (konsult, revisor, expert)?

S: Jag tror att utvecklingen kan komma dit. Utvecklingen kan leda till att detta blir ett krav. Valt bort extern revidering för att ingen funktion är utpekad ansvarig för hållbarhet. Hela verksamheten sysslar med detta och än så länge har vi inte en separat avdelning.

Perstorp ägs sedan 2005 av ett franskt riskkapitalföretag och vid en eventuell försäljningsprocess är det viktigt med en hållbarhetsredovisning! Bankerna som sköter våra lån vet vi tittar mycket på vårt arbete inom hållbarhet, vi vet att kunder och intressenter är intresserade av vårt hållbarhetsarbete. Vid fransmännens exit bör hållbarhetsredovisningen vara av intresse. Har man inte ordning hemma och bakåt i ledet så är det en risk för en framtida ägare. Med redovisningen visar man att hållbarhet är något man arbetar aktivt med och det är ju viktigt även för framtida ägare.

Teracom AB

Intervju: Teracom AB, 2010-11-25, Stockholm

Intervjurespondent: Börje Karvonen, Miljöchef

Intervjuare: Charlotta Granström, Paulina Zetterholm och Erik Åkerlund

Del 1

1. Vad innebär hållbar utveckling för Er och hur skulle Ni definiera det?

S: Vi är medvetna om att verksamheten påverkar. Vi vill självklart minska vår påverkan. Det vill vi göra genom att kolla på vad vi påverkar negativt för att kunna förbättra. Det finns ju självklart hållbarhetsaspekter som är positiva som vi självklart vill lyfta fram.

2. På vilket sätt jobbar Ni själva med hållbar utveckling?

S: Vi har jobbat väldigt länge med enskilda hållbarhetsfrågor, exempelvis arbetsförhållanden etcetera men inte enligt triple bottom line. Det gjorde vi första gången när vi upprättade vår första hållbarhetsredovisning år 2008. Då koncernen finns i flera olika länder har det påverkat hur vi arbetar med hållbarhetsfrågor. Det har varit väldigt viktigt att lära nya personer hur företaget arbetar med hållbarhetsfrågor så att det genomsyrar hela organisationen. För oss har det varit viktigt att identifiera olika hållbarhetsfrågor i GRI som är relevanta för oss och vi har varit tvungna att göra en tidig prioritering om vilka frågor vi vill ta med i hållbarhetsredovisningen. Det handlar mest om frågor som rör miljöpåverkan där vi redovisar utfall av elektronik. Vi satte upp en styrgrupp år 2008 som kunde ta mer strategiska beslut där jag sitter med. Där tar vi upp vilka frågor och indikatorer vi skall jobba med.

Del 2

1. I vilket syfte använder Ni andra företags hållbarhetsredovisningar?

S: Vi bedömer våra leverantörer och granskar deras hållbarhetsredovisningar om de har någon. Vi har även frågeformulär som vi skickar ut. Däremot har vi inte kommit långt i hållbarhetsdialogen med kunder, vad har våra kunder för frågor?

2. På vilket sätt tar Ni hänsyn till hållbarhetsfrågor vid beslutsfattande i exempelvis inköpsprocesser?

S: Leverantörsbedömning, miljögranskningar av de produkter/tjänster som vi köper in? Inköpsavdelningen hjälper till med detta.

3. Inför ett inköpsbeslut, i vilken utsträckning jämför ni respektive leverantörs hållbarhetsredovisningar?

S: Vi tittar på olika leverantörers hållbarhetsredovisningar samt hur de har svarat på våra frågor i frågeformuläret. När vi får svar från leverantören kan vi avgöra om det är rätt leverantör. Ambitionen är att bli bättre, kvantitativt bättre. Brister i jämförelsen pga hållbarhetsredovisningarnas utformning.

4. Hur säkerställer Ni att informationen som delges i hållbarhetsredovisningar är korrekt?

S: Litar på revisorerna. GRI är en bra modell. Jobbar primärt med arbetsmiljöfrågor och ur det ekonomiska perspektivet är det inköparna som bestämmer.

5. Använder Ni några andra källor för att hämta information om en leverantörs ståndpunkt inom hållbar utveckling?

S: Begär informationen av leverantörer. Granskar deras produkter.

6. Vilka områden tittar Ni extra mycket på i en hållbarhetsredovisning (ex utsläppsmängder etc.)?

S: Beror på leverantörer och vad som köps in, viktigt för oss är att de är energieffektiva för att vi ska nå utsläppsmålen, håller sig till lagar kring kemikalier, allmänna lagar och regler, korrekta affärer, etikpolicy som är klar på vad som får göras.

7. Ser ni användandet av GRI (Global Reporting Initiative) eller andra standarder som viktiga riktlinjer vid hållbarhetsredovisning?

S: Det är en mycket bra rapporteringsform så det ser vi som en klar fördel.

8. Hur ser ni på om redovisningen är granskad av tredje part och spelar det i så fall någon roll vem som har granskat den (konsult, revisor, expert)?

S: Vi tycker det är bra med hållbarhetsredovisningar som är granskade av revisorer. Viktig att ha en tredje part som granskar. Personlig reflektion är att det är bra att ha med revisorerna vid den första redovisningen. Revisorerna ställer frågor om hur data kommit fram etcetera och det blir som en extra kontroll att informationen är korrekt då.

Trelleborg AB

Intervju: Trelleborg AB, 2010-11-30

Intervjurespondent: Rosman Jahja, Communications Director

Intervjuare: Paulina Zetterholm & Erik Åkerlund

Del 1

1. Vad innebär hållbar utveckling för Er och hur skulle Ni definiera det?

S: Principiellt brukar vi definiera det i tre olika dimensioner; miljö, ekonomi, etnisk eller människomässig dimension. Man kan ju dela upp detta i olika underdimensioner och så vidare. Vi ser det som en klassisk "triple bottom line" och i vår redovisning kallar vi det för corporate responsibility. Detta är relationen med arbetare, marknad och samhälle. Vi jobbar enligt GRI och vår egen uppförandekod. Företagen ensamma kan ju inte åstadkomma hållbarhet helt själva utan det är hela samhällets ansvar att hjälpa till. Vi kallar det för corporate responsibility och det är ju just företagets ansvar. Hållbar utveckling ser vi som hela samhällets utveckling.

2. På vilket sätt jobbar Ni själva med hållbar utveckling och redovisning?

S: Vi började redan på 1990-talet att miljöredovisa. Då hette det miljöredovisning till att börja med men sen har begreppet utvecklats och fler dimensioner har tillkommit såsom mänskliga rättigheter och etiska frågor. Kring åren 2002-2003 började vi kalla det för hållbarhetsredovisning. Det breddas ju hela tiden och nu när ISO 26 000 kommer så finns det ytterligare utrymme för breddning. Vi jobbar mycket med den interna uppföljningen av vår code of conduct, ser till att alla får utbildning och så vidare. Men vi vill gärna veta hur bra vi är på att leva efter vår code of conduct. Man kan säga att vi kör motsvarande uppföljning internt som vi gör med våra leverantörer. Som en del av denna självutvärdering så har vi utbildat ett antal människor som fungerar som interna revisorer. De åker runt på våra olika enheter och i och med att vi finns på så många ställen i världen, som också är ett problem, så är detta extra viktigt. I vissa länder som till exempel Kina, Brasilien och Sri Lanka, kan vår code of conduct ibland innebära problem då det kan vara svårt för dessa enheter att leva upp till vår kod i alla lägen. Kan röra arbetsmiljö, säkerhet etcetera och därför behöver vi tätare uppföljning. Vi försöker också göra vår redovisning tydligare gällande nyckeltalen och presentera på ett enklare sätt vilka mål vi har inom olika områden så att man snabbt kan bilda sig en uppfattning.

Jag var i USA för ett par veckor sedan hos vår kund Ford inom vårt segment 'Automotive' där Trelleborg är en av de 90 viktigaste leverantörerna. De ställer också krav på oss och vårt hållbarhetsarbete. Framförallt att vi har en god uppförandekod, att vi lever upp till den och att vi i vår tur följer upp våra leverantörer. Det är en kedja där kraven sprids bakåt i kedjan. Katten på rätten och rätten på repet. Vi uppfyller alla krav som Ford ställer på oss och vi tillhör de 20 % av deras leverantörer som gör det. Ford ger de leverantörer som inte uppfyller dessa krav tre år på sig att förbättra sitt arbete och så gör även vi, dock inte med den tidsramen. Men man klickar inte ut någon leverantör på grund av dåligt hållbarhetsarbete på en gång. Det är relativt nytt och man kan inte vara världsmästare på en gång. Dock tror jag att man som leverantör måste börja arbeta hårdare med detta för att ha en chans i framtiden och det borde inte vara så svårt att ta till sig detta arbete.

Följdfråga: Det kommer en ny standard, ISO 14 045, som är svenskutvecklad. Syftet är att ge företagen ett gemensamt mått på hållbarhet - ekoeffektivitet. Är det något ni känner till/uppmuntrar?

S: Just det, det är någonting som vi har saknat. I och med att detta är relativt nytt så är det svårt att veta vilka nyckeltal till exempel som är jämförbara och detta tar tid. Vi välkomnar standarder som gör det lättare att jämföra och redovisa. Det finns en liknande standard på klimatsidan, till exempel Green House Gas Protocol men när det gäller andra nyckeltal så bestämmer alla själva vad man vill redovisa och då blir det inte speciellt jämförbart.

Del 2

1. I vilket syfte använder Ni andra företags hållbarhetsredovisningar?

S: Jag ska ärligt säga att i dagens läge är det inte så viktigt. Just inom det här området har det inte riktigt nått dit hän. Trots att vi är duktiga på att redovisa själva så vågar jag påstå att vi inte systematiskt granskar leverantörers hållbarhetsredovisningar. Vi har under de två-tre senaste åren börjat granska leverantörer och deras hållbarhetsarbete men valt en klassisk väg med enkäter och revisioner. Först och främst enkäter men även revisioner i tveksamma fall där. Självklart kan man hämta mycket från en leverantörs hållbarhetsredovisning och är ju ett sätt att slippa mycket av enkätarbetet men samtidigt är det också en mycket resurskrävande uppgift. En del av våra stora leverantörer, DuPont på kemisidan t ex. svarar inte på en enkät utan hänvisar oss till deras webb. De flesta av våra mindre leverantörer har ingen alls eller dåliga redovisningar och då måste de fylla i vår enkät istället. Men jag tror att inom något eller några år så kommer hållbarhetsredovisningarna var ett sätt att granska leverantörer. Vi är inte där än och är inte mogna att jobba på det sättet men våra stora leverantörer har bra redovisningar som vi kan ta del av om det behövs.

2. På vilket sätt tar Ni hänsyn till hållbarhetsfrågor vid inköpsbeslut?

S: Det är en del som kommer mer och mer. Vi tittar på det till viss mån redan idag. Det är dock så pass nytt för oss och jag kan inte säga att det är på plats i varje liten del av vår organisation men det är bara en tidsfråga. Vi driver detta hårt och frågar ni mig om ett eller två år så är det absolut av stor betydelse. Men just nu så kan jag inte garantera att vi tittar på det i varje process. I och med att vi finns på så många ställen så kan det finnas någon eller några personer som inte är medvetna om vad som gäller. Vi har bytt chef ett par gånger på vårt inköp och det har tagit längre tid än vi har trott att få på plats. Vi har ett CR forum som fungerar som ett beslutsorgan. Där sitter inga speciella CSR människor utan där sitter jag som kommunikationsansvarig, en från HR, en från inköp, en från miljö osv. och granskar varandras arbete och där är inköp nyast i sammanhanget. Rutinerna börjar falla på plats och vår leverantörsgranskning kommer bli bättre.

3. Vid val av leverantör, är det avgörande om leverantören i fråga har en hållbarhetsredovisning?

S: Det finns tre klassiska dimensioner i en inköpsprocess - pris, kvalitet och leveransförmåga och det här med CSR och hållbarhetsarbete har kommit som en eventuellt fjärde dimension. Om en leverantör inte uppfyller kraven i vår code of conduct så är dom egentligen inte tänkbara som leverantörer. Man måste ha en viss lägsta nivå. Vi är fortfarande relativt försäkra på att granska hållbarhet. Vi håller på att beta av våra stora leverantörer för att se om de håller måttet och det gör de, 80-90 % helt utan anmärkning och sen kanske det är några som vi måste titta lite närmare på. Dock är det inte så att vi klickar ut en sådan leverantör på en gång utan de får tid att förbättra det vi anmärker på sen tittar vi på dem igen. Vi försöker utveckla leverantörerna och hjälpa dem och inte bara ställa krav. Har leverantören en hållbarhetsredovisning så är det självklart bra att inte bara behöva luta sig mot enkäten.

4. Hur säkerställer ni att informationen som delges i redovisningen är korrekt?

S: En hållbarhetsredovisning har ju normalt sett högre krav på sig och dessutom kan den vara tredjepartsgranskad av en extern part som säger att den håller måttet. Det kan ibland vara svårt att avgöra om informationen i vår enkät är korrekt. Bara för att det står en person som skrivit under på heder och samvete så kan man undra hur mycket kraft och tid en leverantör har lagt på den här enkäten egentligen.

4a. Använder ni några andra informationskällor för att skaffa mer kunskap om leverantörens hållbarhetsarbete?

S: Det skulle vara våra enkäter i så fall som tillför extra information eller att man åker ut till en leverantör och gör en revision på plats för att säkerställa. Hållbarhetsredovisning, enkät och extern revision.

5. Vilka områden tittar Ni extra mycket på i en hållbarhetsredovisning (ex utsläppsmängder etc.)?

S: -

6. Ser ni användandet av GRI (Global Reporting Initiative) eller andra standarder som viktiga riktlinjer vid hållbarhetsredovisning?

S: Ja det gör vi. Standardisering gör det mer jämförbart. GRI är en bra bit på väg även om de inte i detalj har specificerat varenda nyckeltal men de har ändå gjort ett försök. Historiskt sett så är detta mycket bra då många företag innan GRI redovisade siffror hipp som bapp så på den fronten är GRI oerhört bra. Sen är det klart att fler standarder kan ta detta ytterligare ett steg till. GRI är positivt och många företag använder det. Det möjliggör att titta på hur andra företag jobbar med hållbarhet och utforska saker som de har gjort extra bra och försöka efterlikna.

Följdfråga: Vi har även talat med Perstorp och de berättade att de tittar mycket på hur Ni (Trelleborg AB) arbetar...

S: Trelleborg har legat rätt bra framme när det gäller redovisningen men jag måste säga att redovisningen är en sak och själva arbetet bakom en annan. Det är två sidor. Att vi är duktiga på redovisning innebär inte att vi är bäst i världen på det interna arbetet och vi har jättemycket kvar att göra. Jag skulle aldrig kalla vårt företag för hållbart eller så men de här två sidorna driver varandra. Kravet att redovisa driver det interna arbetet framåt. Om vi vill kunna visa på något vettigt så måste vi exempelvis styra upp rutiner och systematisera vissa områden för att leva upp till vissa mål. Internt använder vi vår uppförandekod och måltal för att komma upp till en viss nivå och det redovisar vi utåt för att samhället skall se vad vi gör och att det är transparent.

7. Hur jobbar ni med GRI? Redovisar ni allt eller plockar ni ut vissa delar?

S: Nej vi redovisar inte allt och det ska man heller inte göra i alla lägen. GRI vill själva att man gör en väsentlighetsanalys. Vi går ut både internt och externt och frågar vad som anses viktigt eller mycket viktigt och utifrån det väljer vi vad vi redovisar. Vi gör en sådan prioritering och det är inget särskilt att man gör så.

8. Hur ser ni på om redovisningen är granskad av tredje part och spelar det i så fall någon roll vem som har granskat den (konsult, revisor, expert)?

S: Vi vet att det varierar och vi själva tycker att det är bra för att då får man ett slags kvitto på att man har sina rutiner på plats. Vi har själva PwC som leverantör på detta område. Positivt är det ju även om man inte kan kräva det.

Torbjörn Brorson, IIIIEE

Intervju: International Institute for Industrial Environmental Economics, IIIIEE, Lunds Universitet, 2010-12-01, Lund

Intervjurespondent: Torbjörn Brorson, Adjunct professor

Intervjuare: Erik Åkerlund & Paulina Zetterholm

Efter att ha intervjuat företag och deras syn på hållbarhetsredovisningarnas relevans vid beslutsfattande ville vi prata med någon extern part som är duktig inom området. Torbjörn Brorson är adjungerad professor vid IIIIEE vid Lunds universitet. Brorson har sedan tjugo år arbetat med dessa frågor och har vid sidan av anställningen vid Lunds universitet arbetat som osynlig miljöchef i börsbolag sedan femton år. Han har även hjälpt flera bolag med deras hållbarhetsredovisningar, bland annat Trelleborg AB.

Torbjörn Brorson allmänt om hållbarhetsfrågor

Jag hjälpte Trelleborg med deras första åtta hållbarhetsredovisningar och sen har de förbättrats så de lägger ner ganska mycket resurser på hållbarhetsredovisningar. Eftersom jag jobbar som osynlig miljöchef i tre olika börsbolag gräver jag, tillsammans med VD i vardera bolag, i siffror och vi håller på att förbereda hållbarhetsredovisningen för år 2010 som kommer ut i mars 2011. Jag känner ett starkt intresse för de bolagen i dessa frågor och företag har tryck på sig från både analytiker och investerare. De index man sätter upp när man mäter kvaliteten på årsredovisningar så tittar man även på hållbarhetsfrågor. Ett av de börsbolagen jag är miljöchef för fick dåligt index för att de inte rapporterade enligt GRI. Jag fick då några timmar med bolagets styrelse att berätta om min erfarenhet av hållbarhetsredovisningar och vikten av dessa. Nu hjälper jag dem att få koll på hållbarhetsfrågorna så att de till nästa år skall rapportera enligt GRI. Det finns ett bra tryck från omgivningen när det kommer till hållbarhetsfrågor och det är viktigt att företag redovisar hur de arbetar med hållbarhet. Analytiker och investerare värderar det sociala arbetet och hållbarhetsarbetet tillsammans med den finansiella redovisningen.

Du som har hjälp företag med hållbarhetsredovisningar, vad har du för känsla när det kommer till företags användande av leverantörers hållbarhetsredovisningar? Om ett företag jobbar mycket med hållbarhetsfrågor har väl de ett intresse av att hela leverantörskedjan är insatta i hållbarhetsfrågor?

S: Ja, den analysen kan självklart dyka upp när ett företag tittar på sina underleverantörer och hur de arbetar med hållbarhetsarbete. Företagen brukar ha frågeformulär och man frågar ofta efter miljöledningssystem och liknande. Hittar företaget dessutom en hållbarhetsredovisning på leverantörens hemsida så inser de att leverantören har lärt sig vikten av hållbarhetsarbete. Detta ökar självklart trovärdigheten mycket. Jag är även väldigt inblandad i företags köp- och försäljningsprocesser och om kunden eller leverantören är bekant med hållbarhetsarbete eller har en hemsida med en hållbarhetsredovisning med relevant information, så inser man att företaget har en viss styrning på sin verksamhet. Från det kan man tanka ur väldigt värdefull information. Detta är ett motiv som jag själv framför väldigt mycket och det är viktigt att ha tillgång till data och kunna publicera hållbarhetsredovisningar.

Hur tror du att företaget säkerställer att informationen som delges i leverantörernas hållbarhetsredovisningar är korrekta?

S: Där det brister är dock uppföljningen. Företag åker ofta inte fysiskt ut och tittar på leverantörerna eller så skickar de en kvalitetspecialist ut till leverantören som visserligen är duktig på kvalitet men när det kommer till hållbarhetsfrågor så vet denna ingenting och allt hållbarhetsarbete kanske ser bra ut i dennes ögon.

Sony Ericsson däremot har en uppförandekod för deras leverantörer och i somras hade de en uppföljning i Kina. Där tittade man på många olika aspekter av leverantörernas hållbarhetsarbete. Revisionen och inspektionen är egentligen den bästa uppföljningen av leverantörer och då lägger man sig på en helt annan nivå än att bara skicka ut ett frågeformulär som leverantörerna skall svara på och ingen säkring av informationen görs utan företaget lutar på leverantörens kryssade svar. Det vore fantastiskt bra om hållbarhetsredovisningen var så pass trovärdig att det räckte. Då slipper man åka till Kina på inspektion.

Det har kommit nya ISO-standarder. Senast förra veckan läste vi i Dagens Industri om ISO 14 045 om ekoeffektivitet. Denna standard ska göra det lättare att jämföra företags hållbarhetsdata. Vad tror du om standarder och utvecklingen på den fronten?

S: Det är en väldigt viktig del i sammanhanget. Jag har själv varit förespråkare för miljöledningsstandaren ISO 14 001 och infört den på bred front i många företag. Denna standard är basstrukturen som sen kompletteras med flera olika andra standarder, exempelvis ISO 14 031. Den nya standarden om ekoeffektivitet som ni pratar om är så pass ny och det skall bli intressant att se hur den kommer att utvecklas. ISO 26 000 som kom förra veckan har jag redan använt i ett företag och skapade med denna standard hela strukturen för deras hållbarhetsarbete och det var alldeles utmärkt att utgå från deras huvudpunkter för att strukturera upp deras hållbarhetsredovisning. Jag ska försöka använda mig av ISO 26 000 när jag hjälper de tre börsbolagens hållbarhetsredovisningar för 2011.

Anser du att GRI är bra och viktiga riktlinjer för ett företag att använda sig av vid upprättande av en hållbarhetsredovisning?

S: GRI börjar slå igenom ganska ordentligt och det tycker jag är bra och viktiga riktlinjer som är väldigt användbara. GRI är ju en bra tankeapparat som hjälper företaget att strukturera upp hållbarhetsredovisningen. För mig är A, B och C-nivåerna ingen tävling. För ett bolag kan C-nivån räcka lång och för ett annat är det bra med B-nivå.

Hur ser du på verifieringen av hållbarhetsredovisningen? Alltså om den är granskad av tredje part och spelar det i så fall någon roll vem som har granskat den (konsult, revisor, expert)?

S: Det är något jag funderat på väldigt mycket under de senaste åren. Verifiering är en kvalitetssäkring om hållbarhetsredovisningen är granskad av en tredje part och i vissa fall kan det tillföra tillförlitlighet om exempelvis en revisor har granskat.

I exempelvis Trelleborg AB:s fall så säger de att de tittar på pris, kvalitet och leveransförmåga när de ska köpa in från en leverantör men att hållbarhetsredovisningen kan komma att bli en fjärde del som är viktig att titta på vid inköp. Vad tror du om framtiden där?

S: Jag tror garanterat att hållbarhetsredovisningen kommer att vara en viktig aspekt att titta på vid beslutsprocesser. Många företag har uppförandekoder och på pappret har de ofta leverantörsutvärdering. Mycket ligger självklart på de klassiska faktorerna pris, kvalitet och leveransförmåga men hållbarhetsredovisningen kommer att spela större roll i framtiden.

Cardo AB

Intervju: Cardo AB, 2010-12-08, Malmö

Intervjurespondent: Per-Olof Nyquist, Director Organizational Development

Intervjuare: Erik Åkerlund, Paulina Zetterholm

Del 1

1. Vad innebär hållbar utveckling för Er och hur skulle Ni definiera det?

S: Vi undviker med allt vad vi kan ordet CSR, det ogillar vi starkt. CSR för mig, och nu vet att jag överdriver litegrann men det låter som att "vi gör vanliga affärer måndag till torsdag och sen på fredag ska vi vara snälla och ta vårt ansvar och göra massa andra saker". Det tror inte vi fungerar, världen är inte sådan. Hållbarhet är en central del för hela vår affär och många av våra stora kunder jobbar i logistikbranschen såsom DHL och andra stora transportföretag. Den branschen är idag utsatt för stort tryck framförallt på grund av koldioxid naturligtvis. DHL kommer väl snart att sätta mål på sina chefer att minska koldioxid direkt. Det innebär att alla våra lösningar vi levererar till dem måste bidra till att minska deras koldioxid footprint. Det innebär att hållbarhet är en del av deras affär och då innebär det att vi måste leverera hållbara lösningar och då måste vi även ha tagit fram dem på ett hållbart sätt, annars finns vi inte med i affären. Det är den ena delen av Cardo, ungefär 60-65 % och den andra delen består av utrustning för transport och rening av avloppsvatten. Våra stora kunder där är städer, kommuner samt företag som driver reningsverk åt kommuner och liknande runt om i världen. De ligger ju under lagstiftning så de måste öka miljömedvetenheten och minska koldioxid footprints med mera. Vi får inte ens leverera om vi inte kvalificerar oss med hållbara lösningar framtagna på ett hållbart sätt, så hållbarhet är centrum i vår affär egentligen. Vi säger inte att vi kan allt och vet allt utan vi håller på att lära oss hur vi ska göra det här. Men jag tror att ur den aspekten kan man säga att hela hållbarhetsområdet, det handlar inte om att bestämma sig för vad man ska göra och sen göra det och sen tro att man är färdig. Det är helt fel mindset. Hållbarhet är en ständig förståelse för vad det innebär och det innebär att sätta upp en resa och sen trovärdigt ge sig ut på den resan med stora eller små steg. Det handlar inte att göra en fantastisk actionplan på corporate och sen pricka av den så man är klar och återgå till vanliga affärer igen. Det är också helt fel mindset.

2. På vilket sätt jobbar Ni själva med hållbar utveckling?

S: När vi närmar oss 7 miljarder människor på jorden så är vi ett slutet system och allt vi gör påverkar hela systemet och det innebär att då måste vi omfatta hela systemet i vårt sätt att angripa våra ekonomiska transaktioner. Det innebär att vi måste börja förstå att hållbarhet är en del av ekonomin och inget som är vid sidan av. Det är basalt. Det är en allt mer globaliserad värld där vi upplever en tid där mer än 50 % av jordens befolkning bor i städer, vilket kan vara bra, för att det ur miljösynpunkt är kortare leveransavstånd. Att transportera produkter istället för människor kanske är bra, urbanisering kanske är jättebra. Vi angriper ju två av de största problemen vi har; transport av människor och gods samt transport och rening av avloppsvatten och på så sätt får vi en gemensam nämnare för företaget. Då är hållbarhet det vi jobbar med, då blir det en självklarhet. Det här är en ganska ny upptäckt för oss och vi kommer leverera vår första GRI-redovisning under mars/april 2011. Mitt sätt att angripa det här har varit; hur skapar vi awareness om frågan? Då tog vi ett av våra executive program där grunden är att man ska lära sig verktyg och metoder för hur man ska leda som chef, både teorier och handfasta verktyg som jag tycker är viktiga. Varje program har ett tema där man driver en fråga som är ny för Cardo. Ett av programmen hade hållbarhet som tema och de 20 cheferna som ingick fick ett "statement of direction" från ledningen om hållbarhet för Cardo. Sen var de ute och intervjuade runt 100

medarbetare runt om i världen och ställde frågan: det här är riktning vi vill ha, var har vi problemen och vad behöver vi lösa för att nå dit? Då hade vi helt plötsligt 130 personer som hade fått en ganska stor djupdykning inom hållbarhet i hela världen och som genererade bra feedback till ledningen. Sen försökte vi kartlägga de initiativ som redan pågick och så småningom började kunderna ställa frågor och krav på oss för att vi skulle få leverera och så vidare.

Vi måste skapa ett brett inflytande i vad vi gör och därför startade jag en speciell styrgrupp för hållbarhet där det sitter en linjechef från försäljning, chefen för hela leverantörskedjan för båda divisionerna, kommunikationsdirektör, jag som är ordförande, där sitter representanter för intern och extern kommunikation, finanschefen och ett par till. Vi ses var tredje månad och där vi går igenom vad som är nästa steg, vad är praktikalier och syftet är att den här gruppen skall upplösas om ett och ett halvt år för det måste ut i de riktiga linjeorganisationerna, man ska inte hålla på och arbeta med sånt här i separata övningar.

Det finns två syften; vi ska se till att Global Compact och GRI fungerar och sen skall linjecheferna ta det här neråt i divisionerna precis som man gör med alla andra affärsfrågor. Detta skall vara klart 1 juli 2012. Än så länge tycker vi att vi behöver ett extra fokus på de. Vad det gäller Global Compact så täcker vår lagstiftning i västvärlden det som Global Compact främjar. Men vi finns ju även i Brasilien, Kina och så vidare och då är det viktigt att ha det som signal men det är egentligen ingen stor fråga om man är ett västeuropeiskt företag.

GRI däremot kan bli ett problem därför att det finns ju massa data att redovisa där man måste välja klokt vad och hur man vill redovisa. Det är ofta data som man normalt inte har, vi har normalt inte redovisningar om energiräkningar på lokala dotterbolag och hur de fördelar sig på kärnkraft och vatten och så vidare. Vi har därför byggt ett eget enkelt webbverktyg för att inhämta information och sen har vi åkt ut och frågat på våra kontor runt om i världen om det finns någon frivillig som vill fylla i med information. Och vi har nog tacksägning för alla våra 100 lokalkontor runt om i världen på detta. Nu gör vi insamling för basåret 2009 för att få in alla fakta och sen börjar vi göra samma sak för år 2010 efter det.

Vi kommer hamna på nivå C i GRI och vi tror att vi skall kunna leverera vår första GRI-redovisning och då kan man ju fundera på hur man gör det. Vi sa att den första gången så lägger vi inte in den i den vanliga årsredovisningen av det enkla skälet att vi vet inte riktigt hur långt vi kommer första gången utan vi lägger den på webben först som ett annex och sen gör vi hänvisningar i årsredovisningen. Men vi kommer inte kalla den för GRI-redovisning eller hållbarhetsredovisning utan på vår webb kommer det stå 'Our Performance' och så undviker vi ordet 'ansvar'. Sen pratar vi om ekonomisk performance, social performance och miljö performance så blir det mer hårt och handfast. Förhoppningen är att det blir tydligt och visar att vi tar det här på riktigt allvar. Man måste vara principfast pragmatisk för att komma någonvart. Just nu är hållbarhet inte en självklarhet men det är definitivt en konkurrensfördel.

Del 2

1. I vilket syfte använder Ni andra företags hållbarhetsredovisningar?

S: I många fall åker vi ut till en leverantör och då åker hållbarhetsredovisningen fram på bordet och även andra frågor.

2. På vilket sätt tar Ni hänsyn till hållbarhetsfrågor vid inköpsbeslut?

S: Vi ställer fullständiga krav på alla leverantörer. Det är inskrivet i vår inköpspolicy som alla är ändrade sen något år tillbaka. I den så hänvisar vi både till vår code of conduct och Global Compact. Vi har klara krav

på vad som ska redovisas på alla inköp, både direkta och indirekta inköp. Det är svårare på indirekta inköp, tjänster med mera men vi gör det rakt igenom. Vi har börjat gå ut och revidera våra leverantörer, det tar ett tag att få igång men vi har i alla fall börjat med det arbetet.

3. Vid val av leverantör, är det avgörande om leverantören i fråga har en hållbarhetsredovisning?

S: Istället för att som förut väga in kvalitet och ekonomi så väger vi nu även in miljömässiga och sociala aspekter. Det är en helhetsbedömning. Sen kan det ju finnas leverantörer som har en produkt som är helt unik som vi måste ha och de kanske inte har en redovisning på detta så får vi hjälpa dem att skaffa det. Det finns inget ja eller nej, det finns inga stupstocksregler utan då får vi se hur vi kan jobba tillsammans. Världen är aldrig antingen eller. Vi har i dagsläget inte stött på detta problem. De här frågorna är fortfarande så pass allmänna.

4. Hur säkerställer ni att informationen som delges i redovisningen är korrekt?

S: Vi försöker vara ute med jämna mellanrum hos våra leverantörer och sitta ner och prata med dem, oavsett om de har en redovisning eller inte. Men man får ganska snabbt en känsla för hur mycket arbete som ligger bakom en eventuell redovisning och om det är trovärdigt eller inte. Generellt kan jag tycka att en hållbarhetsredovisning ökar trovärdigheten.

4a. Använder ni några andra informationskällor för att skaffa mer kunskap om leverantörens hållbarhetsarbete?

S: -

5. Vilka områden tittar Ni extra mycket på i en hållbarhetsredovisning (ex. utsläppsmängder etc.)?

S: Nej inte i någon större utsträckning. Mutor, barnarbete och sånt är ju sånt som inte får förekomma så det skulle väl vara det vi kollar på i så fall. Utsläppsfrågorna är väldigt viktiga men då handlar det mer om huruvida leverantören har en väg och en plan. Om de är medvetna om vart de är på väg. Vi begär ju in utsläppsdata åtminstone på direkta inköp än så länge och har börjat lite med indirekta inköp. Det handlar om att vi måste kunna redovisa vad våra produkter har för footprint.

6. Ser ni användandet av GRI (Global Reporting Initiative) eller andra standarder som viktiga riktlinjer vid hållbarhetsredovisning?

S: GRI är bra då det fungerar som en gemensam standard men jag tror att om tio år kommer ingen att prata GRI. En årsredovisning kommer varje företag att ha och den kommer innehålla åtminstone data inom ekonomi, sociala och miljömässiga frågor. Det kommer vara en självklarhet då. I dagsläget så finns ju inget annat och så GRI är just nu vägen att gå.

7. Hur ser ni på om redovisningen är granskad av tredje part och spelar det i så fall någon roll vem som har granskat den (konsult, revisor, expert)?

S: Vi kommer att göra det med vår så småningom. Det tror jag är bra. Jag tycker att eftersom man har en revision för single bottom line och man nu börjar redovisa triple bottom line så bör man givetvis ha en revision på det också.

Lunds Energikoncernen AB (Mailintervju)

Intervju: Lunds Energikoncernen, 2010-12-21, Lund

Intervjurespondent: Maria Pettersson, Tillförordnad miljöchef

Intervjuare: Charlotta Granström, Erik Åkerlund, Paulina Zetterholm

Del 1

1. Vad innebär hållbar utveckling för Er och hur skulle Ni definiera det?

S: Vi har som energibolag ett stort samhällsansvar genom att vi påverkar samhället både ur ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt perspektiv. Hållbar utveckling innebär för oss därför ett etiskt, miljömässigt och socialt ansvarstagande i hela vår verksamhet.

2. På vilket sätt jobbar Ni själva med hållbar utveckling?

S: Miljöansvar tas genom att vi arbetar systematiskt med att förebygga och minimera verksamhetens miljöpåverkan i vårt ISO14001-certifierade miljöledningssystem samt då vi arbetar för att uppnå målet att bli ett klimatneutralt företag. Ansvar för arbetsplatsen tas i vårt systematiska arbetsmiljöarbete. Arbetet omfattar även frågor såsom hälsa och säkerhet, arbetsplatsrelationer, mångfald och jämställdhet, utbildning och utveckling, kompetenssäkring, ledarskap samt Lunds Energikoncernens värderingar. Ansvar mot kunder och leverantörer tas genom att vi jobbar hårt med att hålla en hög leveranssäkerhet samt genom våra riktlinjer för upphandling. Vi har ett ansvar för samhälle och närmiljö genom våra kommunala ägare som ger oss direktiv att arbeta utifrån samt vår lokala förankring. Vi deltar i en mängd olika samhällsaktiviteter vilka bland annat innebär samarbete med intresseorganisationer, myndigheter, andra företag, universitet och högskolor samt sponsring. Vi har en mängd miljösamarbeten där vi tillsammans med andra organisationer genomför miljöförbättringar. Vi tar inte fram en separat hållbarhetsredovisning, däremot finns flera relevanta delar med i vår årsredovisning som jag bifogar, ta gärna en titt i den!

Del 2

1. I vilket syfte använder Ni andra företags hållbarhetsredovisningar?

S: De används troligtvis inte så ofta, men ibland för att granska leverantörer eller helt enkelt för att hitta goda exempel och få idéer.

2. På vilket sätt tar Ni hänsyn till hållbarhetsfrågor vid inköpsbeslut?

S: Vi miljöanpassar upphandlingar och miljögranskar leverantörer. När det är möjligt väljs miljömärkta produkter.

3. Vid val av leverantör, är det avgörande om leverantören i fråga har en hållbarhetsredovisning?

S: Nej, men det ses som positivt.

4. Hur säkerställer ni att informationen som delges i redovisningen är korrekt?

S: Ingen granskning görs

5. Använder ni några andra informationskällor för att skaffa mer kunskap om leverantörens hållbarhetsarbete?

S: Årsredovisning, miljöredovisning, miljöcertifikat, policys med mera.

6. Vilka områden tittar Ni extra mycket på i en hållbarhetsredovisning (ex utsläppsmängder etcetera)?

S: Om vi använder hållbarhetsredovisningen så är det på de områden som har störst relevans för respektive tjänst eller produkt, vilket kan var väldigt olika för olika produkter och tjänster, men allra mest är det miljöpåverkan vi tittar på.

7. Ser ni användandet av GRI (Global Reporting Initiative) eller andra standarder som viktiga riktlinjer vid hållbarhetsredovisning?

S: Ja, de kan vara till nytta. En fördel med dem kan vara att ett företag inte kan hoppa över att redovisa sånt de inte är så stolta över.

8. Hur ser ni på om redovisningen är granskad av tredje part och spelar det i så fall någon roll vem som har granskat den (konsult, revisor, expert)?

S: Det ger givetvis en större tyngd till redovisningen. Spelar inte så stor roll vem som har granskat den så länge granskaren är oberoende.

Bilaga 3 – Kompletterande frågor

KOMPLETTERANDE FRÅGOR TILL RESPONDENTERNA

Efter att ha intervjuat ett antal personer angående hållbarhetsredovisningars relevans i företags inköpsprocesser har vi konstaterat att många kontrollerar att vissa krav efterlevs, men att detta görs på andra sätt än genom hållbarhetsredovisningar. Ändå lägger många företag stora resurser på att upprätta hållbarhetsredovisningar. Vi ville därför återkomma till våra respondenter med några ytterligare frågor via mail. Svaren är direkt klippta ur mailsvaret från respondenten.

PERSTORP HOLDING AB

Urban Svensson, Director Global Procurement, Perstorp Holding AB, Perstorp:

Vad tror Ni krävs/hur behöver hållbarhetsredovisningar utvecklas för att företag aktivt skall börja använda redovisningen som ett verktyg i en inköpsprocess?

S: Jag har väldigt sällan lusläst hållbarhetsredovisningen för ett företag som vi köper råvaror eller logistiktjänster från, men å andra sidan gäller det även årsredovisningen. Orsaken är att det oftast är allt för dålig koppling mellan respektive redovisning och den/de produkter vi köper eftersom det beskriver koncernen i stort och inte produkten specifikt. Det faktum att man tagit fram en hållbarhetsredovisning tillsammans med ett ISO-14000 certifikat eller EMAS registrering blir ett kvitto på att man ser seriöst på sin miljöpåverkan.

Men sen i upphandlingen av den enskilda produkten så är "upplösningen" för dålig, vill vi ha fler detaljer och veta mer om både den enskilda produkten vi ska köpa och från den/de specifika anläggningar som den produceras. Detta är oftast fakta som man av olika skäl inte kan/vill publicera, det kan vara känslig information ur konkurrenssynvinkel eller det kan vara data som är svår att tolka för en "lekman" och som därför kan leda till missförstånd och som följd av detta obefogad rädsla och dålig publicitet.

Vad skall de inkludera i så fall?

S: Natronlut (även kallat natriumhydroxid, kaustic soda, NaOH...) – tillverkas bland annat med en process som innefattar metalliskt kvicksilver. Här är det viktigt att få detaljer om kvicksilverutsläpp för den anläggning varifrån vi köper, inte något "koncernmedelvärde per ton". Det går åt mycket elenergi och då vill vi veta om man har någon allmän policy. Sen vill vi veta vilken strategi man har för konvertering till kvicksilverfri process (en extremt känslig fråga eftersom leverantören ofta är i tillståndsförhandlingar med myndigheter). Samtidigt kan det vara svårt för den oinsatte att inse att hantering av tonvis av metalliskt kvicksilver inte är lika "allvarligt" som hantering ett antal gram/kilo av organiska kvicksilverföreningar.

Landsvägstransporter – vi kräver för ett par enskilda bilar (hos ett åkeri) att de ska köras på vår biodiesel. Sen har vi ställt högre krav än myndigheter på ålder på fordon som går i "vår" trafik och då vill vi kunna följa att dessa specifika krav uppfylls och det kan oftast inte läsas i hållbarhetsredovisningen (nyare fordon har bättre miljöegenskaper än äldre).

Finns det något Ni saknar i hållbarhetsredovisningar som Ni anser skulle öka dess relevans?

S: Jag är realist och inser att vi förmodligen aldrig kommer att kunna få all den information vi behöver redovisat i en allmänt publicerad hållbarhetsredovisning, för skulle vi det skulle vi drunkna i data!

Cecilia Nilsson, Communications Director, Perstorp Holding AB, Perstorp:

Hur kommer det sig tror Ni att många företag upprättar egna hållbarhetsredovisningar, men väljer att samla in information på andra sätt än från hållbarhetsredovisningar om miljöfrågor och dylikt, t ex genom frågeformulär och så vidare?

S: Jag kan tänka mig att det som avgör är att det inte är särskilt många företag som producerar hållbarhetsredovisningar, i synnerhet inte mindre företag som inte har resurser för detta, samt att de hållbarhetsredovisningar som finns redovisar väldigt olika saker (beroende på vad företaget väljer att redovisa). Om det hade varit styrt, och lagstadgat, kring redovisning av vissa hållbarhetsrelaterade frågor så hade det naturligtvis sett annorlunda ut. Jag tror att utvecklingen kan gå ditåt, att det faktiskt blir obligatoriskt att redovisa den typen av data likväl som de ekonomiska mätetal som måste redovisas till exempelvis bolagsverket. Ett steg i den riktningen är exempelvis att det numera är obligatoriskt att redovisa antalet kvinnor i styrelser och ledande positioner i ett företag (kan ev. endast gälla börsföretag, men ändå). Det är ju ett mätetal som redovisar ett företags arbete med jämställdhet.

Borde företag inte kunna spara resurser om de istället kunde läsa hållbarhetsredovisningar som innehöll den informationen? (på samma sätt som de använder en årsredovisning)

S: Jo, troligtvis. Men som sagt så kostar det resurser att producera en hållbarhetsredovisning. Dessutom ställs det ju krav på att företagen sätter sig in i frågeställningen och vet vad de vill/bör/måste redovisa. Med tydliga riktlinjer, som är reglerade, så hade den typen av frågor aldrig behövt dyka upp utan då skulle företagen veta vad de skulle redovisa och läsaren av en hållbarhetsredovisning hade vetat vad han/hon kan förväntas sig i rapporten.

TRELLEBORG AB

Rosman Jahja, Communications Director, Trelleborg AB, Trelleborg:

Vad tror Ni krävs/hur behöver hållbarhetsredovisningar utvecklas för att företag aktivt skall börja använda redovisningen som ett verktyg i en inköpsprocess?

S: Det som behövs är en standardisering så att alla fakta i redovisningarna är ordnade på ett ordnat eller sökbart sätt.

Vad skall de inkludera i så fall?

S: Standardisering måste göras så att alla viktiga frågor besvaras.

Finns det något Ni saknar i hållbarhetsredovisningar som Ni anser skulle öka dess relevans?

S: Det är nog inte "fakta" som saknas utan just standardiseringen av hur man hittar vissa fakta.

Hur kommer det sig tror Ni att många företag upprättar egna hållbarhetsredovisningar, men väljer att samla in information på andra sätt än från hållbarhetsredovisningar om miljöfrågor och dylikt, t ex genom frågeformulär och så vidare?

S: Det beror på att man lätt kan bearbeta fakta från sådana enkäter.

Borde företag inte kunna spara resurser om de istället kunde läsa hållbarhetsredovisningar som innehöll den informationen? (på samma sätt som de använder en årsredovisning)

S: Jo, det kan man tycka, men det är ett slags suboptimering där man skapar ett eget system i stället för att bitta ett gemensamt. Det bästa gemensamma systemet hittills som jag känner till kallas SEDEX. Det finns på <http://www.sedex.org.uk/sedex/go.asp?u=/WebSite/home&pm=6&location=Home>. Där har många aktörer gått samman för att skapa en gemensam databas istället för att var och en skickar ut en egen enkät. Det är i alla fall ett steg mot en standardisering som jag skulle vilja se.

TERACOM AB

Börje Karvonen, Miljöchef, Teracom AB, Stockholm:

Vad tror Ni krävs/hur behöver hållbarhetsredovisningar utvecklas för att företag aktivt skall börja använda redovisningen som ett verktyg i en inköpsprocess?

S: För att en hållbarhetsredovisning ska vara användbar vid en leverantörsbedömning är det viktigt att den är transparent avseende de hållbarhetsrisker som den rapporterade organisationen känner till. Ett sätt att förbättra transparensen är att alla använder samma rapporteringsmall, jag tycker att GRI är det enda i dag relevanta verktyget i kombination med att man också låter 3:e-partsgranska rapporten. Jag tycker faktiskt att alla bolag som idag är skyldiga att upprätta årsredovisning också borde omfattas av rapporteringskrav avseende hållbarhet och då mot vissa minsta kriterier. Det skulle kunna vara GRI:s ramverk.

Vad skall de inkludera i så fall?

S: Ambitionen med det egna hållbarhetsarbetet inklusive de åtaganden som detta medför för organisationen. En relevansanalys som omfattar dels viktiga hållbarhets/förtroende frågor men också vilka intressenter som anses ha störst inflytande på/påverkas mest av verksamheten. De viktigaste frågorna ska följas upp med relevant kvalitativ/redogörande respektive kvantitativ statistisk information. Det är också nödvändigt att redogöra för om det förekommer några skilda åsikter i viktiga frågor mellan organisationen och dess viktigaste intressenter.

Finns det något Ni saknar i hållbarhetsredovisningar som Ni anser skulle öka dess relevans?

S: Det är möjligt att det skulle kunna finnas en strikt tvingande "sifferdel" där alla rapporterade organisationer måste ange säkerställda kvantitativa data för vissa viktiga hållbarhetsparametrar. Risken är att det skulle göra rapporterna mer svårlästa. Det skulle också göra kartläggningen av leverantörers hållbarhetsprestanda ännu viktigare då det annars som ex. skulle vara svårt att jämföra två organisationer där den ena valt att utlokalisera en del av verksamheten (outsourcing).

Hur kommer det sig tror Ni att många företag upprättar egna hållbarhetsredovisningar, men väljer att samla in information på andra sätt än från hållbarhetsredovisningar om miljöfrågor och dylikt, t ex genom frågeformulär och så vidare?

S: Det kan vara så att företaget som efterfrågar vissa data av sina leverantörer inte kan hitta allt de frågar om i sina leverantörers redovisningar. Då kan det vara lättare att fråga direkt efter det som behövs för den egna redovisningen. Så är det i vissa fall även för oss.

Borde företag inte kunna spara resurser om de istället kunde läsa hållbarhetsredovisningar som innehöll den informationen? (på samma sätt som de använder en årsredovisning)

S: Tanken är god, men som hållbarhetsredovisningarna ser ut idag kan det vara svårt att hitta relevant information (se ovan).

LUNDS ENERGIKONCERNEN AB

Maria Pettersson, Tillförordnad miljöchef, Lunds Energikoncernen AB, Lund:

Vad tror Ni krävs/hur behöver hållbarhetsredovisningar utvecklas för att företag ska börja aktivt använda dem som ett verktyg i en beslutsprocess?

S: De måste vara tydliga. För att kunna använda dem i en urvalsprocess är det en fördel om det är enkelt att jämföra dem sinsemellan.

Vad ska de inkludera i så fall?

-

Finns det något Ni saknar i hållbarhetsredovisningar som Ni anser skulle öka dess relevans?

-

Hur kommer det sig tror Ni att många företag upprättar egna hållbarhetsredovisningar, men väljer att samla in information på andra sätt än från hållbarhetsredovisningar om miljöfrågor och dylikt, t ex genom frågeformulär och så vidare?

S: Det är ännu många företag som inte ger ut en hållbarhetsredovisning. Det är resurskrävande att hitta svaren i hållbarhetsredovisningen, är enklare att få svar på konkreta frågor genom frågeformulär.

Borde företag inte kunna spara resurser om de istället kunde läsa hållbarhetsredovisningar som innehöll den informationen? (på samma sätt som de använder en årsredovisning)

S: Då måste det vara mycket enkelt att hitta informationen i hållbarhetsredovisningen, dvs den måste följa en viss standard eller ha en viss struktur så man vet var man ska leta.